

Lagrådsremiss

Skärpta krav i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi)

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 10 juli 2025

Lotta Edholm

Sofia Almqvist
(Utbildningsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär att kraven i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) skärps. Förslagen innebär följande:

- Rätten att delta i sfi ska gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen, med vissa möjligheter till förlängning.
- Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi.
- Den som har rätt till sfi ska ha rätt att delta i utbildningen även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. En kommun som tar emot en elev från en annan kommun i sfi ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.
- När en person tas emot till sfi ska personens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.
- Den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla en uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen. Om eleven övergår till sfi hos en annan huvudman ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av elevens individuella studieplan till den mottagande huvudmannen.

Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2026. För den som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet ska rätten att delta i utbildningen gälla i tre år från och med ikraftträdandet, med möjlighet till förlängning.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2025:729) om ändring i skollagen (2010:800).....	13
3	Ärendet och dess beredning	15
4	Sfi fungerar inte tillfredsställande.....	16
4.1	Genomströmningen i sfi är låg	16
4.2	Vissa personer kan ha svårt att delta i sfi i sin hemkommun.....	17
4.3	Det är oklart hur den uppsökande och motiverande verksamheten bedrivs i olika kommuner.....	17
4.4	Lagrådsremissens disposition.....	18
5	Nuvarande reglering.....	18
5.1	Vuxenutbildningen inom skolväsendet	18
5.2	Sfi	20
5.3	Det finns även utbildning som motsvarar sfi vid folkhögskolan	21
5.4	Vissa beslut får överklagas	22
6	Kommunernas ansvar för sfi ska skärpas	22
6.1	Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi	22
6.2	En persons kunskaper ska bedömas vid mottagande till sfi	28
6.3	Det ska stå i den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi	33
6.4	Rätten till sfi ska gälla i tre år med vissa möjligheter till förlängning.....	39
6.5	Eleven ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen	53
7	Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning.....	56
7.1	Det finns EU-rättsliga och nationella bestämmelser om personuppgiftsbehandling	57
7.2	Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras	62
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	68
9	Konsekvenser.....	71
10	Författningskommentar.....	79
10.1	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	79
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:729) om ändring skollagen (2010:800).....	90
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom	

	komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66) i relevanta delar.....	93
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag i relevanta delar	95
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	100
Bilaga 4	Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss Skärpta krav i sfi.....	101
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna	107

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800),
2. lag om ändring i lagen (2025:729) om ändring i skollagen (2010:800).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att nuvarande 20 kap. 33 a och 33 b §§ ska betecknas 20 kap. 33 c och 33 d §§,

dels att 3 kap. 12 j §, 20 kap. 1, 8 a, 9, 28, 29 och 33 §§, 24 kap. 12 § och 28 kap. 12 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 20 kap. 33 a § ska sättas närmast före den nya 20 kap. 33 c §,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 20 kap. 9 a, 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§, och närmast före 20 kap. 33 a och 33 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §²

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av den individuella studieplanen enligt 20 kap. 8 a § till den mottagande huvudmannen.

¹ Senaste lydelse av

20 kap. 33 a § 2022:109

20 kap. 33 b § 2022:109

rubriken närmast före 20 kap. 33 a § 2022:109.

² Senaste lydelse 2022:1315.

20 kap.

1 §³

I detta kapitel finns

– allmänna bestämmelser (2–9 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§),

– bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 a och 33 b §§),

– bestämmelser om betyg (34–41 a §§),

– bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och

– bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

I detta kapitel finns

– allmänna bestämmelser (2–9 a §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 b §§),

– bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 c och 33 d §§),

–

–

–

8 a §⁴

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål *och* planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* föreskrifter om den individuella studieplanen.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om

1. den enskildes utbildningsmål,
2. planerad omfattning av studierna, *och*

3. *den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen, när det gäller utbildning i svenska för invandrare.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela* föreskrifter om den individuella studieplanen.

9 §⁵

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att full-

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den

³ Senaste lydelse 2022:1315.

⁴ Senaste lydelse 2023:951.

⁵ Senaste lydelse 2022:1315.

följa utbildningen på den aktuella nivån.

Huvudmannen får *dock* besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *sådan utbildning* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

aktuella nivån. *Rätten att fullfölja utbildning i svenska för invandrare gäller inom ramen för de tidsperioder som anges i 31 a §.*

Huvudmannen får *trots första stycket och 31 a §* besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *utbildningen* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det *och det kan ske inom ramen för de tidsperioder som anges i 31 a §.*

9 a §

En elev ska anses ha avbrutit utbildningen frivilligt om eleven efter att ha påbörjat utbildningen har uteblivit från den under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet.

28 §⁶

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket har rätt att delta i utbildningen.

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket *och 31 a §* har rätt att delta i utbildningen.

⁶ Senaste lydelse 2015:482.

Av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds.

29 §⁷

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. *Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser. Insatserna ska beskrivas i planen. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.*

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

31 a §

Rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om

1. tidsperioden inte har löpt ut, och

2. personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett beslut om förlängning ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den

längsta totala tid en person kan ha rätt till förlängning är tre år.

31 b §

Den som har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare enligt 31 och 31 a §§ har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.

33 §⁸

Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare.

Om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och tar emot personen till utbildning i svenska för invandrare ska huvudmannen informera hemkommunen om detta.

Bedömning av en persons kunskaper

33 a §

När en person tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska personens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Interkommunal ersättning

33 b §

En kommun, som i sin utbildning i svenska för invandrare har tagit emot en elev som kommer från en

⁸ Senaste lydelse 2015:482.

annan kommun, ska få ersättning för sina kostnader för den elevens utbildning från elevens hemkommun. Detta gäller endast om mottagandet grundar sig på 31 b §.

24 kap.

12 §⁹

Det som sägs i 20 kap. 2, 4–6, 7–9, 24–27 och 32 §§ om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att även andra bestämmelser i lagen ska gälla för sådan utbildning.

Det som sägs i 20 kap. 2, 4–6, 7–9 a, 24–27 och 32 §§ om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

28 kap.

12 §¹⁰

Beslut av en kommun eller en region får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i anpassade grundskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till anpassade grundskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,

2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,

3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,

5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,

6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket och rätt att gå kvar vid en resursskola enligt 10 kap. 31 b § andra stycket eller 11 kap. 30 b § andra stycket,

7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 §, mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket eller mottagande enligt 22 kap. 14 §,

8. tillhörighet till målgruppen för anpassade gymnasieskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 eller 33 §,

10. förlängning av rätten till kommunal vuxenutbildning i

⁹ Senaste lydelse 2022:1089.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1315.

svenska för invandrare enligt 20 kap. 31 a § andra stycket,

10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

11. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,

12. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,

13. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller

14. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–13 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j §, 20 kap. 8 a, 9, 28 och 33 §§ och 28 kap. 12 § i den nya lydelsen och bestämmelserna i de nya 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§ tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare för första gången efter den 31 december 2025.

3. För den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet gäller rätten att delta i utbildningen i tre år från och med ikraftträdandet. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett sådant beslut ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid en person kan ha rätt till förlängning är tre år.

4. Den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet har rätt att fullfölja utbildningen enligt 20 kap. 9 § första stycket inom ramen för de tidsperioder som anges i 3. Huvudmannen får dock när som helst besluta att utbildningen för en sådan elev ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

5. Den som har tagits emot till kommunala vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet och vars utbildning har upphört enligt 4 eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsperioder som anges i 3.

6. Beslut får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

a) förlängning av rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 3,

- b) upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 4, eller
- c) att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 5.

Ett sådant beslut får överklagas endast av eleven eller den sökande.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:729) om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 j § och 28 kap. 12 § skollagen (2010:800) i stället för lydelsen enligt lagen (2025:729) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:729

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §

Inför eller i samband med att ett barn i förskolan eller i pedagogisk omsorg enligt 25 kap. 2 § övergår till grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska den förskoleenhet eller verksamhet som barnet lämnar till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om barnet som behövs för att underlätta övergången för barnet.

Inför eller i samband med att en elev i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Det samma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandran övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av den individuella studieplanen enligt 20 kap. 8 a § till den mottagande huvudmannen.

28 kap.

12 §

Beslut av en kommun eller en region får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i anpassade grundskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till anpassade grundskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,

2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,

3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,

5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,

6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket och rätt att gå kvar vid en resursskola enligt 10 kap. 31 b § andra stycket eller 11 kap. 30 b § andra stycket,

7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 §, mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket eller mottagande enligt 22 kap. 14 §,

8. tillhörighet till målgruppen för anpassade gymnasieskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 eller 33 §,

10. förlängning av rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 20 kap. 31 a § andra stycket,

10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,

11. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,

12. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller

13. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

14. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–13 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 26 juli 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda behovet av förändringar när det gäller kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och sfi i kombination med annan utbildning. Utredningen skulle bl.a. utreda och föreslå hur det kan säkerställas att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända som ska ta del av sfi och annan utbildning enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (dir. 2018:73). Utredningen antog namnet Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk, KLIVA. Utredningen redovisade sitt uppdrag om säkerställande av att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända den 12 juni 2019 i promemorian På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (U2019/02278). Promemorian behandlades i propositionen En sammanhållen utbildning för nyanlända som har utbildningsplikt (prop. 2021/22:51). Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (bet. 2021/22:UbU9, rskr. 2021/22:146).

Den 26 september 2019 fick utredningen i uppdrag att bl.a. föreslå hur huvudmännens styrning och ledning kan förbättras inom sfi, och sfi i kombination med annan utbildning. Utredningen skulle också föreslå hur huvudmännens ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet inom sfi kan förtydligas och hur arbetet kan följas upp när det gäller såväl utbildning i egen regi som utbildning som utförs på entreprenad samt hur huvudmännens möjligheter att kontrollera verksamhet som utförs på entreprenad inom sfi kan stärkas (dir. 2019:65). Utredningen överlämnade i december 2020 betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se). En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2020/06271).

Ett utkast till lagrådsremiss har därefter tagits fram inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I utkastet föreslås att den rätt till utbildning i sfi som enligt utredningens förslag ska gälla i fyra år med möjlighet till förlängning med högst ett år i taget, i stället ska gälla i tre år med möjlighet till förlängning med högst sex månader i taget. I utkastet föreslås också att den totala tiden för förlängning inte ska få överstiga tre år. Utkastet till lagrådsremiss remitterades den 29 februari till och med den 24 maj 2024. Remissinstanserna ombads att lämna synpunkter på förslaget om att rätten till sfi ska tidsbegränsas. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 4* och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se). En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2024/00641).

I denna lagrådsremiss behandlas avsnitten 6.4 och 6.5 och delar av avsnitten 6.3 och 7.4 i betänkandet samt det remitterade utkastet till lagrådsremiss.

4 Sfi fungerar inte tillfredsställande

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandare (sfi) är sedan den 1 juli 2016 en del av den kommunala vuxenutbildningen (komvux) (se propositionen Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning, prop. 2014/15:85). Skolformen komvux består numera av fem delar, komvux på grundläggande nivå, komvux på gymnasial nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå och komvux som sfi (20 kap. 3 § skollagen).

De övergripande målen för komvux är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, att vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling, att utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och att den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen).

Utbildning i sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar (20 kap. 4 § skollagen).

4.1 Genomströmningen i sfi är låg

Sfi består av fyra kurser, A, B, C och D, som är uppdelade på tre studievägar (se avsnitt 5). Av en promemoria från Statens skolverk framgår att det tar olika lång tid för elever i sfi att uppnå ett godkänt betyg på de olika kurserna vilket kan bero på olika omständigheter. Exempelvis har elever olika utbildningsbakgrund. Det är inte heller säkert att en elev har börjat på rätt nivå eftersom det kan vara svårt att veta vilka kunskaper eleven har med sig. Har läraren inte kännedom om det är det heller inte möjligt att ta tillvara sådana kunskaper och utgå från elevens tidigare erfarenheter i undervisningen.

För en kurs i sfi som avslutats 2018–2022 var den genomsnittliga tiden för elever på studieväg 1 mellan 44 och 57 veckor och på studieväg 3 mellan 26 och 34 veckor (Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, Skolverket, dnr 2023:1336). Alla deltar inte i sfi så länge att de uppnår godkänt betyg på den högsta kursen, kurs D. Dessutom är det endast ett fåtal av de som inte uppnått godkänt betyg inom ett par år som fortsätter sina studier. Under 2022 var det 46 procent som avbröt sin sfi-kurs (Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, Skolverket). Tyvärr finns ingen detaljerad statistik över orsaker till avbrott i sfi. De som avbryter studierna eller gör studieuppehåll gör det av olika skäl. Vissa avbryter för att de har fått ett arbete. Andra avbryter utan att ha fått arbete och utan tillräckliga kunskaper i svenska språket, vilket kan göra att dessa individer inte har möjlighet att etablera sig i samhället. Rätten att delta i sfi är i dag obegränsad i tid. Om en tidsbegränsning införs

finns det en risk att en individ som gör avbrott i studierna inte hinner gå klart utbildningen innan rätten till sfi upphör. Det kan motivera fler elever att fullfölja sina studier utan avbrott.

4.2 Vissa personer kan ha svårt att delta i sfi i sin hemkommun

Malmö kommun har undersökt varför elever i kommunens sfi avbrutit sina studier. Det visade sig att i 49 procent av fallen var den huvudsakliga avbrottsorsaken att individen fått jobb (Avbrott inom Komvux Malmö sfi – En rapport skriven inom ramen för FINSAM-projektet Utebliven etablering, 2022).

Deltagande i arbetslivet kan vara ett sätt att möta språket i vardagen, men inte alltid. Det finns arbetsplatser där möjligheten att höra och tillämpa svenska är goda, men det finns även exempel på att elever som återupptagit sina studier i sfi efter att ha varit ute och arbetat en tid har sämre språkkunskaper när de kommer tillbaka än när de hoppade av (bilaga 8 till SOU 2020:66). Oavsett om möjligheterna till språkutveckling är goda på en arbetsplats är studier i svenska viktiga för att komma vidare, t.ex. till andra utbildningar. Rätten till sfi är dock i dag begränsad till elevens hemkommun, också i de fallen den studerande t.ex. fått ett arbete i en annan kommun. Även om huvudmannen enligt skollagen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov (20 kap. 24 §) kan det vara svårt att fullt ut tillgodose allas behov och nå alla som är i behov av utbildningen. Det gäller inte minst de som behöver kunna kombinera utbildningen med förvärvsarbete i sin hemkommun eller i en annan kommun.

4.3 Det är oklart hur den uppsökande och motiverande verksamheten bedrivs i olika kommuner

Varje kommun ska aktivt verka för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen (20 kap. 29 § skollagen). Utredningen genomförde en enkät 2020 där ett antal kommuner tillfrågades om hur de lever upp till detta krav i skollagen. Av svaren framgår att det vanligaste sättet att nå målgruppen var genom samverkan med Arbetsförmedlingen och inom kommunen med arbetsmarknadsenheter, socialtjänst och integrationsenheter. Ett flertal kommuner hänvisar till information via reklamsatsningar och sociala medier. Olika typer av forum för information beskrivs också. Några kommuner sade sig ha utarbetat egna modeller som innebär ett mer omfattande arbetssätt med samverkan mellan flera enheter inom kommunen. I svaren uppger man även att samverkan sker mellan flera kommuner och där man gemensamt avsatt särskilda resurser för uppsökande, informerande och motiverande insatser. Hur kommunerna lever upp till skollagens krav och vilka i målgruppen som nås är i dag oklart. Det kan dock konstateras att kommuner gör olika för att nå dem som har rätt till sfi.

4.4 Lagrådsremissens disposition

I denna lagrådsremiss lämnas i avsnitt 6 förslag om att kommunernas ansvar för sfi ska skärpas. Avsnittet innehåller förslag om att:

- kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi (6.1),
- en persons kunskaper ska bedömas vid mottagande till sfi (6.2),
- det ska stå i den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi (6.3),
- rätten till sfi ska gälla i tre år med vissa möjligheter till förlängning (6.4), och
- eleven ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen (6.4).

Dessförinnan lämnas dock en inledande redogörelse för gällande rätt i avsnitt 5.

5 Nuvarande reglering

5.1 Vuxenutbildningen inom skolväsendet

Komvux består av flera delar

Komvux är en del av skolväsendet (1 kap. 1 § skollagen). Som nämns i avsnitt 4 består komvux av fem delar, bl.a. sfi. Utbildningen ska som huvudregel vara avgiftsfri (20 kap. 7 § skollagen).

Komvux på grundläggande och gymnasial nivå samt komvux som anpassad utbildning ska utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier inom andra delar av komvux. Även sfi ska utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier inom andra delar av komvux och andra skolformer inom skolväsendet (1 kap. 3 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Enligt förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen bör den enskilda eleven kunna kombinera dels studier i olika delar av vuxenutbildningen, dels studier med arbete.

Komvux kan organiseras på olika sätt

Det är kommunerna som är huvudmän för komvux och i varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter när det gäller utbildningen (2 kap. 2 § skollagen). Inom komvux får alla uppgifter överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad (23 kap. 8 § skollagen). En kommun får även genom s.k. samverkan sluta avtal med en annan kommun eller en region om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom komvux (23 kap. 22 och 23 §§ skollagen). Kommunerna kan alltså välja att organisera vuxenutbildningen på olika sätt. Vid entreprenad behåller kommunen huvudmanna-

ansvaret (23 kap. 2 §). Vid samverkan övergår huvudmannaansvaret till den som tar över kommunens uppgifter (23 kap. 21 §).

Hemkommunen ansvarar för att komvux erbjuds (20 kap. 10, 16 och 28 §§ skollagen). För komvux på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå, komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå finns det bestämmelser om att man kan få delta i sådan utbildning även i en annan kommun än sin hemkommun och om att hemkommunen ska svara för kostnaderna för utbildning hos den andra kommunen, s.k. interkommunal ersättning (20 kap. 13–15, 19 d, 21 a och 22 §§ skollagen). Några sådana bestämmelser finns inte när det gäller sfi.

Hemkommunen är skyldig att se till att den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbildning eller prövning inom komvux erbjuds en inledande kartläggning (20 kap. 8 § skollagen). Den huvudman som anordnar en utbildning beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen (20 kap. 14, 22 och 33 §§ skollagen).

Kommuner kan få statsbidrag för regional yrkesinriktad utbildning inom komvux (regionalt yrkesvux) enligt förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Utbildningen ska planeras, dimensioneras och erbjudas i samverkan mellan flera kommuner under medverkan av arbetslivet. Syftet med statsbidraget är att öka utbildningsutbudet för vuxna elever inom yrkesutbildning och tillgodose behoven på arbetsmarknaden i de samverkande kommunerna. Bidraget ska gå till att finansiera yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå. De samverkande kommunerna ska erbjuda sammanhållna yrkesutbildningar och enstaka kurser i ämnen som är relevanta för ett yrkesområde utifrån elevernas behov. Bidraget får också användas till att finansiera yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med sfi eller svenska som andraspråk, s.k. kombinationsutbildningar.

Varje elev ska ha en individuell studieplan

Varje elev i komvux ska ha en individuell studieplan och hemkommunen ansvarar för att en sådan plan upprättas. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 a § skollagen). Den individuella studieplanen ska utarbetas i samverkan med eleven och eleven ska i samband därmed erbjudas studie- och yrkesvägledning. Planen ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras. Det är rektorn som ansvarar för att planen revideras och att hemkommunen informeras om revideringen (2 kap. 16 § förordningen om vuxenutbildning). Statens skolverk får meddela föreskrifter om utformningen av individuella studieplaner (2 kap. 17 § förordningen om vuxenutbildning).

Huvudmannen får besluta att elevens utbildning ska upphöra

Huvudregeln är att den som har antagits till en kurs inom komvux har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förut-

sättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Om utbildningen har upphört för en elev som studerat på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå ska eleven på nytt beredas utbildningen om det finns särskilda skäl för det. När det gäller utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå får eleven på nytt beredas utbildningen om det finns särskilda skäl. Om huvudmannen har beslutat att sfi för en elev ska upphöra ska eleven på nytt beredas utbildningen om det finns särskilda skäl. Detta gäller även om eleven frivilligt har avbrutit en sådan utbildning (20 kap. 9 § skollagen). Exempel på särskilda skäl kan enligt förarbetena vara barnafödande eller sjukdom eller att personen tidigare inte har visat något större intresse för utbildningen men vid en senare tidpunkt blir mer studiemotiverad (prop. 1993/94:126 s. 23).

Om en elev har påbörjat utbildning på en kurs och därefter uteblivit från utbildningen på kursen under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet, ska eleven anses ha avbrutit kursen. Rektorn får besluta om undantag, om det finns synnerliga skäl (7 kap. 1 § förordningen om vuxenutbildning).

5.2 Sfi

De som saknar grundläggande kunskaper i svenska har rätt att delta i sfi

Som framgått är sfi en språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar (20 kap. 4 § skollagen).

Utbildningen ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte. Huvudmannen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov och även i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjlighet att öva svenska språket i arbetslivet, liksom att sfi kan kombineras med andra aktiviteter som arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning. Huvudmannen ska också verka för att sfi kan bedrivas under tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av sjukdom, skada eller föräldraledighet och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården. Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete (20 kap. 24–26 §§ skollagen). Hems kommunen är skyldig att se till att sfi erbjuds dem som har rätt att delta i utbildningen (20 kap. 28 § skollagen). En person har rätt att delta i sfi från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge (20 kap. 31 § skollagen).

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. Utbild-

ningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till sfi har inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader. Kommunen ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att han eller hon anmält sig till sfi hos kommunen (20 kap. 29 § skollagen).

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja sfi erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 30 § skollagen).

Sfi bedrivs i form av fyra kurser

Sfi bedrivs i form av fyra olika kurser – A, B, C och D – uppdelade på tre studievägar. De tre studievägarna riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera. Studieväg 1 utgörs av kurserna A, B, C och D, studieväg 2 av kurserna B, C och D och studieväg 3 av kurserna C och D. En elev påbörjar sina studier inom den studieväg och på den kurs inom studievägen som bäst passar hans eller hennes individuella förutsättningar (Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2017:91] om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare).

Kurserna på de tre studievägarna får olika utformning beroende på elevens studievana, utbildningsbakgrund och kunskaper i svenska vid kursstarten. En elev kan avsluta sfi efter respektive kurs. Alla elever ska dock ges möjlighet att studera till och med kurs D inom sin studieväg, med den anpassning som krävs för att eleverna ska uppfylla betygsriterierna.

5.3 Det finns även utbildning som motsvarar sfi vid folkhögskolan

Enligt skollagen har den som har rätt att delta i sfi rätt att i stället delta i en folkhögskolas motsvarande utbildning, om folkhögskolan har getts rätt att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg, och har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen (24 kap. 11 § och 29 kap. 24 §). Vad som gäller för utbildning vid folkhögskola som motsvarar sfi regleras i 24 kap. 12–15 §§ skollagen. Av 24 kap. 12 § framgår att de allmänna bestämmelserna om komvux och bestämmelserna om sfi i 20 kap. skollagen också gäller för sådan utbildning motsvarande sfi som folkhögskolorna kan bedriva. Att en folkhögskola som vill bedriva utbildning som motsvarar sfi kan ansöka om och beviljas s.k. betygsrätt av Statens skolinspektion framgår av 6 kap. 1 och 19 §§ förordningen om vuxenutbildning.

Det följer av 23 kap. skollagen att en kommun också kan överlämna komvux på entreprenad till en folkhögskola.

5.4 Vissa beslut får överklagas

Ett beslut av en kommun i fråga om mottagande av en sökande till komvux får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Detsamma gäller kommunens beslut om att utbildningen i komvux ska upphöra för en elev på grund av att eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg samt i fråga om att på nytt bereda en elev utbildning. Även en hemkommuns beslut i fråga om åtagandet att svara för kostnaderna för en sökandes komvux på gymnasial nivå hos en annan kommun får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 9–12 skollagen). Det är bara eleven eller den sökande som får överklaga besluten (28 kap. 12 § andra stycket skollagen) och inte t.ex. en annan kommun. Ett beslut i fråga om antagning till utbildning får dock inte överklagas, varken till Skolväsendets överklagandenämnd eller enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. kommunallagen (2017:725). Inom komvux fattas särskilda beslut om antagning bara i fråga om personer som vill gå en utbildning på gymnasial nivå, eftersom ett beslut om mottagande till en sådan utbildning inte alltid innebär att den sökande också ska antas till utbildningen. Antalet utbildningsplatser i den gymnasiala utbildningen kan t.ex. vara begränsat.

6 Kommunernas ansvar för sfi ska skärpas

6.1 Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi

Regeringens förslag: Det ska i skollagen införas en skyldighet för kommunen att upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen. Insatserna ska beskrivas i planen. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens.

Utredningens förslag innebär ändringar i den paragraf i skollagen som reglerar att varje kommun aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen (20 kap. 29 §). Utredningen föreslår att paragrafen ska kompletteras med dels en bestämmelse om att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser till dem som har rätt till utbildning i sfi, dels en bestämmelse om att kommunen ska dokumentera dessa insatser på lämpligt sätt. Utredningen föreslår vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om dels kommunens skyldighet att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen, dels kommunens föreslagna nya skyldigheter, dels den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna fullgöra sina nya skyldigheter.

Utredningen föreslår vidare att det ska införas en ny rubrik ovanför 20 kap. 29 § ("Ett kommunalt språkansvar") samt att Statens skolverk ska bemyndigas att meddela föreskrifter dels om en särskild funktion för detta ansvar i kommunen (KSA-funktionen), dels om en handlingsplan för KSA-arbetet.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inte något att invända mot det. Detta gäller bl.a. *Skolverket*, *Statens skolinspektion*, *Skolväsendets överklagandenämnd*, *Arbetsförmedlingen*, *Kriminalvården*, *Delegationen mot segregation*, *Malmö* och *Ystads kommuner*, *Sveriges Skolledarförbund*, *Lärarnas Riksförbund* och *Landsorganisationen i Sverige (LO)*.

Några remissinstanser tillstyrker förslaget men framför samtidigt synpunkter. *Svenskt Näringsliv* anger att det är positivt att kravet att kommunerna aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i sfi skärps och att det finns mycket som kan göras för att erbjuda bra vägledning, underlätta, informera och möjliggöra studier, men påtar att detta också kräver ett aktivt engagemang från individen. Även *Falköpings kommun* framför att det är viktigt att beakta individens eget ansvar.

Göteborgs kommun anför att dokumentationskravet kommer att kräva ett gediget och samkört datasystem där saker kan lagras, antecknas och följas upp. Det framförs att frågan om informationsutbyte mellan myndigheter och de krav som ställs bl.a. utifrån dataskyddslagstiftningen behöver ses över. Kommunen anger vidare att det behöver förtydligas vad det innebär att arbeta uppsökande och vad man avser är minsta gemensamma nämnare för detta för kommunerna.

Statskontoret och *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* avstyrker såväl förslaget om en KSA-funktion som förslaget om en handlingsplan. Statskontoret anser att förslagen innebär en ökad detaljstyrning och skärpning av kommunernas befintliga uppgifter samt riskerar att leda till ökad administration. Myndigheten anför att förutsättningarna och behovet av olika tillvägagångssätt för det uppsökande arbetet rimligen bör variera mellan kommunerna och bedömer att det sannolikt är mer kostnadseffektivt att kommunerna själva får välja hur de ska organisera sig. SKR anför att utredningens resonemang utgår ifrån att kommunen gör för lite för att söka upp och motivera utrikes födda personer i behov av språkutbildning. Vad som mer konkret ska göras, utöver vad som redan görs i dag, och hur det ska genomföras är enligt SKR svårt att utläsa av förslaget. SKR anger också att föreskrifter om vilka skyldigheter som ska ligga på kommunen inom ramen för ett eventuellt uppsökande arbete ska regleras i lag.

När det gäller förslaget om skyldighet för kommunen att tillhandahålla lämpliga individuella insatser anför SKR att förslaget framstår som undermåligt, då utredningen exempelvis inte har redogjort i författningskommentaren för vilka insatser som avses. Författningsförslagets utformning väcker enligt SKR vidare frågor om åtagandet att erbjuda insatser gäller gentemot alla som har rätt till sfi eller endast de som är inskrivna i utbildningen. Om bestämmelsen ska tolkas i enlighet med författningskommentaren, dvs. att insatser endast ska erbjudas till de som är inskrivna i utbildning, behöver författningstexten förtydligas i detta hänseende. Även *Årjängs kommun* anser att "lämpliga individuella insatser" kan bli svårt att tolka.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Det föreslås inte att det i skollagen ska anges att insatserna ska beskrivas i handlingsplanen.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker det eller har inget att invända mot det. *Göteborgs kommun* tillstyrker förslaget och anger att en handlingsplan för insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi kan underlätta och tydliggöra samarbetet med andra myndigheter och aktörer. *Norrtälje kommun* instämmer i att det finns ett behov av att samordna planeringen och uppföljningen när det gäller målgruppen.

Mora kommun anför att den ser ett minskat behov av såväl en handlingsplan som KSA på grund av låg invandring och hänvisar till SKR:s tidigare remissvar där SKR avstyrker förslaget. Även *Södertälje kommun* avstyrker förslaget med hänvisning till att det dels, redan i nuläget, står i skollagen att kommunen aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och motivera dem att delta, dels att det genomförs ett flertal olika insatser för att nå och motivera dem som har rätt till sfi. Kommunen anger också att förslaget skulle innebära en ökad administration.

Skälen för regeringens förslag

Det krävs såväl passiva som aktiva åtgärder för att nå dem som behöver sfi

Grundläggande kunskaper i svenska språket är i de flesta fall en helt avgörande faktor för att människor som kommit till Sverige från andra länder ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden och vara delaktiga i samhällslivet. I dag saknar ett stort antal individer de kunskaper i svenska som är avgörande för att individen ska kunna delta i andra studier, kunna etablera sig på arbetsmarknaden och inte minst kunna ta aktiv del i samhällslivet.

Regeringen kan konstatera att komvux utgör en viktig del i arbetet med arbetsmarknadspolitiska mål och förbättrad integration av nyanlända. Regeringen delar utredningens uppfattning att det är viktigt med aktiv uppsökande verksamhet och rekrytering för att nå och få så många som möjligt att ta del av utbildning i svenska. Därmed kan korttidsutbildade gruppers deltagande i vuxenutbildning öka.

Kommunerna har sedan drygt trettio år tillbaka en lagreglerad skyldighet att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen (numera 20 kap. 29 § skollagen). I förarbetena anges att kommunerna ska vara skyldiga att på olika sätt verka för att vuxna informeras om den vuxenutbildning som erbjuds. Genom stimulansåtgärder av olika slag, t.ex. en aktiv rekrytering, ska kommunerna dessutom sträva efter att motivera vuxna kommuninvånare att delta. Kommunerna bör också se till att de studerande får information om praktiska villkor för att genomgå utbildningen. Det anges att det tydligt bör framgå av lagen att kommunerna har skyldighet att nå de grupper som har rätt till sfi och att motivera dem att delta. Detta förutsätter enligt förarbetena att kommunerna tar reda på invånarnas behov och önskemål, så att utbildningen kan anordnas på ett sätt som svarar mot behoven hos målgrupperna (prop. 1990/91:85 s. 152).

Utredningen har i en kommunenkät frågat hur huvudmannen i praktiken tar sitt ansvar att aktivt verka för att nå och motivera individer som saknar

grundläggande kunskaper i svenska till sfi-studier. Svaret ”information på kommunens hemsida” förekommer i 98 procent av svaren. Enligt enkäten har 64 procent även tryckt information på olika platser i kommunen. När det gäller riktad information uppger 63 procent att de erbjuder sådan på gruppnivå medan 38 procent arbetar med uppsökande verksamhet på individnivå. Svaret Annat lämnas av 29 procent. I kommentarerna till frågan uppger några kommuner att den uppsökande verksamheten behöver utvecklas och att de tillsammans med andra aktörer fått medel från Europeiska socialfonden i Sverige (SOU 2020:66). På ett annat ställe i betänkandet anger utredningen att samverkan med Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsenhet och socialtjänst/integrationsenhet enligt enkätsvaren verkar vara det mest frekventa sättet att leva upp till skollagens krav, att ett flertal kommuner hänvisar till information via reklamsatsningar och sociala medier, att olika typer av forum för information också beskrivs, att några kommuner har utarbetat egna modeller som innebär ett mer omfattande arbetssätt med samverkan inom kommunen mellan flera enheter, att samverkan med kommunalt aktivitetsansvar, gällande ungdomar under 20 år som inte påbörjat eller fullföljt ett nationellt gymnasieprogram, förekommer samt att samverkan även sker mellan flera kommuner och där man gemensamt avsatt särskilda resurser för uppsökande, informerande och motiverande insatser (SOU 2020:66). Regeringen konstaterar att kommuner arbetar på olika sätt för att uppfylla sin skyldighet enligt skollagen.

Utredningen skiljer i betänkandet mellan aktiva och passiva åtgärder. Som exempel på passiva åtgärder anges information på kommunens hemsida, reklam på tåg, buss m.m., tryckt information utplacerad på olika platser i offentliga miljöer och generell information i sociala medier. Som exempel på aktiva åtgärder anges riktad information på gruppnivå, uppsökande verksamhet på individnivå, uppsökande verksamhet i samverkan med andra aktörer och riktad information i sociala medier. Utredningen anger att s.k. passiva åtgärder kan vara värdefulla för de målgrupper som på eget initiativ söker information om sfi. För att nå individer som behöver mer stöd för att ta steget att påbörja sfi-studier bedömer dock utredningen att de passiva tillvägagångssätten behöver kompletteras med aktiva. Utredningen bedömer att den aktivt uppsökande verksamheten behöver utvecklas och att det behöver utarbetas rutiner för verksamheten.

Förslaget om en KSA-funktion ska inte genomföras

Utredningen föreslår att den paragraf i skollagen som reglerar kommunens skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet när det gäller sfi (20 kap. 29 §) ska byggas ut och avse ett KSA som består av flera delar. En del är skärpta krav på kommunernas uppsökande verksamhet. En annan del är att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser till de som har rätt till sfi, i syfte att de som är inskrivna i utbildningen och har behov av att fullfölja utbildningen ska fullfölja sin utbildning i enlighet med den individuella studieplanen. En tredje del är att kommunen ska dokumentera sina insatser i dessa delar på lämpligt sätt. Ytterligare en del är att en särskild KSA-funktion ska inrättas i kommunen och slutligen krav på att kommunen ska upprätta en handlingsplan för KSA-arbetet som omfattar en beskrivning av uppsökande verksamhet, uppföljning av elever inom

KSA-funktionens uppdrag, samverkan med andra aktörer, ansvarsfördelning, ändamålsenliga rutiner samt uppföljning och utvärdering. När det gäller normnivå föreslår utredningen att endast kraven på individuella insatser och dokumentation av dessa insatser ska regleras i skollagen. I fråga om övriga krav föreslår utredningen att bemyndiganden ska införas i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter och att Skolverket av regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om dels KSA-funktionen, dels handlingsplanen.

Regeringen anser att utredningens ansats är god, men att förslagen dels är otydliga i vissa delar, dels innebär en detaljstyrning av kommunerna. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. För att en proportionalitetsbedömning av förslag till sådana inskränkningar ska kunna göras är det viktigt att det är tydligt vad förslagen innebär. När det gäller utredningens förslag att kommunen ska bli skyldig att erbjuda lämpliga individuella insatser till de som har rätt till sfi, i syfte att de som är inskrivna i utbildningen och har behov av att fullfölja utbildningen ska fullfölja sin utbildning i enlighet med den individuella studieplanen, så delar regeringen *SKR:s* och *Årjängs kommuns* uppfattning att det är oklart vilka insatser som avses. Regeringen anser därför att detta förslag inte bör genomföras. Förslaget att kommunerna ska inrätta en KSA-funktion och att det är Skolverket som ska meddela föreskrifter om en sådan funktion innebär ett intrång i den kommunala självstyrelsen som inte är motiverat. Inte heller detta förslag bör alltså genomföras.

Det ska upprättas en handlingsplan för kommunens insatser

Regeringen är däremot positiv till förslaget att kommunen ska upprätta en handlingsplan, i den del detta förslag avser kommunens befintliga skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet.

Statskontoret ansåg i sitt yttrande över betänkandets förslag att en skyldighet att upprätta en handlingsplan innebär en ökad detaljstyrning och skärpning av kommunernas befintliga uppgifter samt riskerar att leda till ökad administration. *Södertälje kommun* framför liknande synpunkter i sitt remissvar över det remitterade utkastet till lagrådsremiss och avstyrker förslaget med hänvisning till att det redan regleras i skollagen att kommunen aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och motivera dem att delta. Kommunen anger också att det redan genomförs ett flertal olika insatser för att uppfylla lagens krav. Regeringen anser dock att kraven på kommunernas arbete med den uppsökande verksamheten behöver skärpas på så sätt att kommunen måste formulera vad den avser att göra, dels i syfte att få en god struktur för sitt arbete, dels i syfte att kunna kontrollera, följa upp och vid behov revidera sina insatser. Genom att kommunen dokumenterar sina insatser ökar sannolikheten för att kommunen blir varse vilka målgrupper kommunen når med sitt uppsökande arbete och framför allt vilka grupper man eventuellt inte når. Flera remissinstanser är av samma uppfattning. Regeringen delar dock *SKR:s* uppfattning att kravet på att upprätta en handlingsplan bör införas på lagnivå, dvs. att Skolverket inte ska bemyndigas att meddela föreskrifter om vad handlingsplanen ska innehålla. På så vis blir det inte fråga om en

detaljstyrning utan kommunerna förfogar själva, utifrån lokala förhållanden, över vad handlingsplanen ska innehålla.

Svenskt Näringsliv anger att det är positivt att kravet att kommunerna aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi skärps och att det finns mycket som kan göras för att erbjuda bra vägledning, underlätta, informera och möjliggöra studier, men påtalar att detta också kräver ett aktivt engagemang från individen. *Falköpings kommun* framför liknande synpunkter när det gäller individens eget ansvar. Regeringen instämmer i vikten av att varje individ som har rätt till sfi själv är aktiv för att kunna ta del av utbildningen. Kommunen måste dock ta ett särskilt ansvar för att nå de målgrupper som har rätt till sfi. Det är inte rimligt att lägga ett sådant ansvar på den enskilde eftersom man inte kan utgå från att individen känner till att utbildningen finns.

Göteborgs kommun angav i sitt remissvar över betänkandets förslag att det behöver förtydligas vad det innebär att arbeta uppsökande och vad man anser är minsta gemensamma nämnare för detta för kommunerna. Vidare är det enligt kommunen inte i första hand en fråga om informationsbrist då information om sfi kommer individer till del genom anhöriga och genom vuxenutbildningens samarbete med socialtjänsten och Arbetsförmedlingen. Vad som behövs är enligt kommunen i stället ökad kunskap om olika målgruppers motivation att delta. Regeringen konstaterar i likhet med utredningen att det kan behövas såväl passiva som aktiva åtgärder. För personer som redan är aktiva och motiverade till studier räcker det att få kännedom om att sfi finns att tillgå, bl.a. genom de kanaler som nämns, men också via andra verksamheter som målgruppen kan tänkas ha kontakt med. För andra, som av någon anledning inte deltar i sfi trots att de behöver utbildningen, krävs andra åtgärder från kommunens sida för att uppmuntra och motivera dem till att aktivt vilja delta i utbildningen. Detta bör ske utifrån olika målgruppers behov och kan t.ex. vara skriftlig information eller möten som är riktade till vissa målgrupper. Regeringen konstaterar att det redan i prop. 1990/91:85 fördes ett resonemang om att det krävs "aktiva insatser från kommunernas sida, t.ex. information på olika invandrarspråk, samtal med invandrarföräldrar, som har barn i förskolan och i skolan, och kontakter med arbetsplatser med många invandrare" (s. 153). Regeringen konstaterar dock att Sveriges 290 kommuner, med invånarantal som varierar från drygt 2 000 personer till ca 980 000 invånare, har mycket olika förutsättningar. Vilka åtgärder som ska vidtas och balansen mellan passiva och aktiva åtgärder i respektive kommun behöver övervägas noga utifrån lokala förutsättningar. Regeringen anser att det har ett värde att det uppsökande och motiverande arbetet dokumenteras i en handlingsplan, eftersom det är ett sätt att synliggöra arbetet och de val som görs när det gäller passiva och aktiva åtgärder. Som framgår ovan innebär regeringens förslag, till skillnad från utredningens förslag, att bestämmelsen om handlingsplan ska införas i lag och inte i förordning, samt att Skolverket inte ska bemyndigas att meddela föreskrifter om handlingsplanen. I sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss tillstyrker *Göteborgs kommun* det på detta sätt begränsade förslaget om en handlingsplan. Förutom att en handlingsplan ger kommunerna bättre möjligheter att strukturerat arbeta med aktiva och passiva insatser för att nå och motivera olika målgrupper att ta del av sfi, så kan en handlingsplan enligt Göteborgs kommun synliggöra vilka målgrupper som behöver nås, där framför allt

kvinnor som inte tar del av etableringsinsatser eller har försörjningsstöd kan utgöra en grupp som saknar kunskap om rätten till sfi. En handlingsplan kan vidare underlätta och tydliggöra samarbetet med andra myndigheter och aktörer i syfte att nå ut till fler målgrupper som har rätt att studera sfi. En handlingsplan skapar också goda förutsättningar för uppföljning.

Mora kommun anför i sitt remissvar över utkastet att behovet av såväl en handlingsplan som KSA minskar på grund av låg invandring. Även om invandringen har minskat i landet som helhet eller i enstaka kommuner bedömer regeringen att behovet av utbildning är lika stort för varje individ som saknar de kunskaper som utbildningen är tänkt att ge. Det är många som, trots flera år i Sverige, ännu inte har de kunskaper i svenska som är en förutsättning för att kunna delta i yrkes- och samhällsliv. Det är således viktigt att nå alla dem i kommunen som har behov av att delta i sfi oavsett hur många individer som kan komma i fråga.

Regeringen anser alltså att det bör införas bestämmelser om att varje kommun ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Insatserna ska beskrivas i planen. Dessa bestämmelser bör införas i lag och inte på lägre nivå. Handlingsplanen bör vidare kontinuerligt följas upp och insatserna ses över så att de över tid blir så effektiva som möjligt. För att inte arbetet ska bli administrativt betungande kan det, om kommunen så väljer, utgöra en del av det kontinuerliga systematiska kvalitetsarbete som varje huvudman ska bedriva (4 kap. 3 § skollagen). Det ökar också sannolikheten för att handlingsplanen utvecklas och förbättras regelbundet.

Sammantaget föreslår således regeringen att det i skollagen ska införas bestämmelser om att varje kommun ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Det ska också anges i lagen att insatserna ska beskrivas i planen och att handlingsplanen kontinuerligt ska följas upp och vid behov revideras.

6.2 En persons kunskaper ska bedömas vid mottagande till sfi

Regeringens förslag: När en person tas emot till sfi ska personens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår att bedömningen ska göras när en nyanländ tas emot till utbildningen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Statens skolinspektion*, *Arbetsförmedlingen*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Migrationsverket*, *Norrtälje kommun*, *Region Skåne*, *Sveriges Vägledarförening*, *Folkbild-*

ningsrådet, Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS) och Svenskt Näringsliv.

Statens skolverk tillstyrker förslaget men framhåller att redan genomförda kartläggningar som gjorts av t.ex. Arbetsförmedlingen ska beaktas. *Specialpedagogiska skolmyndigheten* tillstyrker förslaget men anger att det är viktigt att det tydligt skrivs fram att kartläggningen av kunskaper ska ske på elevens modersmål eller starkaste språk vilket synliggör kunskaper och främjar elevens motivation.

Även *Lärarförbundet* tillstyrker förslaget men vill betona att det är nödvändigt att matcha alla ökade krav med ökade resurser då lärares arbetstid redan är intecknad till fullo. *Lärarnas Riksförbund* anger att förslaget är svåruppfyllt givet den stora bristen på utbildade lärare och yrkesvägledare. *Helsingborgs kommun* tillstyrker förslaget men framför att resurser behöver tillföras kommunerna. *Täby* och *Östhammars kommuner* har liknande synpunkter. *Lycksele* och *Malmö kommuner* ser av liknande skäl svårigheter med förslaget. *Kungsbacka kommun* vill att frågan utreds ytterligare då utredningen enligt kommunen brister när det gäller kostnader och finansiering.

Årjängs kommun anger att det behöver förtydligas hur elevens kunskaper ska bedömas.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslaget då förbundet anser att det är oklart om de kartläggningar som redan görs är otillräckliga och om en fördjupad kartläggning för alla elever är rimlig resursmässigt. Förbundet ifrågasätter även begränsningen till nyanlända.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens förslag, bortsett från att i utkastet används ordet elev och inte ordet person.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker det eller har inget att invända mot det. *Funktionsrätt Sverige* tillstyrker förslaget men anser att det är viktigt att det tydligt skrivs fram att kartläggningen av elevernas kunskaper ska ske på elevens modersmål eller starkaste språk. *Göteborgs universitet* ser det som en självklarhet att elevernas kunskaper ska kartläggas för att de ska kunna placeras i en för dem passande studiegång, men anger att det inte är helt tydligt vad det nya kartlägningsarbetet innebär och vilka kunskaper som ska bedömas.

Skolverket tillstyrker förslaget. Myndigheten anger dock att begreppen bedömning och kartläggning av kunskaper bör förtydligas i detta sammanhang. Vidare framhåller myndigheten att syftet med bedömningen är oklart.

Stockholms universitet ställer sig i grunden positivt till en bedömning av elevens kunskaper inför studiestart men ställer sig frågande till vilka kunskaper som är tänkta att bedömas och på vilka språk. Universitetet ser även en risk att ytterligare kartläggning eller bedömning kommer att vara resurskrävande för huvudmännen att administrera och genomföra utan att det kommer att påverka undervisningens kvalitet positivt.

Skälen för regeringens förslag

En bedömning av en persons kunskaper underlättar planeringen av utbildningen

Regeringen kan konstatera att elever i sfi har olika bakgrund, behov och förutsättningar. Vissa elever har lång skolbakgrund och goda ämneskunskaper medan andra har bristande tidigare utbildning eller helt saknar tidigare skolgång. Eftersom elevernas kunskaper och erfarenheter i hög grad varierar anser regeringen att det är viktigt att det görs en tidig bedömning av en persons kunskaper i samband med att personen tas emot till sfi. En sådan bedömning kan utgöra underlag för att placera personen på rätt studieväg och lämplig nivå. Det är detta som är det huvudsakliga syftet med bedömningen. Bedömningen bör vara en viktig utgångspunkt för lärarens planering av undervisningen och ligga till grund för den individuella studieplan som alltid ska tas fram för en elev i komvux. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Den ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras (20 kap. 8 a § skollagen och 2 kap. 16 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Bedömningen av personens kunskaper bör alltså göras skyndsamt. Om personen erbjuds en undervisning som är anpassad efter hennes eller hans förutsättningar finns bättre förutsättningar för progression och ökad genomströmning i sfi.

Om man ska uppnå en ökad genomströmning och ökad likvärdighet i sfi behöver som huvudregel alla personers kunskaper bedömas när de tas emot till sfi. I vissa fall är dock personens kunskaper redan kända. *Skolverket*, som tillstyrker förslaget, framför att redan genomförda kartläggningar, t.ex. från Arbetsförmedlingen, ska beaktas. Regeringen håller med om att det vid bedömningen av personens kunskaper är lämpligt att beakta befintliga underlag. Det finns ingen anledning att göra en kartläggning om det redan finns en sådan som ger en tillräckligt god bild av personens kunskaper inför planeringen av personens studier. Av detta skäl bör det av lagtexten framgå att skyldigheten att göra en bedömning av personens kunskaper inte gäller om en sådan bedömning är uppenbart onödig.

Bedömningen bör i första hand avse språkkunskaper

Flera remissinstanser, bl.a. *Skolverket* i sitt remissvar över det remitterade utkastet till lagrådsremiss, anser att syftet med bedömningen av kunskaper är otydligt. *Göteborgs universitet* och *Stockholms universitet* anser i sina remissvar över utkastet att det är otydligt vilka kunskaper som ska bedömas. Som nämnts är syftet med bedömningen att placera personen på rätt nivå och studieväg i sfi och de kunskaper som i första hand ska bedömas är därför språkkunskaper. Bedömningen bör vara en utgångspunkt för lärarens planering av undervisningen och ligga till grund för den individuella studieplanen. Bedömningen kan göras på olika sätt och med hjälp av olika verktyg. *Funktionsrätt Sverige*, som i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss tillstyrker förslaget, anser att det är viktigt att kartläggningen av personens kunskaper görs på personens modersmål eller starkaste språk. Regeringen delar uppfattningen att exempelvis en litteracitetskartläggning bör göras på personens modersmål eller starkaste språk, men det behövs viss flexibilitet. Det är inte rimligt att kräva att bedömningen alltid ska göras på personens modersmål eller starkaste språk. Antalet språk i

Sverige är enligt Institutet för språk och folkminnen fler än 150 och det kan saknas lärare som behärskar det aktuella språket. Det kan även vara svårt att hitta en tolk i det språk som är personens modersmål eller starkaste språk. Bedömningen ska oavsett göras så professionellt som möjligt i syfte att få ett bra underlag för planeringen av personens utbildning.

Bedömningen kan kombineras med annan kartläggning

Hemkommunen är sedan den 1 januari 2023 skyldig att se till att den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbildning eller prövning inom komvux erbjuds en inledande kartläggning (20 kap. 8 § skollagen). Även en sådan kartläggning kan ligga till grund för en bedömning av personens kunskaper vid mottagande till sfi. Det är viktigt att få en helhetsbild av personens kunskaper och kunnande i övrigt för att personen ska få så stort utbyte som möjligt av sina studier i sfi. En bedömning av en persons kunskaper kan tillsammans med annan kartläggning även göra att personens eventuella funktionsnedsättningar och behov av anpassningar av utbildningen upptäckts tidigt. Detta kan vara avgörande för att personen får det stöd som hon eller han behöver för att lyckas i sina studier. *Ärjängs kommun* anser i sitt yttrande över betänkandets förslag att det behöver förtydligas hur personens kunskaper ska bedömas och i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss önskar *Skolverket* att begreppen bedömning och kartläggning förtydligas. *Göteborgs universitet* framför liknande synpunkter i sitt remissvar över utkastet. Regeringen instämmer i dessa synpunkter. Nationella underlag för bedömningarna kan behöva tas fram där det tydliggörs hur personens kunskaper ska bedömas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om sådana underlag.

Flera remissinstanser, däribland *Lärarnas Riksförbund*, *SKR* och några kommuner, anser att uppgiften inte kan genomföras om inte resurser tillförs. *Stockholms universitet* och *Helsingborgs kommun* framför i sina remissvar över utkastet att uppgiften kommer att vara resurskrävande. Regeringen vill beträffande dessa synpunkter framhålla att det redan i dag förutsätts att det görs någon form av bedömning av personens utbildningsbakgrund. I *Skolverkets* föreskrifter (SKOLFS 2017:91) om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare anges att studieväg 1 i första hand vänder sig till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera. Regeringen anser dock att det är viktigt att det framgår av skollagen att det ska finnas en bedömning av personens kunskaper när personen tas emot till utbildning i sfi, för att hon eller han ska få bästa möjliga förutsättningar för att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden eller gå vidare till fortsatta studier. Som framgår av avsnitt 9 avsätts resurser för detta med beaktande av det åtagande som redan finns.

Folkhögskolor får anordna utbildning som motsvarar sfi. Det skulle därför kunna vara rimligt att samma krav på att bedöma en persons kunskaper ställdes där. Eftersom utredningen inte har lämnat något sådant förslag saknar regeringen dock beredningsunderlag i den delen och kan därför inte överblicka vad ett sådant förslag skulle innebära och vilka konsekvenser det skulle få för aktuella folkhögskolor. Regeringen har således för närvarande ingen möjlighet att lägga något förslag om att en folkhögskola ska

bedöma en persons kunskaper när personen tas emot till utbildning i sfi. Det finns dock inget som hindrar att en folkhögskola gör en sådan kartläggning och att folkhögskolan då använder de nationella bedömningsunderlagen. Detta borde vara till fördel såväl för personen som folkhögskolan, då personen får en mer träffsäker utbildning och folkhögskolan sannolikt får en högre genomströmning.

Lärarnas Riksförbund anger även att förslaget är svåruppfyllt givet den stora bristen på utbildade lärare och yrkesvägledare. Enligt huvudregeln i skollagen får endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 §). Regeringen är medveten om att det är svårt att rekrytera legitimerade och behöriga lärare till sfi, men vill understryka att huvudmannen för utbildningen måste göra stora ansträngningar för att försöka anställa lärare som är legitimerade och behöriga för undervisningen. Legitimerade och behöriga lärare behöver fokusera på att undervisa. Samtidigt kan inte bristen på legitimerade och behöriga lärare vara ett skäl att låta bli att bedöma personernas kunskaper. Det skulle drabba personerna negativt. Regeringen kan konstatera att en bedömning av en persons kunskaper inför upprättandet av en individuell studieplan inte är undervisning i strikt bemärkelse. Regeringen har ovan anført att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela föreskrifter om nationella underlag för sådana bedömningar. Huvudmannen får således hitta vägar att kompensera för bristen på legitimerade och behöriga lärare, t.ex. genom att en lärare som inte är legitimerad och behörig får möjlighet att samarbeta med en legitimerad och behörig lärare när det gäller nu aktuella kunskapsbedömningar.

SKR påpekar att utredningens förslag endast avser nyanlända och anger att det får till följd att elever som redan gått på exempelvis grundskola eller gymnasieskola under så lång tid att de inte längre anses vara nyanlända och därefter påbörjar sfi inte omfattas av kartläggningsskyldigheten. Med nyanländ avses i skollagen den som har varit bosatt utomlands, som nu är bosatt i landet och som har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet (3 kap. 12 a § skollagen). Ordet nyanländ används i bestämmelser i skollagen som bl.a. handlar om mottagande i grundskolan och gymnasieskolan. Definitionen av nyanländ innebär att i princip hela målgruppen för sfi anses bestå av nyanlända, eftersom sfi normalt är den första utbildning i Sverige som personer som ingår i målgruppen deltar i. Även sådana personer som inte längre kan anses vara nyanlända som tas emot till sfi, dvs. personer som saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, kan dock behöva få sina kunskaper bedömda vid mottagandet. I utkastet till lagrådsremiss föreslås därför att ordet nyanländ ersätts av ordet elev. Eftersom en person blir en elev först efter det att personen tagits emot till utbildningen anser dock regeringen att det är lämpligare att i detta fall använda ordet person. Bedömningen bör göras antingen innan beslutet om mottagande eller efter, beroende på vad som är mest ändamålsenligt utifrån hur utbildningen är organiserad.

Regeringen föreslår alltså att en persons kunskaper ska bedömas när personen tas emot till sfi inom komvux, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Detta ska, till skillnad från vad utredningen föreslår, gälla oavsett om personen är nyanländ eller inte. Bedömningen ska göras

skyndsamt och resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

6.3 Det ska stå i den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi

Regeringens förslag: Den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla en uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

När en elev i sfi övergår till en annan huvudman för utbildningen, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av elevens individuella studieplan till den mottagande huvudmannen. Med anledning av detta ska en följdändring göras i den ändring i skollagen som riksdagen har beslutat med anledning av regeringens förslag i propositionen En tioårig grundskola och som träder i kraft den 1 juli 2026. Den beslutade ändringen innebär att förskoleklassen upphör som egen skolform och ersätts av en ny första årskurs i de obligatoriska skolformerna. Följdändringen innebär att även nu aktuell ändring förs in i en paragraf i den redan beslutade ändringen i skollagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår att den individuella studieplanen ska överlämnas från den skolenhet som eleven tidigare tillhört till den mottagande skolenheten. Utredningen föreslår också att den individuella studieplanen bara ska behöva lämnas över efter avbrott i studierna.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Högskolan Väst, Gävle och Stockholms kommuner, Göteborgsregionens kommunalförbund och Lärarnas Riksförbund*. Stockholms kommun anger dock att det behöver vara tydligt hur studieplanen och information om genomförda kartläggningar ska överföras.

Även *Helsingborgs kommun* tillstyrker förslaget men framför att ett harmoniserat systemstöd saknas och att det kan finnas sekretessbestämmelser som försvårar överlämnande utan elevens godkännande. *Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS)* anger att det i dag saknas nationella system som möjliggör en rättssäker överföring mellan skolenheter och huvudmän. *Statens skolverk* tillstyrker förslaget men anför att ansvarsfrågan behöver tydliggöras när det gäller att säkerställa att den individuella studieplanen följer eleven. *Sveriges Vägledarförening* framför liknande synpunkter.

Norrtälje kommun anser att överlämning också ska ske mellan skolenheter som tillhör samma huvudman. *Statens skolinspektion* anger att eftersom skolenhet är ett begrepp som är vanskligt att använda inom vuxenutbildningen bör man överväga om det är tillräckligt med överlämning av den individuella studieplanen mellan huvudmännen i stället för på skolenhetsnivå.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker det eller har inget att invända mot det.

Umeå kommun understryker behovet av ett harmoniserat systemstöd för överlämningar av studieplaner mellan huvudmän, så att en elev inte ska kunna påbörja sfi på nytt hos en annan huvudman utan att den tidigare huvudmannen är medveten om det. Även *Göteborgs* och *Malmö kommuner* påtalar att det inte finns någon möjlighet att kontrollera om en individ tidigare har läst sfi i en annan kommun.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) framhåller vikten av att regeringen tar fram ett digitalt stöd för överlämnandet av uppgifterna. SKR anser också att folkhögskolor som bedriver utbildning som motsvarar sfi bör omfattas av förslaget om överlämnande av den individuella studieplanen. *Norrtälje kommun* är positiv till förslaget men undrar om det gäller om sfi startas på en folkhögskola eller om det är hemkommunens ansvar.

Skolverket anser att det är bekymmersamt att den individuella studieplanen inte måste överlämnas när en elev byter till studier inom en folkhögskola som bedriver utbildning motsvarande sfi. *Sveriges Vägledarförening* har liknande synpunkter och ställer sig dessutom tveksam till förslaget med hänvisning till att många individer i målgruppen för sfi flyttar runt, inte bara inom en kommun eller region utan inom ett större geografiskt område.

Göteborgs universitet ser utmaningar med hur den individuella studieplanen föreslås hanteras mellan olika huvudmän, kommuner och utbildningsanordnare då de individuella studieplanerna är offentliga handlingar. Universitetet framhåller att vad som kan skrivas in i planerna måste hanteras varsamt av alla parter. Det är enligt universitetet otydligt hur administrationen av planerna ska hanteras.

Skälen för regeringens förslag

Det ska framgå av den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi

Som regeringen närmare utvecklar i avsnitt 6.4 föreslår regeringen där att en elevs rätt till sfi ska tidsbegränsas till tre år som huvudregel. För att detta ska kunna genomföras behöver elevens hemkommun dokumentera när en elev för första gången startade sin utbildning i sfi. Det skulle kunna dokumenteras i särskild ordning hos den som är huvudman för elevens utbildning, men regeringen bedömer att det är lämpligt att det i stället dokumenteras i den individuella studieplan som ska upprättas av hemkommunen för varje elev.

Den individuella studieplanen, som ska tas fram i samverkan med eleven, ska redan i dag innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Det är viktigt att studieplanen är så konkret och tydlig som möjligt för såväl elev som lärare och annan personal som arbetar med eleven. I samband med utarbetandet av studieplanen ska eleven erbjudas studie- och yrkesvägledning (2 kap. 16 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Om det av studieplanen dessutom framgår när en elev för första gången startade sin utbildning i sfi kan den tid som har använts sedan eleven påbörjade sina studier ställas i för-

hållande till elevens utveckling mot målen för utbildningen och den planerade omfattningen av studierna. Även om det tar olika lång tid för olika elever att uppnå godkänt betyg på en kurs i sfi kan ett fastställt startdatum underlätta bedömningen av vad som kan anses vara rimliga mål att uppnå inom en given tidsram. Det ger också möjlighet att planera för och följa elevens progression i riktning mot uppsatta mål.

En elev kan även ha gjort avbrott eller uppehåll i sina studier. En uppgift om när utbildningen för första gången startade är då viktig för att ge eleven möjlighet att fullfölja sina studier. I avsnitt 6.4 utvecklas närmare betydelsen av såväl ett start- som ett slutdatum för studierna samt möjligheterna till förlängning i vissa fall. I samma avsnitt utvecklas även att huvudmannen får besluta om att en person som avbrutit sina studier får återuppta dessa inom ramen för en viss tidsperiod, om det finns särskilda skäl för det. Personen kan t.ex. ha avbrutit sina studier på grund av föräldraledighet eller sjukdom. En elev ska även anses ha avbrutit sin utbildning om han eller hon har uteblivit från utbildningen under mer än tre veckor i följd utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet. Regeringen anser att det finns situationer då det är lämpligt att personen inom rimliga gränser ges möjlighet att få fortsatt utbildning i svenska språket. Även i sådana situationer är det således viktigt att det finns ett dokumenterat startdatum för studierna i sfi.

Regeringen föreslår sammantaget att den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen.

Som framgår av avsnitt 5.3 gäller de allmänna bestämmelserna om komvux och bestämmelserna om sfi i 20 kap. skollagen också för sådan utbildning motsvarande sfi som folkhögskolorna kan bedriva (24 kap. 12 § skollagen). En av de bestämmelser som gäller för sådan utbildning är bestämmelsen om den individuella studieplanen. Den föreslagna ändringen kommer således även att gälla för utbildning som motsvarar sfi hos folkhögskolorna. Det är alltså folkhögskolan och inte hemkommunen som ansvarar för att den individuella studieplanen innehåller en uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till folkhögskolans sfi.

Om en elev övergår till sfi hos en annan huvudman ska en kopia av den individuella studieplanen lämnas till den mottagande huvudmannen

I avsnitt 6.2 föreslås att en bedömning ska göras av en persons kunskaper när personen tas emot till sfi, om det inte är uppenbart onödigt, och att resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen. Bedömning av kunskaper är således en viktig utgångspunkt för en elevs individuella studieplan.

I avsnitt 6.5 lämnar regeringen vidare förslag om att den som har rätt att delta i sfi i vissa fall ska ha rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen. Regeringen anser att det är viktigt att den bedömning av kunskaper som genomförts, och som ligger till grund för den studieplanering som lagts upp i elevens individuella studieplan, inte går förlorad om eleven skulle övergå till att studera i en annan kommun. Det är därför rimligt att den individuella studieplanen följer med en elev som övergår till sfi hos en annan huvudman. På så sätt kan eleven fullfölja sina studier i enlighet med sin studieplan, i stället för att riskera att behöva

börja om från början. Eleven kan också ges möjlighet till fortsatt progression i sina studier. Regeringen anser således att hemkommunen bör ha en skyldighet att överlämna en kopia av den individuella studieplanen till den nya huvudmannen så att utbildningen hos den nya huvudmannen kan ta vid där den förra utbildningen slutade. Det skulle dessutom bli en onödig kostnad för den mottagande huvudmannen om en ny bedömning skulle göras och elevens studier på nytt skulle planeras från grunden. Det finns således fördelar för både huvudmännen och eleven med att den individuella studieplanen överförs om eleven byter till sfi i en annan kommun.

Utredningen har föreslagit att den individuella studieplanen ska överlämnas från den skolenhet som eleven tidigare tillhörde till den mottagande skolenheten när eleven påbörjar utbildning hos en ny huvudman. *Norrtälje kommun* anser att överlämning också ska ske mellan skolenheter som tillhör samma huvudman. Med skolenhet avses enligt skollagen av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad (1 kap. 3 § skollagen). *Skolinspektionen* anför att definitionen av skolenhet utifrån byggnader som ligger nära varandra är mindre funktionell inom vuxenutbildningen och att det därför är vanskligt att använda ordet skolenhet inom vuxenutbildningen. Myndigheten anser att man i stället bör överväga om det är tillräckligt med överlämning av den individuella studieplanen mellan huvudmännen i stället för på skolenhetsnivå. Regeringen instämmer i Skolinspektionens invändning. Sfi läggs ibland ut på entreprenad eller bedrivs som distansstudier vilket kan innebära att utbildningen inte bedrivs i en skolbyggnad. Skolenhetsbegreppet omfattar visserligen även t.ex. distansutbildning (prop. 2009/10:165 s. 216), men det kan bli otydligt att tala om skolenhet i det här fallet. Med entreprenad avses i skollagen att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller huvudmannaskapet för uppgifter som utförs på entreprenad (23 kap. 2 §). Eftersom det är hemkommunen som ansvarar för att en individuell studieplan upprättas för varje elev bör det enligt regeringen vara huvudmannen som pekas ut som ansvarig för att en kopia av studieplanen överlämnas när eleven övergår till sfi hos en annan huvudman. Om huvudmannen anser att uppgiften bör ligga närmare eleven finns det emellertid inget som hindrar att huvudmannen delegerar en sådan uppgift till exempelvis rektorn för utbildningen.

Utredningen har vidare föreslagit att skyldigheten att överlämna den individuella studieplanen enbart ska gälla om eleven efter avbrott i studier övergår till en annan huvudman. Regeringen anser dock att det inte bör spela någon roll om en elev övergår direkt från en huvudman till en annan huvudman eller om övergången sker först efter ett studieavbrott. Fördelarna med att en sådan överlämning sker är lika stora i båda situationerna.

Stockholms kommun anser att det behövs förtydliganden av hur överföringen av en individuell studieplan ska gå till och *VIS* anger att det saknas nationella system som möjliggör en rättssäker överföring mellan huvudmän. *Skolverket* är inne på samma linje, liksom *Göteborgs universitet*, i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss. *Umeå kommun* understryker i sitt remissvar över utkastet att det behövs ett harmoniserat

systemstöd för överlämning av studieplaner mellan huvudmän och SKR anger i sitt remissvar över utkastet att regeringen bör ta fram ett digitalt stöd för överlämnande av uppgifterna. Regeringen vill understryka att det inte är en uppgift för regeringen att tillhandahålla digitala system eller bistå med annat administrativt stöd för att huvudmännen ska kunna lämna individuella studieplaner till varandra, utan att det får lösas av berörda kommuner.

En individuell studieplan som upprättats inom ramen för komvux utgör en allmän handling. Var och en har rätt att ta del av allmänna handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. Den rätten begränsas dock om det finns en tillämplig bestämmelse om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) förkortad OSL. *Helsingborgs kommun* framför att det kan finnas sekretessbestämmelser som försvårar ett överlämnande utan elevens godkännande. Regeringen anser, i likhet med *Göteborgs universitet*, att det därför finns skäl att alltid överväga noggrant vad som ska framgå av studieplanen. Vilken sekretess som gäller i komvux till skydd för eleven regleras i 23 kap. 5 § OSL. Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Sekretess gäller även i elevvårdande verksamhet i övrigt inom komvux för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretess gäller också för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Som nämns i avsnitt 5.1 ska en individuell studieplan innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Det kan inte uteslutas att uppgifter som är sekretessbelagda finns i en studieplan i vissa fall. Som *Helsingborgs kommun* nämner kan ett samtycke från den enskilde till att uppgifterna lämnas ut bryta sekretess till skydd för den enskilde (12 kap. 2 § OSL). Det finns emellertid även andra sekretessbrytande bestämmelser i OSL. Exempelvis följer det av 10 kap. 28 § OSL att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Detta innebär att en kommun kan lämna över sekretessbelagda uppgifter till en annan kommun utan att inhämta samtycke från en elev, om det finns en skyldighet att lämna över uppgifterna enligt t.ex. skollagen. Den skyldighet att överlämna en kopia av en elevs individuella studieplan till en ny huvudman som föreslås i detta avsnitt är en sådan uppgiftsskyldighet. Vilka former som iakttas vid överlämnande av kopian kan bero på om den innehåller uppgifter som omfattas av sekretess eller inte. Huvudmännen får samråda om lämpliga former för överlämnande av kopian. Den föreslagna bestämmelsen fyller huvudsakligen samma syfte som bestämmelsen om överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer för elever i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan i 3 kap. 12 j § skollagen och bör placeras i samma paragraf som den bestämmelsen.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att det ska införas en uppgiftsskyldighet i skollagen som innebär att när en elev i sfi övergår till en annan

huvudman för sfi ska den huvudman som eleven lämnar till den mottagande huvudmannen överlämna en kopia av den individuella studieplan som upprättats för eleven. Detta ska gälla oavsett om eleven övergår till den andra huvudmannen direkt eller efter ett avbrott i studierna. Det framgår av 2 kap. 2 § skollagen att det är kommuner som är huvudmän för kommunal vuxenutbildning, inklusive sfi.

Som framgår av avsnitt 5.3 kan en kommunal huvudman överlämna sfi på entreprenad till en folkhögskola och folkhögskolor kan dessutom bedriva utbildning som motsvarar sfi enligt 24 kap. 11–15 §§ skollagen. Ibland drivs folkhögskolor av regioner. Både *Skolverket* och *SKR* anser i sina remissvar över utkastet att folkhögskolor som bedriver utbildning som motsvarar sfi bör omfattas av förslaget om överlämnande av den individuella studieplanen. *Sveriges vägledarförening* har liknande synpunkter på utkastet. Enligt 2 kap. 3 § OSL ska det som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen (TF) om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar gälla också handlingar hos aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller regioner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Sådana bolag, föreningar och stiftelser ska vid tillämpningen av OSL jämföras med myndigheter. Många folkhögskolor drivs dock av stiftelser, föreningar eller andra enskilda organ där kommuner eller regioner inte är ägare eller inte har ett rättsligt bestämmande inflytande. I dessa fall ska varken TF eller OSL tillämpas hos dem. Det finns inte heller några bestämmelser om tystnadsplikt för anställda eller uppdragstagare hos folkhögskolor.

När en kommun överlämnar sfi på entreprenad, till en folkhögskola eller till en annan enskild utbildningsanordnare, behåller kommunen huvudmannaskapet för utbildningen (23 kap. 2 § skollagen). Det får förutsättas att kommunen i entreprenadavtalet inför klausuler om tystnadsplikt för anställda och uppdragstagare hos folkhögskolan som motsvarar den sekretess som gäller hos kommunen som huvudman. Detsamma gäller entreprenadavtal som kommunen har med annan enskild utbildningsanordnare.

För utbildning motsvarande sfi som bedrivs av folkhögskolor som varken ska tillämpa TF eller OSL är läget annorlunda. Där finns varken bestämmelser om tystnadsplikt eller avtalad tystnadsplikt. Eftersom det inte kan uteslutas att det finns sekretessbelagda uppgifter i en individuell studieplan bedömer regeringen att det inte är möjligt att införa en skyldighet att överlämna en kopia av den individuella studieplanen till folkhögskolor som bedriver utbildning motsvarande sfi. Förslaget om en skyldighet att överlämna en kopia av den individuella studieplanen kan därmed inte omfatta elever som övergår från kommunens till folkhögskolans sfi, eller som påbörjar sin sfi hos en folkhögskola men sedan övergår till sfi hos en annan folkhögskola eller en kommun. Regeringen konstaterar dock att det inte finns något som hindrar att en huvudman för sfi ändå lämnar över en individuell studieplan till en folkhögskola, så länge det inte finns sekretess för uppgifterna i planen eller om ett samtycke inhämtas från eleven (12 kap. 2 § OSL). I annat fall ska folkhögskolan enligt gällande bestämmelser upprätta en individuell studieplan för eleven. Kommunen bör dock under alla omständigheter i vart fall överlämna uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

Följdändring på grund av en beslutad ändring i skollagen med anledning av förslag i propositionen En tioårig grundskola

I 3 kap. 12 j § skollagen finns bestämmelser om överlämnande av uppgifter om elever i vissa skolformer när de övergår från en skolform till en annan eller från en skolenhet till en annan skolenhet inom samma skolform. Den ovan föreslagna bestämmelsen om att den huvudman som eleven lämnar ska överlämna en kopia av elevens individuella studieplan till den mottagande huvudmannen, när en elev i sfi övergår till en annan huvudman för utbildningen, föreslås föras in i den paragrafen. Som framgår av avsnitt 8 föreslås detta och de andra förslagen i lagrådsremissen träda i kraft den 1 januari 2026.

I propositionen En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143), som beslutades av regeringen den 13 mars 2025, lämnades också förslag om ändring i 3 kap. 12 j § skollagen. Den ändringen, som riksdagen nu har beslutat och som ska träda i kraft den 1 juli 2026, är en följd av att 9 kap. skollagen om förskoleklassen ska tas bort. För att inte den ändring i 3 kap. 12 j § som avser sfi ska upphävas när de ändringar som rör en tioårig grundskola träder i kraft, bör det göras en ändring i den ändringslag som riksdagen har beslutat. Ändringen innebär att bestämmelsen om sfi läggs till i den angivna paragrafen (se avsnitt 2.2).

6.4 Rätten till sfi ska gälla i tre år med vissa möjligheter till förlängning

Regeringens förslag: Rätten att delta i sfi ska begränsas till att gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas ska vara att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid som en person kan ha rätt till förlängning ska vara tre år.

Rätten att fullfölja sfi ska gälla inom ramen för tidsperioderna. Även om en sådan tidsperiod fortfarande löper ska huvudmannen få besluta att utbildningen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars utbildning i sfi har upphört enligt beslut av huvudmannen eller som frivilligt har avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för tidsperioderna.

En elev ska anses ha avbrutit utbildningen inom komvux frivilligt om eleven efter att ha påbörjat utbildningen har uteblivit från den under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet.

Eleven eller den sökande ska få överklaga beslut till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om förlängning. Med anledning av detta ska

en följdändring göras i den ändring i skollagen som riksdagen har beslutat med anledning av regeringens förslag i propositionen En tioårig grundskola och som träder i kraft den 1 juli 2026. Den beslutade ändringen innebär att förskoleklassen upphör som egen skolform och ersätts av en ny första årskurs i de obligatoriska skolformerna. Följdändringen innebär att även nu aktuell ändring förs in i en paragraf i den redan beslutade ändringen i skollagen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen föreslår att rätten till sfi ska gälla i fyra år med möjlighet till förlängning med ett år i taget om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden. Utredningen föreslår inte att det ska vara ett villkor för att tidsperioden ska förlängas att perioden fortfarande löper eller att det ska finnas ett tak för möjligheten till förlängning. Utredningen föreslår inte heller att beslut i fråga om förlängning ska få överklagas. Utredningen lämnar inte heller förslag om att det ska anges i skollagen att rätten att fullfölja sfi gäller inom ramen för tidsperioderna och om att den bestämmelse som finns på förordningsnivå om när en elev frivilligt ska anses ha avbrutit utbildningen i komvux ska flyttas upp till skollagen. Vidare föreslår utredningen att den som under tidsperioden frivilligt avbrutit utbildningen efter önskemål på nytt ska beredas sådan utbildning. Om eleven frivilligt avbrutit utbildningen och tidsperioden har löpt ut, ska dock eleven enligt utredningens förslag bara på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte något att invända mot det. Detta gäller bl.a. *Statens skolinspektion, Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Göteborgs universitet, Centrala studiestödsnämnden, Diskrimineringsombudsmannen, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Värmlands län, Falköpings och Umeå kommuner och Region Skåne.*

Lärarnas Riksförbund tillstyrker förslaget med reservation för att lärarnas arbetsmiljö måste beaktas. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* tillstyrker under förutsättning att alla elever får goda möjligheter att klara av utbildningen under den aktuella tiden.

Flera remissinstanser efterfrågar förtydliganden. *Årjängs kommun* framför att det behöver förtydligas hur många timmar sfi som ska erbjudas. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Länsstyrelsen i Stockholms län* önskar en tydligare beskrivning av när kommuner kan eller bör göra undantag från tidsgränsen och ifrågasätter, liksom *Umeå universitet*, om fyra år är tillräckligt. *Arbetsförmedlingen* och *Ystads och Malmö kommuner* anger att det behöver förtydligas vad som utgör särskilda skäl för förlängning. *Malmö kommun* ser det även som problematiskt att inte avbrott för arbete och föräldraledighet ses som avräkningsbara från de fyra åren. *Göteborgsregionens kommunalförbund* framför att elever som går en kombinationsutbildning, dvs. som kombinerar sfi med en yrkesutbildning, måste få slutföra utbildningen. Flera remissinstanser pekar på en risk för bristande likvärdighet när det gäller en eventuell förlängning av tiden, bl.a. *Göteborgs och Dorotea kommuner.*

Kungsbacka kommun förordar att tidsbegränsningen sätts till två år, men med möjlighet till förlängning till maximalt fyra år. *Svenskt Näringsliv* är positiv till en tidsbegränsning, men ifrågasätter om det ska ta så lång tid

som fyra år att lära sig grunderna i det svenska språket. *Stockholms kommun* anser att tidsgränsen på fyra år behöver ses över och i högre grad individanpassas då det finns en långtgående rätt till grundläggande och behörighetsgivande utbildning.

Botkyrka kommun anför att tidsbegränsningen inte bör införas förrän individen kan få bättre möjligheter till studiefinansiering och att tidsgränsen behöver införas med stor försiktighet.

Region Västerbotten, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Skolledarförbund och Lärarförbundet avstyrker förslaget. Remissinstanserna invänder bl.a. att elevsammansättningen är varierande och att eleverna har en varierande utbildningsbakgrund.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Det lämnas inga förslag om att beslut i fråga om förlängning av rätten till sfi ska få överklagas. Det anges inte heller i lagtexten att rätten att fullfölja sfi gäller inom ramen för tidsperioderna eller att en förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning av rätten att läsa sfi ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Det föreslås inte heller att en bestämmelse på förordningsnivå om när en elev ska anses ha avbrutit utbildningen inom komvux frivilligt ska flyttas upp till skollagen. Lagtexten var även tydligare formulerad när det gäller att förslaget avser begränsningar i elevens rätt att få utbildning.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker det eller har inget att invända mot det, däribland *Högskolan Väst, Försäkringskassan, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Kriminalvården, Bjuvs, Härnösands, Höganäs, Nacka och Ystads kommuner* samt *Almega*. *Mora kommun* ställer sig bakom den föreslagna tidsbegränsningen men ser att samverkan med andra kommunala verksamheter och Arbetsförmedlingen behöver stärkas. *Svenskt Näringsliv* tillstyrker men ser samtidigt en del utmaningar med förslaget. Det är enligt organisationen centralt att en tidsgräns följs med insatser som stärker undervisningens kvalitet och som ökar elevens möjligheter till lärande.

Norrtälje kommun anser att det behöver klargöras om tidsbegränsningen även gäller för en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi.

Skolinspektionen framhåller att oavsett vilken reglering om tidsbegränsning som införs är det viktigt att stärka utbildningens kvalitet i sfi, för att elever ska ges goda och likvärdiga möjligheter att utveckla sina kunskaper i svenska.

SKR undrar vilka alternativ som finns när behovet av språkstudier kvarstår efter att tidsperioden har löpt ut. *Länsstyrelsen i Stockholms län, Malmö kommun* och *Studieförbunden i samverkan* har liknande synpunkter. *Helsingborgs kommun* anser att en skarp tidsbegränsning på tre år kan bli en utmaning för de som behöver stöd för att klara sina studier och innebära ökade kostnader för språkstödande aktiviteter. *Arbetsförmedlingen* anser att det inte är klarlagt hur en tidsgräns om tre år bättre svarar upp mot ökad genomströmning och färre avbrott i utbildningen. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* och *Region Västerbotten* uttrycker oro över att en för kort utbildningstid kan medföra att en stor andel elever kan ha svårt att klara studierna. IFAU och *SPSM* efterfrågar en klarare motivering av varför tre år är en lämpligare tidsgräns

än fyra år. SPSM framför att det är angeläget att det finns kvar en större flexibilitet när det gäller tidsgränserna. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser att regeringens antagande att en tidsbegränsning innebär ökad kvalitet och bättre utbildning är problematiskt. *Högskolan Dalarna* anser att det är principiellt olämpligt att efter viss tid frånta elever rätten till utbildning.

Gävle, Göteborgs och Umeå kommuner samt *Region Västerbotten* anser att det är positivt med en tidsbegränsning men att det finns en problematik med att samma tidsbegränsning ska gälla alla oavsett förutsättningar. *Malmö kommun* ser att tidsbegränsningen kan utgöra en drivkraft då den individuella studieplanen och inläringen blir mer målinriktad för både elever och lärare. Kommunen anger dock samtidigt att ca en fjärdedel av eleverna studerar på studieväg 1 och att uppskattningsvis 80 procent av dessa riskerar att inte klara av att fullfölja utbildningen inom tre år. Flera remissinstanser, bl.a. *Botkyrka kommun*, lyfter fram att det tar längre tid att lära sig svenska för personer som kommer från länder med ett annat skriftspråk än det latinska eller som har en funktionsnedsättning. *Linköpings universitet* framför att det inte på något sätt är anmärkningsvärt om det tar 7–8 år att lära sig ett nytt språk. *Region Västerbotten* efterfrågar en analys av vilka elevgrupper som påverkas av kortare tid i sfi. *Diskrimineringsombudsmannen (DO)*, som avstyrker treårsgränsen, *Jämställdhetsmyndigheten* och *Myndigheten för delaktighet* anför att de föreslagna tidsperioderna riskerar att särskilt missgynna kvinnor då de ofta är föräldraledda mer än män. *Hörselskadades Riksförbund (HRF)* anser att förslaget om tidsbegränsning inte beaktat de behov och förutsättningar som nyanlända med hörselskada har.

Skolverket och *Studieförbunden i samverkan* avstyrker förslaget om en treårsgräns. Skolverket är dock inte emot en tidsbegränsning i sig under förutsättning att det samtidigt görs andra insatser för att främja undervisningskvaliteten och lärarnas kompetens. Även *LO*, *Sveriges Lärare*, *Sveriges Vägledarförening*, *Folkbildningsrådet*, *Funktionsrätt Sverige* och *Förbundet Sveriges Dövsblinda* avstyrker förslaget om en tidsgräns på tre år och vill ha en tidsgräns på fyra år med en möjlighet till förlängning. Även *Myndigheten för delaktighet*, *Lycksele kommun* och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* förespråkar fyra år.

Linköpings universitet avstyrker förslaget om tidsbegränsning men anser att om förslagen genomförs bör sådant som arbete, andra studier, sjukskrivning och föräldraledighet räknas bort från tidsramen. Flera remissinstanser anser att sjukdom bör vara avräkningsbar. *Länsstyrelsen i Värmlands län* är kritisk till att sjukdom, funktionsnedsättning eller tid för utredning av t.ex. funktionsnedsättning inte är avräkningsbar tid.

Sveriges Vägledarförening anger att det vid förlängning är viktigt med uppföljning av studieresultatet och ser en fara i att tidsfristen för sfi anges i år utan koppling till undervisningstid.

Bland andra *Göteborgs universitet* och *Helsingborgs kommun* ser positivt på en möjlighet till förlängning men bedömer att kommunerna kan komma att göra olika tolkningar av vad som avses med särskilda skäl. Andra remissinstanser önskar att det förtydligas i vilka särskilda fall utbildningen kan förlängas. *Höganäs kommun* framhåller vikten av att de som exempelvis läser kombinationsutbildningar har möjlighet till förlängning av sfi-studierna. *Riksföreningen Lärvuxpedagogerna* anser att funktionsnedsättning bör anges som särskilt skäl för förlängning.

Skolverket, Myndigheten för delaktighet och IFAU är negativa till att en förlängning bara ska kunna beslutas inom ramen för tidsperioden och anser att en förlängningsperiod på sex månader är för kort. *Arbetsförmedlingen* framför liknande synpunkter. *Studieförbunden i samverkan* avstyrker att tidsperioden inte ska kunna förlängas efter att den löpt ut. *Göteborgs kommun* framhåller att administrationen kommer att bli omfattande om en kurs ska förlängas medan tidsperioden fortfarande löper. *Region Västerbotten* anser att tidsperioden av administrativa skäl bör förlängas med ett år åt gången.

Skolväsendets överklagandenämnd påpekar att en längre tids frånvaro, oavsett skäl, innebär att påbörjandet av studierna inte följer direkt efter tidigare tidsperiod och anser att villkoret inte bör tillämpas undantagslöst. Nämnden anser vidare att det behöver tydliggöras om tidsperioden måste vara löpande endast i fråga om förlängning eller om tidsperioden måste vara löpande även när det gäller beslut om att på nytt beredas utbildning i sfi. Nämnden har även författningstekniska synpunkter samt anser att ett beslut om att neka förlängning ska kunna överklagas till nämnden.

Skälen för regeringens förslag

Rätten till sfi bör som huvudregel gälla i tre år

Rätten att studera inom sfi har i dag ingen borte tidsgräns. Så länge en individ saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge och gör framsteg i sina studier så har han eller hon rätt att delta (20 kap. 9 och 31 §§ skollagen). Genomströmningen i utbildningen är låg och det kan antas att en del individer av olika anledningar gör avbrott i sina studier med avsikten att fortsätta senare – något som inte alltid blir av. Även i de fall individer återupptar sina studier finns en risk att de, med anledningen av uppehållet, hinner tappa delar av det de tidigare lärt sig (avsnitt 4.2). Regeringen bedömer att en intensivare, mer sammanhållna studietid i sfi skulle kunna ge bättre resultat.

Regeringen har övervägt hur genomströmningen i sfi ska kunna öka så att fler individer får med sig tillräckliga kunskaper i svenska för vidare studier eller för att etablera sig på arbetsmarknaden. Att begränsa individers rätt till sfi skulle å ena sidan kunna ses som en alltför skarp åtgärd och en försämring jämfört med vad som gäller i dag. En tidsgräns skulle dock å andra sidan kunna bidra till att göra utbildningen mer effektiv och därmed förbättra förutsättningarna för integration och minska risken för utanförskap. *Skolinspektionen, Arbetsförmedlingen* m.fl. remissinstanser framhåller i sina remissvar över det remitterade utkastet till lagrådsremiss att det är viktigt att stärka utbildningens kvalitet. Flera remissinstanser, bl.a. *Skolverket* och *Studieförbunden i samverkan*, avstyrker i sina remissvar över utkastet till lagrådsremiss förslaget om en treårsgräns. *Skolverket* är dock inte emot en tidsbegränsning i sig under förutsättning att det samtidigt görs andra insatser för att främja kvalitet i undervisningen och lärarnas kompetens. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser i sitt remissvar över utkastet att regeringens antagande att en tidsbegränsning innebär ökad kvalitet och bättre utbildning är problematiskt. Regeringen kan konstatera att upprepade avbrott och omstarter i sfi under många år ger en bristande kontinuitet i inläringen, bidrar till att elever inte når resultat och kan göra att de tappar motivationen och självkänslan. Regeringen bedömer därför

att en definierad borte tidsgräns för rätten till sfi bör dels öka individens motivation till att nyttja tiden väl, dels öka huvudmannens fokus på att erbjuda en utbildning av hög kvalitet så att varje elev får förutsättningar att gå igenom utbildningen inom den tid eleven har rätt till utbildning och kunna komma vidare i arbetsliv och därmed egen försörjning eller fortsatta studier. I syfte att höja kvaliteten på utbildningen i sfi har regeringen gett Skolverket i uppdrag att ta fram förslag till kurser i sfi som bör förbättra individanpassningen inom sfi och även ge fler möjlighet att få yrkeskunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. När det gäller sfi innebär uppdraget att Skolverket ska ta fram förslag till kurser i sfi och en kursplan för var och en av kurserna. Kurserna ska ersätta dagens kurser i sfi, vara anpassade till att elever har olika studiebakgrund och kunna ha olika inriktningar utifrån elevernas behov och mål med studierna. Av varje kursplan ska kursens studieomfattning i form av verksamhetspoäng framgå. Uppdraget omfattar även att en eller flera nationella kurser för grundläggande läs- och skrivinläring ska tas fram samt att kursen eller kurserna ska kunna läsas innan eller kombineras med övriga kurser inom sfi. Skolverket ska även analysera om kurserna i sfi bör få delas upp i delkurser. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 april 2026 (U2024/01043 och U2024/02781). Regeringen anser att en tidsbegränsning med mer intensiv och sammanhållen utbildning bör ge en bättre struktur och plan för studierna, för såväl skolhuvudmannen som läraren och eleven. För elever som ingår i Arbetsförmedlingens etableringsprogram kan det bedömas som arbetsmarknadspolitiskt motiverat att kombinera sfi med deltagande i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Regeringen anser att det är viktigt att kunna studera i olika studietakt och vill betona att en begränsad rätt till sfi-studier inte innebär att den angivna tiden ska ses som ett riktmärke för hur lång tid studier i sfi ska ta, vilket *Botkyrka kommun* lyft fram som en farhåga. Eleverna har olika utbildningsbakgrund och elevsammansättningen i sfi kan variera. Så kommer det att fortsätta se ut. Det innebär att en tidsgräns för rätten till sfi som huvudregel bör vara en maxtid och att studierna naturligtvis kan genomföras på kortare tid. Som regeringen återkommer till nedan kommer det också att finnas möjligheter att få förlängningar av rätten att läsa sfi om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden. Regeringen anser sammantaget att fördelarna med en tidsgräns överväger de nackdelar som remissinstanserna nämner.

Om det ska finnas en bestämd tidsram för rätten till sfi, som utgör en huvudregel med vissa möjligheter till förlängning med hänsyn till elevens personliga förhållanden (se nedan), så måste tidsramen vara väl avvägd och ge individen rimliga förutsättningar för att fullfölja studierna. En del individer har god studievana medan andra helt saknar erfarenhet av att studera. Det innebär att tiden inte får vara för kort, men heller inte onödigt lång. Regeringen konstaterar att det finns en spännvidd när det gäller vilka tidsfrister som olika remissnaser anser är lämpliga. *Kungsbacka kommun* förordar i sitt remissvar över utredningens förslag en tidsbegränsning på två år, men med möjlighet till förlängning till maximalt fyra år. I sitt remissvar över utkastet ställer sig kommunen positiv till införandet av en borte gräns för hur länge en elev kan delta i sfi. Kommunen framför dock att tidsgränsen kontinuerligt bör ses över för att säkerställa att utbildningstiden är tillräckligt omfattande för att samtliga deltagare ska ha möjlighet

att lära svenska, oavsett tidigare utbildningsbakgrund, men samtidigt inte så lång att den blir normerande och leder till inläsningseffekter. *Svenskt Näringsliv* ifrågasätter i sitt yttrande över betänkandets förslag om det ska ta så lång tid som fyra år att lära sig grunderna i det svenska språket. Flera kommuner och bl.a. *AcadeMedia AB* och *Almega* tillstyrker i sina remissvar över utkastet till lagrådsremiss förslaget att införa en treårsgräns för rätten till sfi. *Lycksele kommun* anser dock i sitt remissvar över utkastet, i likhet med bl.a. *LO* och *Funktionsrätt Sverige*, att den i utkastet föreslagna treårsgränsen är snävt tilltagen och bör förlängas till fyra år enligt utredningens förslag. Flera remissinstanser, bl.a. *IFAU* och *Region Västerbotten*, uttrycker i sina remissvar över utkastet oro över att en för kort utbildningstid kan medföra att en stor andel elever kan ha svårt att klara studierna. *IFAU* efterfrågar också en klarare motivering av den föreslagna tidsgränsen på tre år.

Regeringen anser att tidsgränsen bör omfatta en överskådlig tid. Det underlättar för såväl huvudmannen som individen, som kanske planerar för fortsatta studier eller arbete efter sfi eller som tänker arbeta under tiden i sfi. Människor kommer visserligen till Sverige med olika bakgrund, alltifrån en akademisk utbildning till ingen utbildning alls, och det kan innebära att det tar olika lång tid för olika individer att lära sig ett andraspråk. Det är dock rimligt att kraven för att tillägna sig det svenska språket är höga. En individ bör så snabbt som möjligt etablera sig i samhället, genom arbete eller vidare studier, och kunna försörja sig. Det är även viktigt att individen kan bidra i det samhälle där han eller hon lever och tar del av samhällets gemensamma resurser. För t.ex. elever med akademisk bakgrund och studievana anser regeringen att det vore fullt rimligt med en tidsgräns på två år, men för den som har en kortare eller ingen studiebakgrund alls bedöms två år vara för kort tid, även med en möjlighet till förlängning. En för kort tidsperiod kan å andra sidan innebära att individens kunskaper i svenska förblir otillräckliga för fortsatta studier eller arbete. Utredningen har tagit fram statistik från 2019 som visar att många individer riskerar att fastna i utbildningen i sfi efter ungefär tre till fyra år. Den samlade bilden gör att regeringen bedömer att utredningens föreslagna tidsgräns om fyra år kan vara alltför generös. Regeringen anser att den bör kunna kortas till tre år. Det absoluta flertalet deltagare i sfi bedöms klara av studierna under denna tid. Tidsperioden bör börja löpa från och med den dag personen för första gången tagits emot i sfi. Vid en samlad avvägning anser regeringen således att rätten till sfi som huvudregel bör gälla i tre år.

Regeringen anser, i likhet med *Ystads kommun*, att för att en treårsgräns ska få effekt är det viktigt att huvudmannen kommunicerar detta på ett bra och tydligt sätt med de studerande så att de förstår syftet med gränsen. Det är av stor betydelse att kommunen har en fungerande dialog med de i kommunen som är i behov av och deltar i utbildningen. Denna dialog bör starta redan i det uppsökande och motiverande arbetet som beskrivs i den handlingsplan som det i avsnitt 6.1 föreslås att varje kommun ska få en skyldighet att upprätta och som ska ligga till grund för det uppsökande och motiverande arbetet (se avsnitt 6.1). *Mora kommun* ställer sig i sitt remissvar över utkastet bakom den föreslagna tidsbegränsningen på tre år men ser att samverkan med andra kommunala verksamheter och Arbets-

förmedlingen behöver stärkas. Även detta kan ses som en del av arbetet med den handlingsplan som bör upprättas.

Flera kommuner och *Region Västerbotten* anser i sina remissvar över utkastet att det är positivt med en tydlig tidsbegränsning men att det finns en problematik med att samma tidsbegränsning ska gälla för alla oavsett förutsättningar och att olika tidsbegränsningar vore att föredra. *Myndigheten för delaktighet* anser i sitt remissvar över utkastet att det redan från början ska kunna medges längre tid än normalt för studierna. Regeringen bedömer att det inte är lämpligt att den inledande tidsgränsen varierar från elev till elev, dels ur organisatorisk synpunkt, dels för att det initialt är svårt att bedöma hur lång tid individen kommer att behöva för att lära sig språket. Regeringen anser i stället att det är bättre att alla startar med en bestämd tidsgräns om tre år. En mer flytande tidsgräns kan motverka elevens utveckling och motivation för studierna och därmed missgynna eleven. Elevens lärare bör noga följa elevens utveckling och progression och tillsammans med rektorn vidta lämpliga åtgärder. Som angetts ovan bör det t.ex. vara möjligt att förlänga rätten till utbildning om det finns särskilda skäl.

Årjängs kommun anser att det behöver förtydligas hur många timmar sfi som ska erbjudas. Regeringen konstaterar att bestämmelsen i skollagen om att sfi i genomsnitt under en fyraveckorsperiod ska omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan (20 kap. 24 §) kommer att gälla även med en reglerad tidsbegränsning.

Botkyrka kommun anger att någon tidsbegränsning inte bör införas förrän individen kan få bättre möjligheter till studiefinansiering. Regeringen kan konstatera att sfi varken berättigar till studiestöd eller studiestartsstöd. Den som deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, där sfi kan ingå, kan dock få etableringsersättning (2 kap. 12 § förordningen [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 12 § förordningen [2017:820] om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare). Det kan också vara ett villkor för försörjningsstöd att personen deltar i sfi (4 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453]). Regeringen anser inte att det faktum att man inte kan få studiestöd eller studiestartsstöd för studier i sfi talar emot att införa en tidsbegränsning, då begränsningen syftar till att individen snabbt ska lära sig svenska och t.ex. kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Detta är viktigt oavsett hur man finansierar studier i sfi.

SKR ser i sitt remissvar över utkastet positivt på att tidsbegränsningen av rätten till sfi har setts över, men anser även att det behöver utredas vilka alternativen blir när behovet av språkstudier kvarstår efter att tidsperioden har löpt ut. *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Malmö kommun* och *Studieförbunden i samverkan* framför liknande synpunkter i sina remissvar över utkastet. *Region Västerbotten* efterfrågar i sitt remissvar över utkastet en analys av vilka elevgrupper som påverkas av kortare tid i sfi. Regeringen kan konstatera att flera remissinstanser lyfter fram olika grupper som påverkas. Bland andra *DO* och *Jämställdhetsmyndigheten* anför i sina remissvar över utkastet att de föreslagna tidsperioderna riskerar att särskilt missgynna kvinnor då de ofta är föräldralediga mer än män. *Malmö kommun* ser i sitt remissvar över utkastet att tidsbegränsningen kan utgöra en drivkraft då den individuella studieplanen och inläringen blir mer målinriktad för både elever och lärare. Kommunen anger dock samtidigt

att ca en fjärdedel av eleverna studerar på studieväg 1 (se avsnitt 5.2) och att uppskattningsvis 80 procent av dessa riskerar att inte klara av att fullfölja utbildningen inom tre år. Flera remissinstanser, bl.a. *Botkyrka kommun*, lyfter i sina remissvar över utkastet fram att det tar längre tid att lära sig svenska för personer som kommer från länder med ett annat skriftspråk än det latinska eller som har en funktionsnedsättning. *HRF* anser i sitt remissvar över utkastet att de behov och förutsättningar som nyanlända med hörselskada har inte har beaktats. *SPSM* framför i sitt remissvar över utkastet att elever med funktionsnedsättning kan behöva mer tid att tillägna sig de kunskaper som krävs.

Regeringen konstaterar inledningsvis att förslaget, som angetts ovan och som närmare utvecklas nedan, innebär en generellt bestämd tidsgräns på tre år som kan förlängas om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden. Exempelvis kan föräldraledighet vara ett sådant särskilt skäl. Det behöver vidare beaktas att Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (se avsnitt 9) och att det i skollagen anges att en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 §). Att peka ut hela grupper av personer som alltid ska ha rätt till förlängning av tiden i sfi blir dock inte helt rättvisande. Det är rimligt att anta att det är fler individer bland dem som har kort skolbakgrund som påverkas av kortare tid i sfi, men många fler faktorer spelar in och påverkar hur man lyckas med sina studier, såsom motivation eller i vilken social kontext man befinner sig etc. Vidare anges i skollagen att huvudmannen ska verka för att sfi kan bedrivas under tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av sjukdom, skada eller föräldraledighet och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården (20 kap. 25 §). Detta ligger i linje med en av de grundläggande principerna för komvux, nämligen att utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen). Som regeringen återkommer till nedan behöver huvudmannen således bedöma om en elev med hänsyn till sin bakgrund, sina förutsättningar och sina behov har särskilda skäl att få ett beslut om förlängning av tiden att läsa sfi efter att treårsperioden har löpt ut.

Regeringen bedömer att förslaget innebär en generell utbildningstid som bedöms vara tillräcklig för att ge de allra flesta elever som är angelägna att lära sig grunderna i svenska goda förutsättningar att klara studierna och konstaterar att förslaget innebär att det finns möjligheter till förlängning när det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden. Som angetts ovan syftar förslaget med tidsgränser till att öka genomströmningen i sfi så att fler individer tidigare får med sig tillräckliga kunskaper i svenska för vidare studier eller för att etablera sig på arbetsmarknaden. Förslaget kan därmed förbättra förutsättningarna för integration och minska risken för utanförskap. När det gäller frågan vad det finns för möjligheter när såväl treårsgränsen som fristerna för förlängning har löpt ut konstaterar regeringen att förslaget innebär en begränsning av den i skollagen reglerade rätten till sfi och därmed av kommunernas skyldighet att erbjuda sfi. Lagtexten har förtydligats i detta avseende. Förslaget innebär inte någon begränsning av kommunernas befogenheter.

Norrtälje kommun anser i sitt remissvar över utkastet att det behöver klargöras om tidsbegränsningen även gäller för en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi. Eftersom den som har rätt att delta i sfi har rätt att delta i en folkhögskolas motsvarande utbildning (se avsnitt 5.3) kommer en tidsbegränsning av rätten till sfi att gälla även för folkhögskolans motsvarande utbildning (se 24 kap. 11 § skollagen).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att rätten att delta i sfi som huvudregel ska gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Rätten till utbildning bör kunna förlängas om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden

Den föreslagna tidsbegränsningen på tre år bör inte vara absolut. Som flera remissinstanser framhåller kan vissa elever behöva längre tid på sig för att lära sig svenska. Det bör alltså, i enlighet med vad utredningen föreslår, finnas en möjlighet för en elev att få ett beslut om förlängning av rätten att läsa sfi om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Göteborgs universitet och *Helsingborgs kommun* m.fl. remissinstanser ser i sina remissvar över utkastet till lagrådsremiss positivt på en möjlighet till förlängning men bedömer att kommunerna kan komma att göra olika tolkningar av vad som avses med särskilda skäl. Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs* och *Dorotea kommuner*, anser att det finns en risk för bristande likvärdighet när det gäller en eventuell förlängning av tiden. *Arbetsförmedlingen*, *Ystads kommun* och *Svenskt Näringsliv* önskar i sina remissvar över utkastet att det förtydligas i vilka särskilda fall utbildningen kan förlängas. *Riksföreningen Lärvuxpedagogerna* anser i sitt remissvar över utkastet att funktionsnedsättning bör anges som särskilt skäl. Det kan också vara fråga om att eleven, som nämns av *Göteborgsregionens kommunalförbund* och som *Höganäs kommun* framför i sitt remissvar över utkastet, kombinerar sfi med någon annan typ av utbildning, exempelvis en yrkesutbildning. Flera remissinstanser, bl.a. *Botkyrka kommun*, lyfter i sina remissvar över utkastet fram att det tar längre tid att lära sig svenska för personer som kommer från länder med ett annat skriftspråk än det latinska eller som har en funktionsnedsättning. *Linköpings universitet* framför i sitt remissvar över utkastet att det inte på något sätt är anmärkningsvärt om det tar 7–8 år att lära sig ett nytt språk.

Flera remissinstanser lyfter också frågan om avräkning av tid. *Malmö kommun* ser det som problematiskt att inte avbrott för arbete och föräldraledighet ses som avräkningsbara från den föreslagna tidsgränsen. *Linköpings universitet* avstyrker i sitt remissvar över utkastet förslaget om tidsbegränsning, men anser att om förslagen genomförs bör sådant som arbete, andra studier, sjukskrivning och föräldraledighet räknas bort från tidsramen. Flera andra remissinstanser anser också att sjukdom bör vara avräkningsbar och att förslaget riskerar att vara diskriminerande mot olika grupper, bl.a. kvinnor och elever med funktionsnedsättningar.

Regeringen konstaterar att konstruktionen med särskilda skäl redan finns i skollagen. Enligt skollagen kan nämligen huvudmannen besluta att utbildning i bl.a. sfi ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfreds-

ställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt erbjudas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det (20 kap. 9 § skollagen). I förarbetena nämns som exempel på särskilda skäl bl.a. barnafödande eller sjukdom (prop. 1993/94:126 s. 23).

Regeringen anser att konstruktionen med särskilda skäl bör användas även i en ny bestämmelse om en förlängning av rätten till sfi utöver den generella rätten till sfi i tre år. Då det i dessa fall inte bara kan handla om ett återupptagande av studier på grund av avbrott, utan då det i dessa fall också kan handla om att en elev som har läst kontinuerligt av någon anledning behöver längre tid på sig än tre år för att få betyget Godkänt anser regeringen – i likhet med utredningen – att det vid en förlängning bör krävas särskilda skäl ”med hänsyn till elevens personliga förhållanden”. *Skolväsendets överklagandenämnd* anser i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss att samma uttryck bör användas både i den befintliga bestämmelsen i 20 kap. 9 § skollagen, som gäller att på nytt bereda utbildning i sfi efter avbrott, och i den nya bestämmelsen om förlängning av tidsperioder. Regeringen noterar att olika begrepp redan i dag används i skollagen. När det gäller att på nytt bereda utbildning efter avbrott används ”särskilda skäl” när det gäller alla former av komvux (se 20 kap. 9 § tredje och fjärde styckena), men när det gäller rätten att få läsa i en annan kommun används formuleringen ”med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl”, se t.ex. 20 kap. 21 a §. Regeringen anser att den sistnämnda formuleringen passar bättre när det som ska prövas är om en elev ska ha rätt att få ett beslut om rätt att läsa sfi längre tid än tre år.

Regeringen bedömer vidare att det inte är lämpligt att en reglering anger att vissa faktorer, exempelvis sjukdom, föräldraledighet, arbete eller andra studier, alltid ska utgöra skäl till förlängning eller alltid ska vara avräkningsbara. En sådan ordning skulle riskera att befästa en situation som innebär att elever, år efter år, fortsätter att gå ut och in i utbildningen. Det är inte önskvärt eftersom individerna då riskerar att inte komma ut i arbete, egen försörjning eller vidare studier. En sådan ordning skulle inte heller rimma särskilt väl med bestämmelserna i skollagen om att huvudmannen ska verka för att utbildning i sfi kan bedrivas under tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av t.ex. sjukdom eller föräldraledighet (20 kap. 25 § skollagen). Bedömningen av om det finns särskilda skäl bör alltså göras från fall till fall, när frågan om tiden ska förlängas uppkommer. Det bör inte regleras mer i detalj när tiden ska förlängas eftersom eleverna i sfi har så olika bakgrund, förutsättningar och behov. Huvudmannen måste alltså i varje enskilt fall bedöma om det finns särskilda skäl för att förlänga elevens rätt att delta i sfi. De särskilda skälen kan t.ex. vara att eleven på grund av föräldraledighet eller sjukdom behöver längre tid på sig att fullfölja utbildningen. Särskilda skäl kan också vara att personen har avbrutit utbildningen för att förvärvsarbeta eller gå en annan utbildning. Personen kan också ha andra aktiviteter som huvudmannen bedömer motiverar en längre tid i sfi. Regeringen vill här särskilt framhålla elevens förutsättningar att fullfölja en yrkesutbildning som kombineras med sfi eller en utbildning i sfi som har anvisats av Arbetsförmedlingen.

Kravet på att det ska finnas särskilda skäl med hänsyn till eleven personliga förhållanden innebär att en elev bara har rätt till förlängning om det

finns fog för det i det enskilda fallet. Huvudmannen behöver uppmärksamma om tidsperioden är på väg att löpa ut, analysera elevens förutsättningar och framsteg och föra en dialog med eleven för att kunna bedöma om det finns skäl till förlängning av studietiden. Regeringen anser att det vore olyckligt att alltför tidigt stoppa någon som kan tillgodogöra sig utbildningen i sfi och med kunskaper i svenska språket bli självförsörjande och integrerad i samhället. Det skulle i stället innebära att samhället belastades med ökade kostnader för individen.

Rätten till förlängning bör bara gälla högst sex månader i taget i totalt högst tre år

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att förlängningen ska göras med sex månader åt gången. Flera remissinstanser, däribland *Skolverket*, *Myndigheten för delaktighet* och *Region Västerbotten*, förordar i sina remissvar över utkastet en förlängning med ett år åt gången, som utredningen föreslår, i stället för sex månader. Flera hänvisar till administrativ belastning. Precis som *Sveriges Vägledarförening* anför i sitt remissvar över utkastet är det dock viktigt med kontinuerliga uppföljningar av en elevs studieresultat under förlängningen i syfte att bl.a. bedöma en elevs möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. Regeringen håller med om att den administrativa belastningen blir högre med en förlängning med sex månader åt gången i stället för ett år, eftersom huvudmannen måste fatta ett nytt beslut efter högst sex månader. Regeringen förutsätter dock att huvudmannen skapar enkla rutiner som innebär att administrationen kan minimeras. En förlängning med högst sex månader åt gången bedöms i hög grad bidra till att fokus ligger på elevens progression. Att uppföljning görs med kortare intervall än ett år kan därmed vara mer gynnsamt för elevens språkutveckling och totala tid i sfi. Fördelarna med en förlängningsperiod på högst sex månader bedöms alltså väga över nackdelarna. Regeringen vill också uppmärksamma på möjligheten att besluta att en elevs utbildning ska upphöra om eleven inte når tillfredsställande resultat (se kommande delavsnitt).

För att syftet med den föreslagna treårsgränsen ska uppnås anser således regeringen att eleven bara ska ha rätt till en förlängning av tiden i sfi med högst sex månader i taget.

Studieförbunden i samverkan avstyrker i sitt remissvar över utkastet att tidsperioden inte ska kunna förlängas efter att den löpt ut. *Arbetsförmedlingen* ser risker med att en förlängning bara ska kunna beslutas inom ramen för treårsperioden eller en förlängningsperiod. *Göteborgs kommun* framför liknande synpunkter i sitt remissvar över utkastet. Även *IFAU* ser i sitt remissvar över utkastet en risk i att personer som har avbrutit sfi av olika skäl, exempelvis arbete, vård av barn eller långvarig sjukdom, riskerar att förlora sin rätt till sfi om kravet på förlängning inom tre år efter den första kursstarten införs. Regeringen anser att en person bara ska ha rätt till förlängning om den tidigare tidsperioden fortfarande löper. Förlängningen ska alltså följa antingen direkt på de ursprungliga tre åren som eleven enligt regeringens förslag ska ha rätt till utbildning, eller direkt på en förlängning av denna tidsperiod. Personen måste dock inte faktiskt vara elev i sfi när huvudmannen beslutar om förlängning, utan det kan vara fråga om en person som vill återuppta sina studier i sfi efter ett kortare eller

längre avbrott. Det krävs alltså inte att personen läst sfi kontinuerligt, under de första tre åren, för att tidsperioden ska kunna förlängas. En förutsättning för att en begäran om förlängning ska resultera i ett beslut om förlängning är dock att den framställs innan treårsperioden löpt ut.

För att inte riskera att en individs särskilda skäl inte följs upp eller att förlängningar sker slentrianmässigt anser regeringen vidare, till skillnad från utredningen, att det bör finnas en borte gräns för rätten till förlängning. En förlängning bör kontinuerligt följas upp och prövas i syfte att kontrollera att eleven gör framsteg i sina studier. Har eleven, trots förlängningar, inte gjort framsteg bör studierna avslutas. En lämplig längsta tid för rätt till förlängning bedöms vara tre år. Det innebär att en individ först kan studera sfi i tre år och förhoppningsvis klara av studierna under den tiden, men att det finns en rätt till förlängning under totalt sett ytterligare tre år om det finns särskilda skäl med hänsyn till personens personliga förhållanden. Ett sådant system bedöms vara tillräckligt generöst för att passa personer med olika förutsättningar och medverka till att en individ motiveras att försöka klara av studierna i svenska språket. Syftet är att personen inte ska avbryta studierna i förtid och därmed kanske inte komma vidare, utan att personen i stället ska etablera sig i samhället och kunna försörja sig själv utan att behöva bli föremål för ekonomiskt bistånd.

Det bör i detta sammanhang framhållas att kunskaper i svenska även kan uppnås på andra sätt än genom deltagande i sfi, t.ex. genom självstudier, deltagande i arbetslivet eller i andra sociala sammanhang. Några formella krav på godkänt betyg i sfi finns inte heller för tillträde till andra studier och individen har fortfarande rätt att läsa svenska som andraspråk inom komvux på grundläggande nivå, även om rätten till utbildning i sfi har upphört.

Regeringen föreslår alltså att huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som en elev har rätt att delta i sfi, om tidsperioden inte har löpt ut och om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas föreslås vara att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid som en person kan ha rätt till förlängning föreslås vara tre år.

Huvudmannen ska liksom hittills kunna besluta att sfi ska upphöra för en elev, men det ska vara möjligt att återgå till sfi efter ett avbrott

Den som har antagits till en kurs i komvux har enligt huvudregeln rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg (20 kap. 9 § skollagen). Utbildningen för en elev kan också upphöra till följd av att eleven uteblir från den. Om en elev har påbörjat utbildning på en kurs och därefter uteblivit från utbildningen under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet, ska han eller hon enligt 7 kap. 1 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning anses ha avbrutit kursen. Rektorn får besluta om undantag från detta om det finns synnerliga skäl. Den vars sfi har upphört efter beslut av huvudmannen eller som frivilligt avbrutit sådan utbildning ska på nytt beredas

sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det (20 kap. 9 § fjärde stycket skollagen). Huvudmannens beslut såväl i fråga om upphörande av utbildningen för en elev i komvux som att på nytt bereda eleven utbildning i komvux får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd av eleven eller den sökande (28 kap. 12 § skollagen).

Som framgår tidigare i detta avsnitt föreslår regeringen en tidsgräns på tre år för rätten till sfi, men med möjlighet till förlängning. Den befintliga regleringen i skollagen om rätten att fullfölja sfi behöver därför kompletteras. Regeringen föreslår, i enlighet med synpunkter från *Skolväsendets överklagandenämnd* i nämndens remissvar över utkastet till lagrådsremiss, att det ska förtydligas i skollagen att rätten att fullfölja sfi gäller inom ramen för de föreslagna tidsperioderna. Om en tidsperiod löper ut innan en framställning om förlängning har gjorts, upphör alltså rätten till sfi. Regeringen föreslår också att det ska framgå av skollagen att huvudmannen, även om en sådan tidsperiod fortfarande löper, ska få besluta att utbildningen ska upphöra för eleven om han eller hon saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Utredningen föreslår att den som under tidsperioden frivilligt avbrutit utbildningen efter önskemål på nytt ska beredas sådan utbildning. Om eleven frivilligt avbrutit utbildningen efter att tidsperioden har löpt ut, ska dock eleven enligt utredningens förslag bara på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det. Till skillnad från utredningen anser regeringen att det fortfarande ska krävas att den som frivilligt avbrutit utbildningen ska ha särskilda skäl för att personen på nytt ska få beredas utbildning, dvs. detta krav ska gälla även under en löpande tidsperiod. Regeringen föreslår alltså att den vars utbildning i sfi har upphört enligt beslut av huvudmannen eller som frivilligt har avbrutit utbildningen på nytt ska beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Särskilda skäl kan exempelvis vara att personen har avbrutit utbildningen för att delta i en arbetsmarknadspolitisk insats, förvärvsarbeta eller gå en annan utbildning. Skäl för återinträde kan även vara föräldraledighet eller sjukdom (prop. 1993/94:126 s. 23). Därtill föreslår regeringen att rätten att fortsätta en avbruten utbildning bara ska gälla inom ramen för en sådan tidsperiod som nämns ovan.

För att regleringen i skollagen ska bli tydlig föreslår regeringen att den bestämmelse om när en elev ska anses frivilligt ha avbrutit utbildningen som finns i förordningen om vuxenutbildning ska flyttas till skollagen. Det ska alltså införas en bestämmelse i skollagen om att en elev ska anses ha avbrutit utbildningen inom komvux frivilligt om eleven efter att ha påbörjat utbildningen har uteblivit från den under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet. I förordningstexten anges att rektorn ska få besluta om undantag om det finns synnerliga skäl. Det är oklart vad sistnämnda bestämmelse åsyftar. Enligt 7 kap. 18 § skollagen får rektorn besluta om kortare ledighet för enskilda angelägenheter och om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas. Det räcker vidare med särskilda skäl för att en elev efter ett avbrott ska beredas utbildning på nytt enligt 20 kap. 9 § fjärde stycket. Regeringen anser därför att sistnämnda bestämmelse är överflödig och inte bör införas på lagnivå.

Beslut i fråga om förlängning ska kunna överklagas

Många remissinstanser har uttryckt oro för att den föreslagna regleringen av förlängning av den tid som en person har rätt att delta i sfi kan leda till en spretig praxis och därmed till en bristande likvärdighet. *Skolväsendets överklagandenämnd*, som redan i dag prövar överklaganden i fråga om vissa beslut när det gäller sfi, t.ex. huvudmannens beslut såväl i fråga om upphörande av utbildningen för en elev i komvux som att på nytt bereda eleven utbildning i komvux, anser i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss att ett beslut om att neka förlängning av utbildningen ska kunna överklagas till nämnden. Regeringen delar den uppfattningen, dels av rättssäkerhetsskäl, dels för att bidra till likvärdiga bedömningar över landet. Regeringen föreslår alltså att eleven eller den sökande ska få överklaga beslut i fråga om förlängning till Skolväsendets överklagandenämnd.

Följdändring på grund av beslutade ändringar i skollagen med anledning av förslag i propositionen En tioårig grundskola

I 28 kap. 12 § skollagen finns bestämmelser om överklagande av kommunala beslut till Skolväsendets överklagandenämnd. Den ovan förslagna bestämmelsen om att eleven eller den sökande ska få överklaga beslut i fråga om förlängning av rätten till sfi föreslås föras in i den paragrafen. Som framgår av avsnitt 8 föreslås detta och de andra förslagen i lagrådsremissen träda i kraft den 1 januari 2026.

I propositionen *En tioårig grundskola* (prop. 2024/25:143), som beslutades av regeringen den 13 mars 2025, lämnades också ett förslag om ändring i 28 kap. 12 § skollagen. Den ändringen, som riksdagen nu har beslutat och som ska träda i kraft den 1 juli 2026, är en följd av att 9 kap. skollagen om förskoleklassen ska tas bort. För att inte den ändring i 28 kap. 12 § som avser sfi ska upphävas när de ändringar som rör en tioårig grundskola träder i kraft, bör det göras en ändring i den ändringslag som riksdagen har beslutat. Ändringen innebär att bestämmelsen om sfi läggs till i den angivna paragrafen (se avsnitt 2.2).

6.5 Eleven ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen

Regeringens förslag: Den som har rätt att delta i sfi ska ha rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen. I ett sådant fall ska den kommunen vara skyldig att se till att personen erbjuds sfi. Kommunen ska också informera hemkommunen om att den har tagit emot personen till sin sfi.

En kommun som har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun för utbildning i sfi, ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att en kommun som tar emot en person

som kommer från en annan kommun ska informera den andra kommunen om detta.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Statens skolverk*, *Statens skolinspektion*, *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, *Skolväsendets överklagandenämnd*, *Arbetsförmedlingen*, *Delegationen mot segregation*, *Länsstyrelsen i Jönköpings län*, *Ystads och Östhammars kommuner*, *Region Skåne*, *Region Västerbotten*, *Göteborgsregionens kommunalförbund*, *Sveriges Skolledarförbund*, *Läraryrket*, *Lärarnas Riksförbund* och *Svenskt Näringsliv*.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslaget om att elever ska kunna läsa sfi i en annan kommun, under förutsättning att det är avgörande för elevens möjlighet att kombinera sfi med en insats som är viktig för etableringen, exempelvis yrkesutbildningar eller arbete.

Dorotea kommun anger att förslaget förutsätter ett bra mellankommunalt samarbete vilket enligt kommunen bör tydliggöras och regleras.

Göteborgs kommun tillstyrker förslaget men anger att samverkan med många kommuner om enskilda elevers progression kan bli en omfattande uppgift. *Lycksele kommun* invänder att förslaget kan komma att ge oväntade merkostnader för sfi för personer som bor nära kommunen.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Myndigheten för delaktighet*, *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *SKR*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)* och *Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)*. Myndigheten för delaktighet anser att förslaget är mycket positivt ur ett diskriminerings- och funktionshindersperspektiv då kommuner har vitt skilda förutsättningar att anpassa utbildningen och ge det särskilda stöd som personer med funktionsnedsättning kan ha behov av.

Skälen för regeringens förslag

En individ ska kunna gå i sfi i en annan kommun än sin hemkommun

Som framgår av avsnitt 5.1 finns det i dag för all komvux utom sfi bestämmelser om att man kan få delta i utbildningen även i en annan kommun än sin hemkommun (20 kap. 13, 14, 19 d och 22 §§ skollagen).

Regeringen anser att det är viktigt att kommunen försöker tillmötesgå den enskildes behov av flexibilitet och individanpassning. Studier i sfi ska kunna kombineras med förvärvsarbete (20 kap. 26 § skollagen). Det kan exempelvis innebära att förvärvsarbete kombineras med studier i sfi på kvällstid. Det måste finnas flexibilitet när det gäller individers rätt till studier i sfi. En person som t.ex. är nyanländ behöver dels lära sig svenska språket, dels så fort som möjligt etablera sig på arbetsmarknaden eller delta i andra typer av utbildningar, exempelvis en yrkesutbildning. Arbete eller en viss yrkesutbildning finns inte alltid i individens hemkommun, vilket kan medföra att individen inte kan kombinera arbetet eller yrkesutbildningen med sfi och på så sätt utveckla nödvändiga kunskaper i svenska. Arbete kan dock finnas i t.ex. en grannkommun. Om eleven då får läsa i grannkommunen kan nödvändig samordning ske. Att t.ex. kunna läsa sfi

på dagtid eller i anslutning till arbetsdagen kan vidare underlätta individens vardagsliv i övrigt och medföra god motivation för studierna.

SKR tillstyrker förslaget om att elever ska kunna läsa sfi i en annan kommun, under förutsättning att det är avgörande för elevens möjlighet att kombinera sfi med en insats som är viktig för etableringen, exempelvis yrkesutbildning eller arbete. *Lycksele kommun* invänder att förslaget kan komma att ge en kommun oväntade merkostnader för sfi för personer som bor nära kommunen. Regeringen anser att en person bör ha rätt att delta i sfi även i en annan kommun än hemkommunen om personen behöver kunna kombinera studierna med arbete i den andra kommunen eller har andra särskilda skäl med hänsyn till sina personliga förhållanden. Flexibiliteten bör dock inte gå så långt att en individ helt fritt kan välja var han eller hon vill studera. Att personer behöver kunna kombinera sina studier i sfi med t.ex. arbete, praktik eller yrkesutbildning, för att så snabbt som möjligt kunna etablera sig, bör kunna utgöra sådana särskilda skäl som gör att personen har rätt att studera i en annan kommun än hemkommunen. *Myndigheten för delaktighet* framför i sitt remissvar över det remitterade utkastet till lagrådsremiss att förslaget är mycket positivt ur ett diskriminerings- och funktionshindersperspektiv. Regeringen vill framhålla att det inte självklart att en funktionsnedsättning utgör särskilda skäl för att få studera i en annan kommun. Det kan fungera bra för en person med funktionsnedsättning att få undervisning i sin hemkommun och det kan vara fördelaktigt för personens lärande. Det kan dock finnas kommuner där man har specialiserat sig på att i undervisningen möta elever med en viss funktionsnedsättning. Om motsvarande utbildning inte kan erbjudas i hemkommunen kan personen bedömas ha särskilda skäl med hänsyn till sina personliga förhållanden att få studera i den andra kommunen. Kommunen bör vid sin bedömning av om det finns särskilda skäl ha som utgångspunkt att underlätta individens integration och etablering i samhället. Att såväl hemkommunens som en annan kommuns beslut i fråga om att en person ska tas emot till sfi får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd framgår av 20 kap. 33 § och 28 kap. 12 § första stycket 9 skollagen.

Dorotea kommun anger att förslaget förutsätter ett bra mellankommunalt samarbete vilket enligt kommunen bör tydliggöras och regleras. Regeringen håller med om att det är viktigt att kommunerna samarbetar. Mellankommunala samarbeten bör dock utvecklas lokalt och inte regleras på nationell nivå. *Göteborgs kommun* anger att samverkan med många kommuner om enskilda elevers progression kan bli en omfattande uppgift. Regeringen vill betona att rätten att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen endast bör gälla om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Det är den mottagande kommunen som bör göra den bedömningen. Det är också den kommun som tagit emot eleven som bör ansvara för att eleven utvecklas och ges förutsättningar att fullfölja studierna. Regeringen bedömer därmed att det inte kommer att ställas några betingande krav på samverkan på den kommun där eleven får sin utbildning.

Regeringen föreslår alltså att den som har rätt att delta i sfi ska ha rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.

Hemkommunen ska ersätta kostnaderna för elevens utbildning i en annan kommun

För all komvux utom sfi finns det bestämmelser om att man kan få delta i utbildningen även i en annan kommun än sin hemkommun. Det finns i anslutning därtill också, för all annan komvux än sfi, bestämmelser om att hemkommunen ska svara för kostnaderna för utbildning hos den andra kommunen, s.k. interkommunal ersättning (20 kap. 15 och 21 a §§ skollagen). Även för andra skolformer finns bestämmelser om interkommunal ersättning i de fall en elev får sin utbildning i en annan kommun än hemkommunen. Det är rimligt att hemkommunen, om den inte behöver anordna sfi för en elev eftersom eleven deltar i utbildningen i en annan kommun, i stället ersätter den andra kommunen för elevens utbildning.

För de andra delarna av komvux än sfi, dvs. komvux på grundläggande och gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, finns också bestämmelser om att ansökan om att delta i utbildningen ska lämnas in till den sökandes hemkommun. Detta gäller oavsett om ansökan avser en utbildning som anordnas av hemkommunen eller av en annan kommun. Därmed kan hemkommunen besluta om den interkommunala ersättningen. Till skillnad från dessa utbildningar finns det dock inte några bestämmelser om ansökan till sfi. Det anges bara i skollagen att huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildningen (20 kap. 33 §). Det är alltså den mottagande kommunen som bedömer om personen har rätt att delta i utbildningen. Det innebär att hemkommunen inte automatiskt får kännedom om att en individ har börjat studera sfi i en annan kommun. För att hemkommunen inte ska få en onödig administrativ börda, för att underlätta kommunens planering av sin sfi och med hänsyn till kommunens budget bör den kommun som har tagit emot en elev från en annan kommun informera hemkommunen om detta.

Regeringen föreslår således att en kommun som har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun till sfi ska informera elevens hemkommun om detta. Kommunen ska också få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.

7 Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning

I avsnitt 6 lämnas förslag som innebär att sfi stärks. Förslagen innebär att kommunerna, rektorerna, lärarna, studie- och yrkesvägledarna och eventuellt annan personal i skolan kommer att behöva behandla personuppgifter. I följande avsnitt görs en analys av hur sådana behandlingar förhåller sig till dataskyddsregleringen.

7.1 Det finns EU-rättsliga och nationella bestämmelser om personuppgiftsbehandling

EU:s dataskyddsförordning kompletteras av nationella bestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd dataskyddsförordningen, är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga EU:s medlemsländer. Dataskyddsförordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, i synnerhet deras rätt till skydd av personuppgifter och att säkerställa det fria flödet av personuppgifter inom unionen. Förordningen utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Den kompletteras i Sverige av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, här benämnd dataskyddslagen. Dataskyddslagen är subsidiär till annan lag eller förordning, dvs. bestämmelser om behandling av personuppgifter som avviker från dataskyddslagen har företräde i tillämpningen (1 kap. 6 § dataskyddslagen).

Behovet av reglering av den behandling av personuppgifter som sker på utbildningsområdet analyserades i samband med införandet av dataskyddsförordningen och dataskyddslagen i propositionen Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet (prop. 2017/18:218). Där gjordes bedömningen att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som bl.a. offentliga huvudmän ägnar sig åt. När det gäller enskilda huvudmän ansågs det finnas behov av kompletterande bestämmelser om behandling av vissa uppgifter, bl.a. s.k. känsliga personuppgifter. Sådana bestämmelser har förts in i 26 a kap. skollagen. Därutöver finns det i 26 a kap. 5 § bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna om sökbegränsningar i fråga om känsliga personuppgifter i 4 § andra stycket samma kapitel och 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen. Sådana föreskrifter har meddelats, men är inte relevanta i nu aktuellt sammanhang.

Det krävs en rättslig grund för att kunna behandla personuppgifter, och grundläggande principer för personuppgiftsbehandlingen måste vara uppfyllda

Behandling av personuppgifter som faller under dataskyddsförordningens tillämpningsområde får bara ske om det finns en tillämplig rättslig grund. De rättsliga grunderna regleras i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen och är samtycke (artikel 6.1 a), avtal (artikel 6.1 b), rättslig förpliktelse (artikel 6.1 c), skydd av vissa intressen (artikel 6.1 d), uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning (artikel 6.1 e) samt intresseavvägning (artikel 6.1 f). Om det inte finns någon rättslig grund är behandlingen inte laglig och får därmed inte utföras. De olika rättsliga grunderna är i viss mån över-

lappande. Flera rättsliga grunder kan därför vara tillämpliga på en och samma behandling.

Utrymmet för att myndigheter ska kunna basera en behandling av personuppgifter på den rättsliga grunden samtycke är begränsat (skäl 43 i dataskyddsförordningen). Det är vidare inte tillåtet för myndigheter att, när de fullgör sina uppgifter, behandla personuppgifter med stöd av den rättsliga grunden intresseavvägning. De rättsliga grunderna rättslig förpliktelse samt uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning ska vidare fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt (artikel 6.3) och vad gäller sistnämnda grund ska även syftet med behandlingen vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Vid rättslig förpliktelse ska vidare syftet med behandlingen av personuppgifter fastställas i den rättsliga grunden. Förslagen i denna lagrådsremiss är inte av den karaktären att de avser avtal eller skydd av vissa intressen. De rättsliga grunder som kan bli aktuella för den personuppgiftsbehandling som kommer att bli en följd av förslagen i lagrådsremissen är således rättslig förpliktelse samt uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning. Den rättsliga grunden ska vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för de personer som omfattas av den (skäl 41 i dataskyddsförordningen).

Vid behandling av personuppgifter gäller ett antal grundläggande principer som fastslås i artikel 5 i dataskyddsförordningen. Bland annat ska uppgifterna behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (laglighet, korrekthet och öppenhet). Uppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (ändamålsbegränsning). Uppgifterna ska också vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering).

Närmare om den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse

I propositionen Ny dataskyddslag (prop. 2017/18:105) framför regeringen att begreppet uppgift av allmänt intresse måste ges en vid betydelse. Att denna rättsliga grund ska vara fastställd i unionsrätten eller nationell rätt innebär att uppgiften av allmänt intresse måste ha stöd i rättsordningen. En uppgift av allmänt intresse är fastställd i enlighet med svensk rätt bl.a. om den följer av lag eller annan författning. Alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är av allmänt intresse. I propositionen anges att detta måste även gälla i dataskyddsförordningens mening, eftersom det är upp till varje medlemsstat att fastställa de uppgifter som är av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57).

Som nämns ovan krävs enligt dataskyddsförordningen att den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse är fastställd i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Detta innebär inte att det krävs en reglering i den nationella rätten av själva personuppgiftsbehandlingen, utan det som måste ha

stöd i rättsordningen är i stället uppgiften av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 48 och 49). Det krävs inte att det är fråga om ett åliggande för en myndighet för att det ska vara fråga om en uppgift av allmänt intresse, utan det räcker att uppgiften ryms inom myndighetens befogenheter. Myndigheternas uppdrag och åligganden framgår av lagar samt av förordningar och andra regeringsbeslut. De åtgärder som myndigheterna vidtar för att utföra uppdrag eller uppfylla åligganden som framgår av författningar har därmed i sig en legal grund, som har offentliggjorts genom tydliga, precisa och förutsebara regler (prop. 2017/18:105 s. 57). Vid tillämpningen av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse spelar det inte någon roll om den personuppgiftsansvarige är en offentlig eller privat aktör. Om den uppgift som den personuppgiftsansvarige utför är av allmänt intresse och denna uppgift är fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten finns det en rättslig grund för nödvändig behandling enligt artikel 6.1 e. Det saknar då betydelse om en privat aktör utför verksamheten på direkt uppdrag av en myndighet eller på eget initiativ (prop. 2017/18:105 s. 58).

Vidare ska unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (dataskyddsförordningen artikel 6.3). I propositionen Ny dataskyddslag konstateras att bestämmelsen motsvarar det krav som Europakonventionen ställer på lagstiftaren i en rättsstat. Utgångspunkten bör därför vara att dataskyddsförordningens krav är uppfyllt i fråga om bl.a. de uppgifter av allmänt intresse som fastställs i enlighet med svensk rätt (prop. 2017/18:105 s. 50).

För att behandling av personuppgifter ska vara tillåten med stöd av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse krävs också att ändamålet med behandlingen är nödvändigt för att utföra uppgiften i fråga (artikel 6.3). Detta ska inte tolkas som att uppgiften av allmänt intresse måste vara avgränsad så att den bara kan utföras på ett sätt. Den metod som den personuppgiftsansvarige väljer för att utföra sin uppgift måste dock – som all offentlig förvaltning – vara ändamålsenlig, effektiv och proportionerlig och får därmed inte medföra ett onödigt intrång i enskildas privatliv. Ju mer detaljerat en viss uppgift har reglerats, desto mindre utrymme torde det finnas för den personuppgiftsansvarige att välja olika tillvägagångssätt. Detta medför i sin tur en större förutsebarhet i fråga om vilken personuppgiftsbehandling som kan aktualiseras. Om ett uppdrag i stället har reglerats på en mer övergripande och resultatnriktad nivå kan det sannolikt utföras på många olika sätt, vilka i förhållande till varandra kan vara mer eller mindre nödvändiga i dataskyddsförordningens mening. Kravet på att ändamålet ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse innebär alltså i sig en spärr mot helt onödigt behandling av personuppgifter eller sådan behandling som utgör ett oproportionerligt intrång i privatlivet som inte kunnat förutses (prop. 2017/18:105 s. 60).

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 2 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning bl.a. om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Närmare om den rättsliga grunden myndighetsutövning

Personuppgifter får också behandlas om syftet med behandlingen är nödvändigt som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e och 6.3 dataskyddsförordningen). Även myndighetsutövning som rättslig grund för behandlingen måste ha stöd i rättsordningen på det sätt som angetts ovan i fråga om uppgift av allmänt intresse. Unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3).

Begreppet myndighetsutövning har en EU-gemensam innebörd. Utgångspunkten är att det som i Sverige brukar anses som myndighetsutövning faller under begreppet och att detta bör gälla även fortsättningsvis. Myndighetsutövning mot enskilda karaktäriseras av beslut eller andra ensidiga åtgärder som ytterst är ett uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. Myndighetsutövning behöver ha stöd i gällande rätt, och befogenheten att utöva myndighet är därför alltid fastställd i en författning i Sverige. Den rättsliga grunden myndighetsutövning som grund för att behandla personuppgifter kan tillämpas av alla personuppgiftsansvariga som har tilldelats myndighetsutövande befogenheter (prop. 2017/18:105 s. 62 och 63).

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 2 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning om behandlingen är nödvändig som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Närmare om den rättsliga grunden rättslig förpliktelse

En behandling av personuppgifter är tillåten om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c dataskyddsförordningen). För att denna grund ska kunna tillämpas krävs, i likhet med de rättsliga grunderna utförande av uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning, att den rättsliga förpliktelsen är fastställd i unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt samt att unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3).

När personuppgiftsbehandlingen grundar sig på en rättslig förpliktelse ska syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden (artikel 6.3). Detta krav torde innebära att en förpliktelse inte kan läggas till grund för behandling av personuppgifter om syftet med behandlingen inte framgår. Det ska vara möjligt för såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade att förstå varför behandlingen av personuppgifter ska ske. Detta kan exempelvis ske genom en författning som anger att en näringsidkare i en viss situation är skyldig att lämna uppgifter till en myndighet eller en domstol (prop. 2017/18:105 s. 54). Med detta får förstås att ändamålet med personuppgiftsbehandling som grundar sig på rättslig förpliktelse bör framgå av det sammanhang där den rättsliga förpliktelsen fastställs.

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 1 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Behandling av vissa kategorier av uppgifter och av personnummer

När det gäller vissa typer av uppgifter ställs det särskilt höga krav i dataskyddsförordningen för att de ska få behandlas. Enligt artikel 9.1 är det som huvudregel förbjudet att behandla uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening, uppgifter om hälsa eller om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning samt genetiska uppgifter och biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person. Användningen av termen ras innebär inte att unionen godtar teorier som söker fastställa förekomsten av skilda människoraser (skäl 51).

Sådana uppgifter som omfattas av förbudet i artikel 9.1 benämns i dataskyddsförordningen särskilda kategorier av personuppgifter. I dataskyddslagen benämns de i stället känsliga personuppgifter (3 kap. 1 §). Det finns bestämmelser om undantag från förbudet att behandla nu aktuella uppgifter såväl i dataskyddsförordningen som i dataskyddslagen. Uppgifterna får enligt dataskyddsförordningen behandlas bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Känsliga personuppgifter får enligt dataskyddslagen behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är vid sådan behandling förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § dataskyddslagen).

Behandling av nationella identifikationsnummer regleras i artikel 87 i dataskyddsförordningen. Enligt den artikeln får medlemsstaterna närmare bestämma på vilka särskilda villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas. Ett nationellt identifikationsnummer eller ett annat vedertaget sätt för identifiering ska i sådana fall endast användas med iakttagande av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter enligt dataskyddsförordningen. Av 3 kap. 10 § dataskyddslagen framgår att personnummer och samordningsnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl.

När det gäller enskild verksamhet enligt skollagen finns det särskilda bestämmelser i 26 a kap. skollagen som kompletterar dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Kapitlet innehåller också en upplysning om att det för myndigheter och vissa andra organ finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i dataskyddslagen. I kapitlet anges att känsliga personuppgifter får behandlas hos en enskild huvudman eller hos en enskild aktör enligt 24 eller 25 kap. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är vid sådan behandling förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från vissa sökbegränsningar för såväl kommunala som enskilda huvudmän (4 och 5 §§). Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i förordningen (2018:1366) om sökbegränsningar vid behandling av personuppgifter i vissa utbildningsformer och i viss verksamhet hos kommuner.

7.2 Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras

Regeringens bedömning: Följande lagar och förordningar utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos kommuner, enskilda som anordnar sfi på entreprenad och folkhögskolor med anledning av förslagen i lagrådsremissen:

- EU:s dataskyddsförordning,
- lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning,
- förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning,
- offentlighets- och sekretesslagen, och
- skollagens bestämmelser om behandling av personuppgifter och tystnadsplikt.

Det behöver således inte införas någon ytterligare dataskyddsreglering för denna behandling.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten* har inga synpunkter.

Sveriges Vägledarförening anger att det finns många frågetecken när det gäller personuppgiftsbehandlingen med anledning av förslaget om att den individuella studieplanen ska följa med eleven när han eller hon byter till en skolenhet med en annan huvudman.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Rörelsefolkhögskolornas Intresseorganisation (RIO)* instämmer i bedömningen. Ingen annan remissinstans har några synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning

Vilka personuppgifter kommer att behöva behandlas?

I lagrådsremissen föreslås att en kommun ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Sådana insatser görs främst på gruppnivå (jfr prop. 1990/91:85 s. 152) och föranleder därför inte alltid behandling av personuppgifter. Lagrådsremissen innehåller dock andra förslag som innebär personuppgiftsbehandling. Den som har rätt till sfi ska t.ex. ha rätt att delta i utbildningen även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen. En kommun som har tagit emot en sådan elev i sin utbildning i sfi ska informera hemkommunen om detta och få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från hemkommunen. Vidare föreslås att när en person tas emot till sfi ska personens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen. Den individuella studieplanen för en elev i sfi ska vidare innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen. När en elev i sfi övergår till en annan huvudman för utbildningen, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av studieplanen till den mottagande huvudmannen.

Rätten att delta i sfi föreslås gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Kommunen ska dock besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen om tidsperioden inte har löpt ut och om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska fattas för högst sex månader åt gången och den längsta totala tid som en person kan ha rätt till förlängning ska vara tre år. Även om en tidsperiod fortfarande löper ska kommunen få besluta att utbildningen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för tidsperioden.

Förslagen i lagrådsremissen medför reglering främst i skollagen. Föreskrifterna berör främst kommunerna, rektorena, lärarna, studie- och yrkesvägledarna och eventuellt annan personal i utbildningen samt eleverna. Förslagen berör även enskilda som anordnar sfi på entreprenad och folkhögskolor som anordnar utbildning som motsvarar sfi. Såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade kommer att kunna förstå av lagregleringen varför personuppgifter ska behandlas för de ändamål som anges i regleringen.

Syftet med förslagen är att stärka utbildningen i sfi. Det kommer i samtliga fall att vara samma typer av personuppgifter, elevens namn, personnummer och kontaktuppgifter, som kommer att behöva behandlas. Även uppgifter om elevens betyg och andra uppgifter som rör elevens personliga

förhållanden kommer att behöva behandlas. Dessutom kan vissa känsliga personuppgifter behöva behandlas, se vidare nedan.

Det finns flera rättsliga grunder för att behandla personuppgifterna

Regeringen har i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:218 s. 52). Liksom när det gäller annan verksamhet enligt skollagen kommer det när det gäller förslagen i denna lagrådsremiss att bli fråga om uppgifter av allmänt intresse som är fastställda i svensk rätt. Vissa av förslagen i lagrådsremissen medför ärendehandläggning som innefattar myndighetsutövning mot enskild. Det gäller huvudmannens beslut med anledning av en begäran om att förlänga den tid som en person har rätt att delta i sfi. Vidare kan förslaget om att den som har rätt till sfi ska ha rätt att delta i utbildningen även i en annan kommun än hemkommunen medföra en ökning av en kommuns ärendehandläggning när det gäller mottagande till sfi, dvs. av sådan ärendehandläggning som innefattar myndighetsutövning mot enskild. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig kan i nu nämnda fall göras med stöd av den rättsliga grunden myndighetsutövning. Även den rättsliga grunden rättslig förpliktelse är dock tillämplig för nämnda moment, eftersom det är fråga om sådana förpliktelser. Den grunden är också tillämplig när det gäller förslagen om att en persons kunskaper ska bedömas vid mottagandet till sfi, att den individuella studieplanen ska följa med eleven när han eller hon övergår till en annan huvudman och interkommunal ersättning.

En huvudman och berörd skolpersonal kommer således att, med stöd av 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen, kunna utföra nödvändig personuppgiftsbehandling som följer av förslagen.

När en juridisk eller fysisk person utför uppgifter som avser undervisning på entreprenad åt en skolhuvudman bör även entreprenören anses utföra en uppgift av allmänt intresse. Ett privaträttsligt organ som fullgör ett uppdrag avseende en sådan uppgift kan därför vidta nödvändiga behandlingsåtgärder på samma rättsliga grund som om skolhuvudmannen själv utfört uppgiften, dvs. med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen (prop. 2019/20:127 s. 203).

Känsliga personuppgifter kan behöva behandlas

Regeringen har i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning också är ett sådant viktigt allmänt intresse som krävs för behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:218 s. 52). Det kan inte uteslutas att vissa av de tillkommande uppgifter som kommer att behöva behandlas med anledning av förslagen i lagrådsremissen är känsliga personuppgifter. Huvudmannen kan t.ex. vid sin bedömning av om en person med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i sfi under längre tid än tre år, eller att få delta i utbildning i en annan kommun än hemkommunen, behöva behandla uppgifter som kan anses röra personens hälsa.

Känsliga personuppgifter kan behöva behandlas vid den föreslagna obligatoriska bedömningen av en persons kunskaper vid mottagandet till sfi.

Den individuella studieplanen, som föreslås följa med eleven när han eller hon övergår till en annan huvudman, ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 a §). En uppgift i planen om elevens modersmål kan inte ensamt avslöja elevens etniska ursprung. Uppgiften kan dock tillsammans med andra uppgifter om den fysiska personen avslöja personens etniska ursprung eller religiösa eller filosofiska övertygelse och därmed utgöra en känslig personuppgift (prop. 2017/18:218 s. 134). Det kan inte uteslutas att även andra typer av känsliga personuppgifter kan förekomma i planen.

Detta innebär att känsliga uppgifter kan behöva behandlas av såväl huvudmannen för utbildningen som av rektorn, lärare och annan skolpersonal. När det är nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter för handläggningen av ett ärende eller när behandling av sådana uppgifter i annat fall är nödvändig och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet, kommer sådan behandling att kunna utföras med stöd av 3 kap. 3 § första stycket 2 och 3 dataskyddslagen. För folkhögskolor som anordnar utbildning som motsvarar sfi enligt 24 kap. skollagen kommer behandlingen i stället att kunna utföras med stöd av 26 a kap. 4 och 5 §§ samma lag.

Som nämns i avsnitt 7.1 ställs det i dataskyddsförordningen vid behandlingen av känsliga personuppgifter krav på särskilda skyddsåtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Av 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen framgår att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket i samma paragraf. Motsvarande bestämmelse finns i 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen.

Hos offentliga skolhuvudmän skyddas uppgifter om en enskilds personliga förhållanden av sekretess enligt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Det finns i 23 kap. 5 § OSL bestämmelser om att sekretess gäller i bl.a. sfi för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Sekretess gäller även i elevvårdande verksamhet i övrigt inom utbildningen för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretess gäller också i annat fall i sfi för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Vidare finns det i 21 kap. 1 § OSL en sekretessbestämmelse som gäller hos alla myndigheter och som innebär att sekretess gäller för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Denna sekretess gäller dock inte bl.a. för uppgift som tas in i ett beslut. Av 7 kap. 3 § OSL framgår att om flera sekretessbestämmelser är tillämpliga på en uppgift hos en myndighet och en prövning i ett enskilt fall resulterar i att uppgiften inte är sekretessbelagd enligt en eller flera bestämmelser samtidigt

som den är sekretessbelagd enligt en eller flera andra bestämmelser, ska de senare bestämmelserna ha företräde, om inte annat anges i OSL.

Dataskyddsförordningens krav på lämpliga och särskilda åtgärder vid behandling av känsliga personuppgifter för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen bedöms vara uppfyllt dels genom den nuvarande regleringen i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen och 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen, dels genom bestämmelserna om sekretess i OSL.

Behandlingen av personuppgifter uppfyller dataskyddsförordningens och övriga relevanta regelverks krav på proportionalitet

Samtliga ovan beskrivna behandlingar av personuppgifter är nödvändiga för att utföra både en uppgift av allmänt intresse och en uppgift av viktigt allmänt intresse. I vissa fall kan det även bli fråga om myndighetsutövning och rättslig förpliktelse. Som framgår av avsnitt 7.1 gäller den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse även för privata aktörer som utför en uppgift av allmänt intresse som är fastställd i nationell rätt (prop. 2017/18:105 s. 58). Inte heller när det gäller grunden rättslig förpliktelse gör dataskyddsförordningen någon skillnad på offentliga och privata organ (prop. 2019/20:127 s. 198). Även den rättsliga grunden myndighetsutövning kan tillämpas av alla personuppgiftsansvariga som tilldelats myndighetsutövande befogenheter (prop. 2017/18:105 s. 63). Det kommer således att finnas rättslig grund för nödvändig behandling av personuppgifter vid de olika aktörernas utförande av ovan nämnda uppgifter enligt artikel 6.1 c, 6.1 e och 6.3 dataskyddsförordningen.

När det gäller det eventuella integritetsintrång som behandlingen av personuppgifterna kan innebära ska det särskilt beaktas att det är frivilligt att delta i sfi och att den enskilde när som helst kan avbryta utbildningen. Det kommer också att vara frivilligt att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen. Det eventuella integritetsintrång som behandlingen kan innebära får därmed anses stå i rimlig proportion till den nytta som den föreslagna förstärkningen av utbildningens kvalitet innebär. Den föreslagna regleringen bedöms uppfylla mål av allmänt intresse då syftet med sfi är att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Syftet är vidare bl.a. att vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling, att utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och att den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet (20 kap. 2 och 4 §§ skollagen). Den föreslagna regleringen bedöms vara proportionell mot de legitima mål som eftersträvas.

Av principerna för behandling av personuppgifter i dataskyddsförordningen framgår vidare att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (artikel 5.1 a). Även de grundläggande principerna om ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 b, 5.1 c och 5.1 e i dataskyddsförordningen) ska tillämpas. Oavsett om myndigheter eller huvudmän ska spara uppgifter i elektronisk form eller inte måste även den grundläggande prin-

cipen om integritet och konfidentialitet (5.1 f i dataskyddsförordningen) beaktas. Det är den personuppgiftsansvarige som ansvarar för och ska kunna visa att principerna följs (prop. 2017/18:218 s. 50). Vad beträffar bevarande och gallring av handlingar rörande personuppgiftsbehandlingen som aktualiseras i och med förslagen finns bestämmelser i arkivlagen (1990:782).

En personuppgiftsansvarig måste vidare ha system som syftar till att kontrollera att endast behöriga personer behandlar känsliga personuppgifter som förekommer i den personuppgiftsansvariges verksamhet. Den personuppgiftsansvarige ska, med beaktande av den senaste utvecklingen, genomförandekostnaderna och behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter, vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken (artikel 32.1 i dataskyddsförordningen). Säkerhetsåtgärderna ska alltså anpassas efter situationen. Bestämmelser med delvis liknande innehåll, om den personuppgiftsansvariges skyldigheter att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder så att kraven i dataskyddsförordningen uppfylls, finns i förordningsartiklarna 24 och 25.

Skydd vid behandling av personuppgifter inom ramen för grundläggande fri- och rättigheter kommer bl.a. till uttryck i artikel 8.1 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Vidare är enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Den personuppgiftsbehandling som förslagen i lagrådsremissen medför syftar till att förstärka kvaliteten i sfi. Det är frivilligt att delta i sfi och den enskilde kan när som helst avbryta utbildningen. Det kommer också att vara frivilligt att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen. För den tillkommande behandlingen av känsliga personuppgifter gäller ovan beskrivna sekretessreglering, de i dataskyddslagen och skollagen stadgade sökbegränsningarna vad avser känsliga personuppgifter och därutöver de ovan beskrivna skyddsåtgärderna i dataskyddsförordningen, som är tillämpliga på all personuppgiftsbehandling. Utifrån bl.a. det nu sagda bedöms att personuppgiftsbehandlingen inte innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (jfr bl.a. prop. 2009/10:80 s. 182 och 250). Utifrån dessa omständigheter och vad som i övrigt beskrivs i detta avsnitt bedöms den personuppgiftsbehandling som förslagen medför inte heller inkräkta på den rättighet som kommer till uttryck i artikel 8.1 i Europakonventionen. Vid en samlad bedömning är personuppgiftsbehandlingen proportionerlig.

Sammantaget bedöms att den personuppgiftsbehandling som förslagen i denna lagrådsremiss kan ge upphov till är förenlig med dataskyddsförordningen och dataskyddslagen och att övriga proportionalitetskrav är uppfyllda. Det bedöms inte finnas något behov av ytterligare dataskyddsreglering.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

De nya bestämmelserna om bedömning av en persons kunskaper, innehållet i den individuella studieplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av en kopia av studieplanen vid övergång till en annan huvudman, tidsgränserna för utbildningen och interkommunal ersättning ska tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till sfi för första gången efter den 31 december 2025.

För den som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2026 ska följande gälla: Rätten att delta i utbildningen ska gälla i tre år från och med detta datum. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas ska vara att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid en person kan ha rätt till förlängning ska vara tre år. Rätten att fullfölja sfi ska gälla inom ramen för tidsperioderna. Huvudmannen ska dock när som helst få besluta att utbildningen ska upphöra för den som har tagits emot till utbildningen före ikraftträdandet, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för tidsperioderna. Huvudmannens beslut i fråga om förlängning av rätten till sfi, upphörande av utbildningen för en elev i sfi eller att på nytt bereda sfi ska få överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Besluten ska få överklagas endast av eleven eller den sökande.

Regeringens förslag överensstämmer inte med utredningens förslag. Utredningen föreslår att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2022. Bestämmelserna om bedömning av en persons kunskaper, den individuella studieplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av studieplanen vid övergång inom sfi, tidsgränsen för utbildningen och interkommunal ersättning ska dock enligt utredningens förslag tillämpas för de elever som första gången tas emot i sfi från den 1 juli 2022. Utredningen föreslår inga bestämmelser om tidsbegränsning för dem som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet.

Remissinstanserna: *Sveriges Skolledarförbund* har inget att invända mot förslaget. *Malmö kommun* anser att tid för ikraftträdande till stor del är beroende av Statens skolverks förmåga till kompetensutvecklingsinsatser och tillgång till stödmaterial. *Skolverket* avstyrker förslaget med hänvisning till den pågående pandemin och förordar att införandet skjuts upp ett halvår.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer inte med regeringens förslag. I utkastet föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025 och att bestämmelserna om bedömning av en persons kunskaper, innehållet i den individuella studieplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av studieplanen vid övergång till en annan huvudman, tidsgränserna för utbildningen och interkommunal ersättning ska tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till sfi för första gången efter den 31 december 2024. För den som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2025 ska rätten att delta i utbildningen gälla till och med den 31 december 2027. Det lämnas inget förslag om att beslut enligt övergångsbestämmelserna ska få överklagas. Det föreslås inte heller att det ska anges att rätten att fullfölja sfi gäller inom ramen för tidsperioderna eller att en förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning av rätten att läsa sfi ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut.

Remissinstanserna: Flertalet kommuner, däribland *Bjuvs, Botkyrka, Gävle, Nacka, Stockholms och Umeå kommuner*, samt *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* stöder eller har inget att invända mot förslaget. SKR anser dock att datumet för när tidsbegränsningen börjar gälla för eleverna som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet bör föras in i den individuella studieplanen.

Bland andra *Skolverket, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Värmlands län och Sveriges Vägledarförening* avstyrker förslaget om ikraftträdande. Skolverket anger att myndigheten inte har möjlighet att ta fram ett kvalificerat underlag för kartläggning av en elevs kunskaper och erfarenheter under den korta tiden. Skolverket anger också att nya kurser för sfi, som för närvarande tas fram, och ändringar i skollagen om sfi behöver samordnas för att verksamheterna ska kunna genomföra alla ändringar och för att ändringarna ska få förväntad effekt. Vidare vill Skolverket påpeka att det pågår flera statliga utredningar vars förslag kan få konsekvenser för sfi. Sveriges Vägledarförening anser att förslaget har för stora brister dels när det gäller hantering av individuella studieplaner mellan huvudmän, dels när det gäller jämlikhetsperspektivet och jämställdhetsperspektivet för att på ett rättssäkert sätt kunna träda i kraft den 1 januari 2025.

Skälen för regeringens förslag

Den nya regleringen ska träda i kraft den 1 januari 2026

I lagrådsremissen föreslås ändringar i skollagen som syftar till att elever i sfi ska få en utbildning med starkt kvalitet. Utbildningen blir sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig och det är troligt att eleverna i lägre grad avbryter utbildningen. Det krävs dock viss tid för förberedelser dels hos kommunerna, dels när det gäller tillämpningen av det föreslagna bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om underlag för bedömningen av en persons kunskaper när personen tas emot till sfi (avsnitt 6.2). Regeringen bedömer att den nya regleringen bör träda i kraft så snart som möjligt. *Skolverket* framför i sitt remissvar över utkastet att tiden som myndigheten behöver för att bl.a. kunna ta fram ett kvalificerat underlag för bedömningen av elevens kunskaper är för kort. Myndigheten anser vidare att

förslagen i denna lagrådsremiss bör samordnas med en rad andra insatser när det gäller sfi. Regeringen bedömer att det krävs många olika insatser för att förbättra kvaliteten på utbildningen i sfi men att åtgärderna måste vidtas i flera steg. Det skulle ta alltför lång tid och vara mindre effektivt att vidta alla åtgärder samlat och vid samma tidpunkt. Regeringen föreslår därför att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

De bestämmelser som föreslås om bedömning av en persons kunskaper, den individuella tidsplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av uppgifter vid övergång till en annan huvudman, tidsgränsen för utbildningen och interkommunal ersättning bör ses som en helhet. Bestämmelserna bör därför tillämpas för den som tas emot till sfi för första gången efter ikraftträdandet.

Det behövs särskilda övergångsbestämmelser för dem som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet

Det är inte rimligt att de som påbörjat sfi före ikraftträdandet ska ha rätt att fortsätta hur länge som helst. Regeringen föreslår därför att det ska införas en övergångsbestämmelse som innebär att den som tagits emot till sfi före ikraftträdandet ska ha rätt att delta i utbildningen i tre år efter ikraftträdandet, dvs. till och med den 31 december 2028. Huvudmannen ska, på motsvarande sätt som för de som påbörjar sfi första gången efter ikraftträdandet, förlänga tidsperioden med högst sex månader i taget under förutsättning dels att beslutet om förlängning fattas innan treårsperioden eller en förlängningsperiod har löpt ut, dels att personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Den längsta totala tid en person ska ha rätt till förlängning föreslås vara tre år, dvs. för de som påbörjat sfi före ikraftträdandet föreslås rätten att läsa sfi gälla som längst till och med den 31 december 2031.

Rätten att fullfölja sfi ska gälla inom ramen för de angivna tidsperioderna. Huvudmannen ska dock, på samma sätt som gäller för elever som tas emot efter ikraftträdandet, när som helst få besluta att utbildningen ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för tidsperioderna.

Huvudmannens beslut i fråga om förlängning av rätten till sfi, upphörande av utbildningen för en elev i sfi och att på nytt bereda sfi ska få överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Endast eleven eller den sökande ska få överklaga sådana beslut. Samma ordning gäller redan i dag eller föreslås gälla för de som tas emot till sfi för första gången efter ikraftträdandet, se avsnitt 6.4.

I avsnitt 6.3 föreslås att den individuella studieplanen ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till sfi. Det är dock inte rimligt att, som SKR anför i sitt remissvar över utkastet, kräva att datumet för när tidsbegränsningen börjar gälla ska föras in i den individuella studieplanen även för eleverna som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet. Det skulle innebära att uppskattningsvis 150 000 individuella kursplaner skulle behöva kompletteras med den uppgiften vilket skulle bli en alltför stor administrativ börda för huvudmännen. Det bör

därför inte införas någon övergångsbestämmelse om att den individuella studieplanen för en elev som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2026 ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

Ändringar på grund av förslag i propositionen En tioårig grundskola

Som framgår av avsnitten 6.3 och 6.4 har regeringen i propositionen En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143) lämnat förslag som innebär att förskoleklassen ska upphöra som skolform och ersättas av en ny första årskurs i de obligatoriska skolformerna. Ändringarna innebär bl.a. att 3 kap. 12 j § och 28 kap. 12 § skollagen behöver ändras. Den nya regleringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och tillämpas första gången i fråga om utbildning och annan verksamhet som bedrivs efter den 30 juni 2028.

I de nämnda avsnitten föreslås följdändringar i det förslag till lag om ändring i skollagen som har lämnats i nämnda proposition. Ändringarna innebär att det i 3 kap. 12 j § läggs till en bestämmelse om att den huvudman som eleven lämnar ska överlämna en kopia av elevens individuella studieplan till den mottagande huvudmannen, när en elev i sfi övergår till en annan huvudman för utbildningen. I 28 kap. 12 § läggs det till en bestämmelse om att eleven eller den sökande ska få överklaga beslut i fråga om förlängning av rätten till sfi. Dessa ändringar träder i kraft samtidigt som övriga bestämmelser i den föreslagna lagen, dvs. den 1 juli 2026.

9 Konsekvenser

Vilka berörs av förslagen?

Vuxna personer som har rätt att delta i utbildning i sfi berörs av förslagen i denna lagrådsremiss, liksom kommunala huvudmän, andra utbildningsanordnare och folkhögskolor som får anordna utbildning som motsvarar sfi.

Under 2023 deltog 122 891 personer i sfi, varav 62,6 procent kvinnor och 37,4 procent män. Av deltagarna var 11 479 bosatta i en annan kommun än den kommun där de fick sin utbildning i sfi. Av 92 383 elever som avslutat eller avbrutit sin utbildning under 2023 var det 51 procent som avslutade sin utbildning med godkända betyg (55 procent av dessa deltog i sfi som kommunen anordnande själv och 46 procent deltog i sfi hos en annan anordnare) och 3 procent som avslutade utan godkända betyg. Det var 45 procent som avbröt utbildningen (43 procent av de som deltog i sfi hos kommunen och 50 procent av de som deltog i sfi hos en annan utbildningsanordnare).

Totalt 5 218 elever deltog 2023 i utbildning som motsvarar sfi på en folkhögskola.

Konsekvenser för kommuner

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen regleras bl.a. i 14 kap. regeringsformen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningen. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Den slutliga bedömningen av hur denna prövning faller ut görs av riksdagen i samband med att riksdagen tar ställning i lagstiftningsärendet (prop. 2009/10:80 s. 296).

De förslag som lämnas i denna lagrådsremiss innebär utökade skyldigheter för kommunerna som påverkar den kommunala självstyrelsen. Förslagen syftar dock till att elever i sfi ska få en utbildning med starkt kvalitet genom att utbildningen blir sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig, även om eleven byter huvudman, och därmed till att eleverna i lägre grad ska avbryta utbildningen. Detta är positivt både för eleverna, som uppnår nödvändiga språkkunskaper för att ta del av samhällslivet, fortsatta studier och arbete, och för kommunerna som uppnår en högre genomströmning i utbildningen och lägre kostnader för försörjningsstöd. Regeringen har avstått från att genomföra sådana förslag från utredningen som regeringen bedömer är alltför långtgående med hänsyn till den kommunala självstyrelsen (se avsnitt 6.1).

Syftet med förslagen bedöms inte kunna uppnås på ett annat sätt än genom föreskrifter på lagnivå som innebär en viss inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Enligt den kommunala finansieringsprincipen ska beslut som innebär nya obligatoriska uppgifter för kommunerna som regel åtföljas av en statlig finansiering via det generella statsbidraget. Principen gäller när riksdagen, regeringen eller en myndighet fattar bindande beslut om ändrade regler för en verksamhet (prop. 2006/07:100 s. 221).

Några remissinstanser, t.ex. *Statskontoret*, flera kommuner, *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* anför att vissa förslag kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna. Regeringen gör bedömningen att förslagen sammantaget kommer att leda till minskade kostnader för kommunerna. Att fler fullföljer sfi och gör det snabbare medför minskade kostnader för kommunerna. Samtidigt kommer en tidsbegränsning av kommunernas skyldighet att erbjuda sfi göra det lättare att förutse elevvolymen och därmed underlätta kommunernas planering av sfi. I dag kan de många avbrotten och möjligheten för dem som avbrutit utbildningen att när som helst återgå till den försvåra planeringen och ge ökade kostnader för kommunerna.

Statskontoret och *SKR* anser i sina remissvar över betänkandet och *Helsingborgs kommun* anser i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss att förslaget om att kommunerna ska upprätta en handlingsplan för att nå de individer som har rätt till sfi (avsnitt 6.1) innebär ökad administration

för kommunerna och därmed även ökade kostnader. Även *Sveriges Lärare* pekar i sitt remissvar över utkastet på ökade kostnader. Regeringen har ingen annan uppfattning. Förslaget innebär ett nytt åtagande för kommunerna och ska ersättas i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Även förslaget om att en persons kunskaper ska bedömas när personen tas emot till sfi (avsnitt 6.2) innebär ett nytt åtagande för kommunerna. Detta ska också finansieras av staten. I enlighet med vad som har föreslagits och beräknats i budgetpropositionen för 2024 har kommunerna tillförts 29 miljoner kronor för 2024 och 57 miljoner kronor för 2025 och beräknas tillföras 57 miljoner kronor årligen från och med 2026 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 25 Allmänna bidrag till kommuner).

Förslaget om att den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen (avsnitt 6.3) innebär en ny uppgift för kommunerna. En individuell studieplan ska dock redan i dag upprättas och ett sådant mindre tillägg bedöms inte medföra några ökade kostnader för kommunerna. *SKR* framhåller i sitt remissvar över utkastet till lagrådsremiss att förslaget om överföring av den individuella studieplanen mellan huvudmän kommer att innebära en ökad administration för kommunerna. Även förslaget om rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen (avsnitt 6.5) kommer enligt *SKR* att innebära en ökad administration. Regeringen bedömer att förslagen visserligen kan innebära en något utökad administration för kommunerna. Kostnaden för detta bedöms dock vara försumbar, då det enligt förslaget i avsnitt 6.5 ska krävas att en person med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl för att personen ska få delta i utbildning i en annan kommun än hemkommunen. Det förslaget är i övrigt i princip kostnadsneutralt eftersom regeringen också föreslår att en kommun som i sin utbildning i sfi har en elev som kommer från en annan kommun ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun. *Mora kommun* framför i sitt remissvar över utkastet att förslaget om rätt att delta i sfi i en annan kommun kan medföra att kostnader för interkommunal ersättning ökar för landsbygdskommuner. Regeringen inser att detta på grund av få arbetstillfällen kan komma att bli en större fråga i landsbygdskommuner än i andra kommuner. Som anges i avsnitt 6.5 är det dock rimligt att hemkommunen, om en elev studerar i en annan kommun än hemkommunen, ersätter den andra kommunen för elevens utbildning eftersom hemkommunen då inte längre själv måste anordna utbildning för eleven.

Lärarnas Riksförbund framför att om en ökad tillströmning av elever inom sfi, bl.a. med anledning av den uppsökande verksamheten, gör att lärarnas arbetsmiljö blir mer ansträngd än i dag finns det en risk att de väljer att lämna yrket. Det är därför, enligt förbundet, viktigt att lärarna får förutsättningar att delta i fortbildning och att det tillförs mer resurser för att avlasta personalen. Regeringen kan konstatera att ett ökat antal elever i sfi, i kombination med ett ökat antal elever som deltar fler timmar per vecka, visserligen skulle innebära en ökad belastning på utbildningsverksamheten. Förslagen i lagrådsremissen innebär dock att utbildningen blir sammanhållen, antalet elever blir lättare att förutse och verksamheten blir lättare att planera. Eleverna förväntas också gå fortare framåt i sina studier än vad som är fallet nu. I dag deltar elever i sfi i så olika studietakt att det försvårar lärarnas undervisning och fördröjer elevernas måluppfyllelse.

När det gäller förslaget om tidsbegränsning (avsnitt 6.4) framför *Malmö kommun* i sitt remissvar över utkastet att en tidsbegränsning av rätten till sfi kan innebära ökade kostnader för långvarigt försörjningsstöd och stora utmaningar i att erbjuda adekvata insatser i planeringen mot egen försörjning. Regeringen vill dock betona att förslaget enbart innebär en begränsning av den i skollagen reglerade rätten till sfi och därmed av kommunernas skyldighet att erbjuda sfi. Förslaget innebär inte någon begränsning av kommunernas befogenheter, se avsnitt 6.4.

Konsekvenser för enskilda utbildningsanordnare

Förslagen i lagrådsremissen berör även företag och andra anordnare av vuxenutbildning som inte är kommuner. En väsentlig del av komvux bedrivs av sådana anordnare på entreprenad, dvs. kommunen har slutit ett avtal med utbildningsanordnaren om att denne ska utföra uppgifter inom utbildningen. Inom komvux får alla uppgifter överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad (23 kap. 8 § skollagen). Enligt den officiella statistiken fanns det 153 000 kursdeltagare i sfi 2023. En elev kan delta i flera kurser. Av eleverna studerade 37 procent hos en annan utbildningsanordnare, dvs. inte i kommunens egen regi.

De bedömningar som görs i fråga om konsekvenser för kommunerna gäller också andra utbildningsanordnare, i den mån dessa har slutit avtal om entreprenad med en kommun. Förslagen bedöms inte få några negativa konsekvenser för konkurrensen mellan olika aktörer och små företag.

Folkhögskolor som erbjuder utbildning som motsvarar sfi enligt 24 kap. 11 § skollagen omfattas av förslaget om att den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen och förslaget om tidsbegränsningen av rätten till sfi (avsnitt 6.4). Förslagen kan antas få samma konsekvenser för de folkhögskolor som har betygsrätt för utbildning som motsvarar sfi som för andra enskilda utbildningsanordnare. Folkhögskolorna omfattas däremot inte av förslagen om att en persons kunskaper ska bedömas när personen tas emot till utbildning i sfi (avsnitt 6.2) och att studieplanen ska följa med eleven när han eller hon byter huvudman (avsnitt 6.3). När det gäller det sistnämnda förslaget kan en huvudman för sfi ändå lämna över en individuell studieplan till en folkhögskola, så länge det inte finns sekretesshinder eller om ett samtycke inhämtas från eleven (12 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Det underlättar för folkhögskolorna och innebär således inte något nytt åtagande som bör finansieras av staten. I annat fall får folkhögskolan upprätta en studieplan för eleven i enlighet med gällande bestämmelser i skollagen.

Konsekvenser för staten

Statens skolinspektion har tillsyn över skolväsendet, där komvux ingår, och ska också granska kvaliteten i bl.a. sfi. Statens skolverk ska på nationell nivå följa upp och utvärdera skolväsendet (26 kap. 3, 19 och 24 §§ skollagen). Förslagen i lagrådsremissen, bl.a. förslaget om att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina uppsökande insatser (avsnitt 6.1),

innebär att regelverket för sfi blir tydligare. Förslagen bedöms därmed underlätta Skolinspektionens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning och Skolverkets uppföljning och utvärdering.

Förslaget om att en persons kunskaper ska bedömas när personen tas emot till sfi (avsnitt 6.2) innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan behöva meddela föreskrifter. Det kan få konsekvenser för en statlig myndighet, om regeringen väljer att delegera möjligheten att meddela föreskrifter till myndigheten. En sådan uppgift bedöms dock bli mindre omfattande och kostnaden bör rymmas inom ramen för myndighetens befintliga förvaltningsanslag.

Arbetsförmedlingen framför i sitt remissvar över utkastet att förslaget om tidsbegränsning (avsnitt 6.4) innebär en risk för att ansvarsfördelningen mellan kommun och Arbetsförmedlingen när det gäller insatser till individer med begränsade kunskaper i svenska språket blir otydlig och att kostnader förskjuts från kommunal till statlig nivå. Regeringen vill understryka att syftet med tidsbegränsningen är att få till stånd en effektivare grundläggande språkutbildning, som innebär att individens väg till vidare studier eller arbete förkortas. Om vägen till arbete och därmed egen försörjning kan förkortas, kommer det i sin tur att ge minskade kostnader för staten. Förslaget innebär visserligen att individer som har avbrutit sfi eller av andra skäl inte fullföljt sina studier och som efter att den ursprungliga treårsperioden eller en förlängning på grund av särskilda skäl har löpt ut, behöver förbättra sina kunskaper i svenska språket för att kunna få ett arbete, kan behöva hänvisas till annan utbildning eller andra insatser som beslutas av Arbetsförmedlingen. Det bör dock handla om ett förhållandevis litet antal ytterligare individer. De positiva effekterna av förslaget, bl.a. när det gäller minskade kostnader för staten när individer snabbare kan etablera sig på arbetsmarknaden, kommer sannolikt att överväga.

Regeringen föreslår i avsnitten 6.4 och 8 att det ska införas en möjlighet att överklaga beslut i fråga om förlängning av rätten till sfi till Skolväsendets överklagandenämnd. Som *Skolväsendets överklagandenämnd* påtalar i sitt remissvar över utkastet kan det innebära en ökad ärendetillströmning till nämnden. Nämnden anger dock att omfattningen av ökningen är mycket oviss, liksom dess påverkan på nämndens resurser. Eftersom endast en begränsad grupp elever berörs bedömer regeringen att eventuellt ökade kostnader är av mindre betydelse och bör rymmas inom nämndens rådande budgetramar.

Konsekvenser för elever

En obruten utbildningskedja har positiva effekter på sfi-elevernars lärande och bidrar till att de i högre grad, och på kortare tid, kan nå målen i sfi. Insatserna för att förbättra elevernas resultat kan koncentreras i stället för att elevernas studietid förlängs i onödan. Eleverna får därmed bättre möjligheter att planera för fortsatta studier efter sfi och andra aktiviteter som gynnar deras etablering i samhället och på arbetsmarknaden. Goda språkkunskaper på kortare tid är också en viktig faktor i elevens personliga utveckling. Förslaget om en tidsbegränsning av rätten till sfi kan visserligen innebära att eleverna känner en större press, men förslaget om att tids-

perioden ska förlängas om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl (avsnitt 6.4) ger eleverna viss flexibilitet liksom möjligheten att återuppta studierna efter ett avbrott.

Arbetsförmedlingen ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet under de två år som etableringsprogrammet i normalfallet pågår. Även om språkkunskaper i svenska utgör en central del i etableringen på arbetsmarknaden ingår det i Arbetsförmedlingens uppdrag att, utifrån en individuell bedömning, erbjuda deltagare i etableringsprogrammet arbetsmarknadspolitiska insatser utöver sfi, exempelvis arbetspraktik eller arbetsmarknadsutbildning. Detta hindrar dock inte att en person deltar i utbildning i sfi och skulle arbetsbördan kännas tuff finns enligt vad som föreslås i denna lagrådsremiss, om vissa villkor är uppfyllda, möjligheten till förlängning av studierna eller till att återuppta dem så länge inte tidsperioderna har löpt ut. Det kan också nämnas att för den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning i sfi finns det möjlighet att gå igenom så kallad prövning, dvs. en bedömning av kunskaper som resulterar i ett betyg, i alla kurser som det sätts betyg på. Prövning får bara göras hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen (20 kap. 40 § skollagen). Som nämns i avsnitt 6.4 är dock ett godkänt betyg i sfi inte ett krav för andra studier och det finns t.ex. möjlighet att läsa svenska som andraspråk inom komvux på grundläggande nivå, även om rätten till sfi har upphört.

Avsikten är att en elev ska ha möjlighet att fullfölja sina studier i sfi under tre år. Finns det särskilda skäl som talar för att eleven kommer att kunna fullfölja studierna om eleven får lite mer tid på sig ska dock huvudmannen besluta om en förlängning av studierna med högst sex månader åt gången i högst tre år i direkt anslutning till de första tre åren. Som framhållits ska eleven också i vissa fall få återgå till sfi efter ett avbrott. Individen får därmed rimliga förutsättningar att hinna slutföra sina studier.

Förslaget om en rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen (avsnitt 6.5) innebär att det blir enklare för elever som t.ex. arbetar i en annan kommun att delta i utbildningen och möjliggör således för fler att kombinera sfi med arbete eller andra aktiviteter.

Förslaget om att en persons kunskaper ska bedömas vid mottagande till sfi (avsnitt 6.2) möjliggör en säkrare nivåplacering av personen som kan korta ner elevens tid i sfi och öka elevens möjlighet att få sina behov tillgodosedda. Förslaget om att den individuella studieplanen ska följa med eleven när han eller hon byter huvudman (avsnitt 6.3) gynnar eleven genom att lärandet i större utsträckning kan fortsätta med bibehållen progression.

Det kan finnas individer som inte genomgår utbildning i sfi för att de t.ex. fått ett arbete. De föreslagna förändringarna skapar emellertid bättre möjligheter än i dag att läsa sfi och så snabbt som möjligt lära sig svenska även om man har ett arbete eller deltar i andra aktiviteter. Individen måste visserligen själv ta ett visst ansvar för att kunna genomföra sina studier, men staten underlättar så att det ska vara möjligt.

Sammantaget får förslagen om förstärkning av sfi i huvudsak positiva konsekvenser för eleverna.

Samhällsekonomiska konsekvenser

Förslaget om införande av en tidsgräns för sfi bör öka genomströmningen i utbildningen, främja språkinläringen och göra att samhällets resurser används mer effektivt. De samhällsekonomiska vinsterna ska betraktas som långsiktiga och kan på sikt antas leda till positiva samhällsekonomiska konsekvenser då fler i målgruppen förväntas ta del av utbildningen och snabbare uppnå målet att lära sig svenska. Färre avbrott och bättre genomströmning i sfi kan förväntas ge positiva effekter på sysselsättningen. Hur stora de sammantagna positiva samhällsekonomiska effekterna blir är dock svårt att uppskatta.

Förslagen bedöms vara positiva för jämställdheten

I Sverige ska kvinnor och män ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken handlar om frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och mäns våld mot kvinnor. Att sfi förstärks och effektiviseras så att fler kan komma ut i arbete och bli självförsörjande gynnar såväl kvinnor som män.

Genom att koncentrera studietiden till tre år skapas en mer sammanhållen utbildning där huvudmännen förutsätts fokusera på att erbjuda en väl anpassad utbildning av god kvalitet. Studierna kommer att bli intensivare så att såväl kvinnor som män snabbare kan genomgå utbildningen och komma vidare till fortsatta studier eller etablering på arbetsmarknaden. Därmed kan integrationen främjas för både kvinnor och män.

Skolverket bedömer, i sitt remissvar över utkastet, att förslaget om en tidsbegränsning av rätten till sfi (avsnitt 6.4) kan påverka jämställdheten negativt eftersom kvinnor i högre grad än män är föräldralediga. Myndigheten anger att systemet bör utformas mer flexibelt för mer jämställda möjligheter att delta i sfi. Regeringen vill understryka att föräldraledighet kan vara ett sådant särskilt skäl som gör att huvudmannen måste besluta om att förlänga en persons rätt till sfi. Det framgår också redan i dag av skollagen att huvudmannen ska verka för att sfi kan bedrivas under tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av sjukdom, skada eller föräldraledighet och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården (20 kap. 25 §). Utbildningen ska alltså redan i dag vara flexibel ur ett jämställdhetsperspektiv. Det går således inte att hindra en individ från att delta i utbildning i sfi under sjukskrivning eller föräldraledighet.

Förslagen i lagrådsremissen kan även främja kvinnors tillgång till sfi genom att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi. Deltagande i sfi och bättre kunskaper i svenska språket kan leda till att individen blir mer motiverad att fortsätta studera och på sikt etablera sig på arbetsmarknaden. Även för kvinnor som inte etablerar sig på arbetsmarknaden är kunskaper i svenska dels positiva för dem som individer, dels nödvändiga för att deras kontakter med t.ex. skola och övriga samhället ska fungera.

Förslagen är även positiva för personer med funktionsnedsättning

Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den konventionen anges att konventionsstaterna, för att förverkliga rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning utan diskriminering och på lika villkor, ska säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande. Konventionsstaterna ska också bl.a. säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte uteslås från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att de, på samma villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet (artikel 24). *Myndigheten för delaktighet, Länsstyrelsen i Stockholms län och Förbundet Sveriges Dövsblinda* efterfrågar i sina remissvar över utkastet till lagrådsremiss en konsekvensanalys för elever med funktionsnedsättning. Regeringen kan inledningsvis konstatera att skollagens bestämmelser om att elever ska ges stöd i form av extra anpassningar gäller även inom komvux. Kommunerna är alltså skyldiga att vidta de åtgärder som kan behövas för att bl.a. elever med funktionsnedsättning ska få förutsättningar att klara studierna. Med förslagen i denna lagrådsremiss, t.ex. förslagen om att en persons kunskaper ska bedömas när personen tas emot till sfi (avsnitt 6.2) och om tidsbegränsning av rätten till sfi (avsnitt 6.4), blir det tydligt att det inte går att avvakta med att vidta nödvändiga åtgärder då eleven endast har en begränsad tid på sig att genomgå utbildningen. Att tidsperioden kan förlängas om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl kan dock särskilt gynna elever med en funktionsnedsättning som påverkar studierna.

Förslagen bedöms vara positiva för det integrationspolitiska målet och målet för regeringens politik mot utanförskap

Målet för integrationspolitiken är att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv inom samhällsgemenskapen. Detta förutsätter att den som långvarigt befinner sig i Sverige anstränger sig för att bli en del av det svenska samhället och att samhället både ställer krav och ger möjligheter till integration. Integrationspolitiken ska bidra till social och kulturell, ekonomisk, språklig och demokratisk integration samt att genom utbildning förbättra förutsättningarna för flickor och pojkar med utländsk bakgrund.

Förslagen i denna lagrådsremiss kan främja elevers lärande och kunskapsresultat genom att ge dem bättre förutsättningar att lyckas med sina studier i sfi. Förbättrade kunskaper i svenska språket stärker förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden, egenförsörjning och förbättrad integration i samhället.

En välfungerande utformning av sfi och att fler som är nya i Sverige snabbare lär sig det svenska språket kan också bidra till att målet för regeringens politik mot utanförskap nås. Förslaget om en tidsgräns för sfi

(avsnitt 6.4) kan bidra till att utbildningen blir mer sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig, vilket kan ge eleverna bättre förutsättningar att gå vidare till andra studier och etablera sig på arbetsmarknaden. Förslaget att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi (avsnitt 6.1) bedöms bidra till att fler elever än i dag läser sfi och bedöms särskilt gynna de personer som behöver tydlig och riktad information om sfi.

Konsekvenser för Sveriges medlemskap i EU

Förslagen berör frågor om personuppgiftsbehandling, som regleras i EU-rätten genom EU:s dataskyddsförordning. En dataskyddsanalys finns i avsnitt 7. Den personuppgiftsbehandling som kommer att vara nödvändig med anledning av förslagen bedöms vara förenlig med EU-rätten.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

Överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer

12 j § När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av den individuella studieplanen enligt 20 kap. 8 a § till den mottagande huvudmannen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av uppgifter om elever i vissa skolformer när de övergår från en skolform till en annan eller från en skolenhet till en annan skolenhet inom samma skolform.

Tredje stycket är nytt. Bestämmelsen i stycket innebär att när en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) övergår från en huvudman till en annan huvudman för sfi, oavsett om detta sker efter ett studieavbrott eller inte, ska den huvudman som eleven lämnar till den mottagande huvudmannen överlämna en kopia av den individuella studieplan som ska upprättas för eleven enligt 20 kap. 8 a §. Av den paragrafen framgår att hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev i kommunal vuxenutbildning. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av

studierna och, om det är fråga om en elev i sfi, den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen, se kommentaren till 20 kap. 8 a §. Mer detaljerade bestämmelser om den individuella studieplanen finns i 2 kap. 16 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Bestämmelsen utgör en uppgiftsskyldighet som innebär att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, se 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). På vilket sätt ett överlämnande sker kan bero på om den individuella studieplanen innehåller uppgifter som omfattas av sekretess eller inte. Huvudmännen får samråda om lämpliga former för överlämnande av kopian av planen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

20 kap. Kommunal vuxenutbildning

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 a §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 b §§),
- bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 c och 33 d §§),
- bestämmelser om betyg (34–41 a §§),
- bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och
- bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

I paragrafen beskrivs innehållet i 20 kap. om kommunal vuxenutbildning.

Ändringen i den *första strecksatsen* är en följd av att det införs en ny paragraf, 9 a §, i anslutning till de allmänna bestämmelserna om kommunal vuxenutbildning.

I den *fjärde strecksatsen* görs en ändring som föranleds av att det införs två nya paragrafer, 33 a och 33 b §§, i anslutning till de paragrafer som handlar om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Ändringen i den *femte strecksatsen* är en följd av att de hittillsvarande 33 a och 33 b §§, som handlar om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare, nu betecknas 33 c och 33 d §§.

Individuella studieplaner

8 a § Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om

1. den enskildes utbildningsmål,
2. planerad omfattning av studierna, och
3. den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen, när det gäller utbildning i svenska för invandrare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om den individuella studieplanen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om individuella studieplaner i kommunal vuxenutbildning.

I *första stycket* görs ett tillägg som innebär att den individuella studieplanen, om det är fråga om en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi), även ska innehålla uppgift om den tidpunkt, dvs.

datum, då eleven för första gången togs emot till utbildningen. I 3 kap. 12 j § tredje stycket anges att när en elev i sfi övergår till en annan huvudman, ska den huvudman som eleven lämnar till den mottagande huvudmannen överlämna en kopia av den individuella studieplan som upprättats för eleven. Uppgiften om när en elev för första gången tagits emot till sfi kommer därmed att följa med eleven under hela hans eller hennes tid i sfi, även om han eller hon byter till sfi med en annan huvudman. I 31 a § finns bestämmelser om att rätten att delta i sfi gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Av 33 § andra stycket framgår att om eleven läser sfi hos en annan kommun än hemkommunen ska den andra kommunen informera hemkommunen om när eleven tagits emot till utbildningen.

Ändringen i *andra stycket* innebär endast ett förtydligande av grundlagsstödet för den upplysningsbestämmelse som finns i stycket.

Mer detaljerade bestämmelser om den individuella studieplanen finns i 2 kap. 16 § förordningen om vuxenutbildning.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Rätt att fullfölja utbildningen

9 § Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån. *Rätten att fullfölja utbildning i svenska för invandrare gäller inom ramen för de tidsperioder som anges i 31 a §.*

Huvudmannen får *trots första stycket och 31 a §* besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *utbildningen* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsperioder som anges i 31 a §.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

I paragrafen finns bestämmelser om rätt att fullfölja kommunal vuxenutbildning och om huvudmannens möjligheter att besluta att en elevs utbildning ska upphöra.

Genom ändringen i *första stycket* tydliggörs att rätten att fullfölja kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) gäller inom ramen för de tidsperioder som anges i 31 a §. Av 31 a § framgår att rätten att delta i sfi gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen och att den tid som personen har rätt att delta i sfi kan förlängas i högst sex månader åt gången, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.

Den som har tagits emot till en kurs i sfi har alltså inte rätt att fortsätta delta i kursen efter den tidpunkt då de angivna tidsperioderna har löpt ut, dvs. om den ursprungliga tidsperioden på tre år och eventuella förlängningsperioder har löpt ut.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om undantag från huvudregeln i första stycket om att den som har antagits till en kurs eller en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen. Av förevarande stycke framgår

att huvudmannen trots vad som anges i första stycket under vissa förutsättningar får besluta att en elevs utbildning ska upphöra. Ändringen innebär att detta förtydligas och att huvudmannen under samma förutsättningar även får besluta att en elevs utbildning ska upphöra trots vad som anges i 31 a §. Huvudmannen kan alltså enligt förevarande stycke besluta att en elevs utbildning i sfi ska upphöra, trots att någon av de tidsperioder som anges i 31 a § fortfarande löper. Huvudmannens beslut i fråga om upphörande av utbildning enligt förevarande stycke får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd, se 28 kap. 12 § första stycket 11.

I *fjärde stycket* anges att den vars sfi har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sfi på nytt ska beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Som exempel på skäl för återinträde anges i förarbetena bl.a. barnafödande eller sjukdom (prop. 1990/91:85 s. 211 och prop. 1993/94:126 s. 23). Det läggs i stycket till ett krav på att en sådan tidsperiod som anges i 31 a § fortfarande löper för att personen på nytt ska beredas sfi. Personen kan alltså bara beredas sfi på nytt om antingen den ursprungliga tidsperioden på tre år fortfarande löper, eller om en förlängning av tidsperioden fortfarande löper. I övrigt görs en språklig ändring.

Huvudmannens beslut i fråga om att på nytt bereda en person utbildning enligt förevarande stycke får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd, se 28 kap. 12 § första stycket 12.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

9 a § *En elev ska anses ha avbrutit utbildningen frivilligt om eleven efter att ha påbörjat utbildningen har uteblivit från den under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet.*

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om när en elev ska anses ha avbrutit kommunal vuxenutbildning frivilligt.

Enligt paragrafen ska en elev anses ha avbrutit utbildningen frivilligt om eleven efter att ha påbörjat utbildningen har uteblivit från den under mer än tre veckor i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet. Paragrafen motsvarar 7 kap. 1 § första meningen förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. I 9 § fjärde stycket finns en bestämmelse om att en person som frivilligt avbrutit kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare på nytt ska beredas sådan utbildning, om vissa villkor är uppfyllda, se kommentaren till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Kommunens ansvar

28 § Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket *och 31 a §* har rätt att delta i utbildningen.

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds.

I paragrafen finns bestämmelser om kommunens ansvar för att erbjuda kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Ändringen i *första stycket* innebär att det läggs till en hänvisning till 31 a §, som handlar om att rätten att delta i sfi gäller i tre år från den tid-

punkt då personen för första gången togs emot till utbildningen, med vissa möjligheter till förlängning. Hemkommunens skyldighet att se till att sfi erbjuds dem som har rätt att delta i utbildningen består alltså så länge rätten till sfi består, dvs. i tre år eller den längre tid som eventuella beslut om förlängning innebär.

Tredje stycket är nytt. Stycket innehåller en upplysning om att det av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att sfi erbjuds, se kommentaren till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

29 § Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. *Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser. Insatserna ska beskrivas i planen. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.*

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kommunens ansvar för att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

I *första stycket*, där det anges att varje kommun aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen, läggs det till en bestämmelse om att kommunen ska upprätta en handlingsplan för dessa insatser, som ska beskrivas i planen. Handlingsplanen kan innehålla en beskrivning av kommunens uppsökande verksamhet, samverkan med andra delar av kommunen, Arbetsförmedlingen eller andra aktörer, ansvarsfördelning, rutiner och utvärdering. Planen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

31 a § Rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om

1. tidsperioden inte har löpt ut, och

2. personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett beslut om förlängning ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid en person kan ha rätt till förlängning är tre år.

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om en tidsfrist för en persons rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Enligt 31 § har en person rätt att delta i sfi från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. Vad som avses med bosatt i landet framgår av 29 kap. 2 § skollagen. Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till sfi (33 §).

Av *första stycket* framgår att rätten att delta i sfi enligt 31 § gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Tidsperioden börjar alltså löpa från och med den dag personen för första gången tagits emot i sfi, dvs. normalt den dag då huvudmannen enligt 33 § beslutar att personen ska tas emot till utbildningen, och löper ut tre år senare, oavsett om personen har deltagit i utbildning hela den tiden eller inte. Som framgår av andra och tredje styckena finns dock vissa möjligheter till förlängning. Om huvudmannen beslutar att inte ta emot personen och beslutet överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 9 kommer dock perioden att börja löpa först om nämnden beslutar att personen ska tas emot till utbildningen. Av 8 a § framgår att den individuella studieplan som ska upprättas för varje elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att huvudmannen under vissa förutsättningar ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i sfi. Av *första punkten* framgår att en första förutsättning för att huvudmannen ska fatta ett sådant beslut är att tidsperioden inte har löpt ut när huvudmannen beslutar om förlängning. Personen måste dock inte faktiskt vara elev i sfi när huvudmannen beslutar om förlängning, utan det kan vara fråga om en person som vill återuppta sina studier i sfi efter ett kortare eller längre avbrott. Det krävs alltså inte att personen läst sfi kontinuerligt, under de första tre åren, för att tidsperioden ska kunna förlängas. En förutsättning för att en begäran om förlängning ska resultera i ett beslut om förlängning är dock att den framställs innan treårsperioden löpt.

En andra förutsättning för rätten till förlängning är enligt *andra punkten* att personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. De särskilda skälen kan vara sådana som avses i 9 § fjärde stycket, t.ex. att eleven på grund av föräldraledighet eller sjukdom behöver längre tid på sig att fullfölja utbildningen. Förutom nämnda exempel kan det vara fråga om att eleven behöver längre tid på sig för att få godkänt betyg, t.ex. på grund av att eleven har avbrutit sfi för att gå en annan utbildning eller kombinerar sfi med en annan utbildning, t.ex. en yrkesutbildning. Det kan också vara fråga om att eleven gjort ett avbrott i utbildningen för att förvärvsarbeta eller arbetar samtidigt som han eller hon går i sfi och därför behöver längre tid i utbildningen. Vad som kan utgöra särskilda skäl kan variera eftersom eleverna i sfi har så olika bakgrund, förutsättningar och behov. Det ska t.ex. beaktas att Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att det i 1 kap. 4 § skollagen anges att en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av *tredje stycket* framgår att ett beslut om att förlänga tidsperioden ska fattas för högst sex månader åt gången. Huvudmannen behöver alltså regelbundet ta förnyad ställning till frågan om tidsperioden ska förlängas, dvs. till om de särskilda skälen för en förlängning kvarstår. En förutsättning för att en person ska ha rätt till ett förnyat beslut om förlängning är vidare att en begäran om att tidsperioden ska förlängas framställs innan den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning har löpt ut. En person har rätt till förlängningar i totalt högst tre år. Det innebär att en person har rätt att delta i sfi i som längst sex år, först i tre år enligt första stycket och sedan, om huvudmannen beslutar att förlänga tiden i sfi med

högst sex månader åt gången upp till taket för rätten till sfi enligt andra stycket och förevarande stycke, i tre år till.

Huvudmannens beslut i fråga om förlängning av rätten att delta i sfi får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd, se 28 kap. 12 § första stycket 10.

Av 9 § andra stycket framgår att huvudmannen oavsett om tidsperioden har löpt ut eller inte får besluta att en elev inte längre ska få gå kvar i sfi, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Eleven ska i så fall enligt 9 § fjärde stycket bara beredas sådan utbildning på nytt om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsperioder som anges i förevarande paragraf. Detsamma gäller om eleven frivilligt avbrutit utbildningen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

31 b § *Den som har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare enligt 31 och 31 a § har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.*

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) i en annan kommun än hemkommunen.

Paragrafen har viss motsvarighet i 8 kap. 13 §, som handlar om att ett barn har rätt att bli mottaget i en förskola i en annan kommun än hemkommunen, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskola, och i 10 kap. 25 §, som reglerar rätten för en elev att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Motsvarande bestämmelser finns också för mottagande i förskoleklassen i 9 kap. 13 § och anpassade grundskolan i 11 kap. 25 §.

Bestämmelser om möjligheter att delta i kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå i en annan kommun än hemkommunen finns i 14 respektive 22 §.

I paragrafen anges att den som har rätt att delta i sfi har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen. Personen måste uppfylla de villkor för rätt till sfi som anges i 31 § för att få delta i sfi, antingen i hemkommunen eller en annan kommun. Den tidsfrist som följer av 31 a § får inte heller ha löpt ut. Tidsfristen börjar löpa när personen för första gången tas emot till sfi, genom ett beslut antingen av hemkommunen eller en annan kommun. Om det är en annan kommun än hemkommunen som tar emot personen till sfi måste kommunen enligt 33 § andra stycket informera hemkommunen om mottagandet. Med en persons hemkommun avses i lagen som huvudregel den kommun som personen är folkbokförd i (29 kap. 6 § första stycket). Av 29 kap. 6 § andra stycket framgår att för den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om

han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481). Av 8 a § framgår att hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev som tagits emot till sfi och att planen ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen. Av 3 kap. 12 j § tredje stycket följer att planen ska följa med eleven om eleven byter till sfi med en annan huvudman.

Särskilda skäl för att få delta i en annan kommuns sfi kan t.ex. vara att personen arbetar, genomför praktik eller läser en yrkesutbildning i den andra kommunen.

Kommunens beslut i fråga om mottagande till sfi får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 9).

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Mottagande

33 § Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare.

Om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och tar emot personen till utbildning i svenska för invandrare ska huvudmannen informera hemkommunen om detta.

I paragrafen anges att huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Andra stycket är nytt. Bestämmelsen i stycket innebär att om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och beslutar att personen ska tas emot till sfi, så ska huvudmannen informera personens hemkommun om mottagandet. Med en persons hemkommun avses i lagen som huvudregel den kommun som personen är folkbokförd i (se 29 kap. 6 § första stycket, se dock även andra stycket). Av 8 a § framgår att hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev som tagits emot till sfi och att planen ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen. Av 3 kap. 12 j § tredje stycket följer att om eleven byter till sfi med en annan huvudman ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av den individuella studieplanen till den mottagande huvudmannen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Bedömning av en persons kunskaper

33 a § *När en person tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska personens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skynsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om bedömning av en persons kunskaper när personen tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Paragrafen har viss motsvarighet i 17 kap. 14 a §, som handlar om bedömning av en nyanländ elevs kunskaper när eleven tas emot till introduktionsprogrammet språkinträdning i gymnasieskolan. Den har också viss motsvarighet i 3 kap. 12 c och 12 d §§, som reglerar bedömning av en nyanländ elevs kunskaper i grundskolan och motsvarande skolformer.

I första stycket finns bestämmelser om obligatorisk bedömning av en persons kunskaper när personen tas emot till sfi. Det blir fråga om en bedömning av personens förmåga att läsa och skriva och om att synliggöra personens erfarenheter och kunskaper. Bedömningen ska göras skyndsamt. Någon bedömning behöver dock inte göras om en sådan framstår som uppenbart onödig. Personens kunskaper kan t.ex. nyligen ha bedömts i sfi hos en annan huvudman eller i någon annan skolform eller så kan det finnas faktorer i personens bakgrund som medför att någon bedömning inte behöver göras (jfr prop. 2014/15:45 s. 59). Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen som ska upprättas enligt 8 a §.

I likhet med vad som gäller för gymnasieskolan men till skillnad från vad som gäller för grundskolan och motsvarande skolformer enligt 3 kap. 12 c §, där det anges att rektorn ansvarar för bedömningen av en nyanländ elevs kunskaper, vilar ansvaret för att bedömningen görs i sfi på huvudmannen. Detta följer av 2 kap. 8 §. Av 31 b § framgår att huvudmannen för sfi kan vara personens hemkommun eller en annan kommun.

I andra stycket finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar som avses i första stycket. Motsvarande bemyndigande för grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan finns i 3 kap. 12 c § fjärde stycket respektive 17 kap. 14 a § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Interkommunal ersättning

33 b § *En kommun, som i sin utbildning i svenska för invandrare har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun, ska få ersättning för sina kostnader för den elevens utbildning från elevens hemkommun. Detta gäller endast om mottagandet grundar sig på 31 b §.*

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om interkommunal ersättning vid mottagande till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Paragrafen har viss motsvarighet i 15 §, som reglerar den interkommunala ersättningen vid mottagande till kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Bestämmelser om interkommunal ersättning finns även för flertalet andra skolformer, t.ex. för förskolan i 8 kap. 17 §, för förskoleklassen i 9 kap. 16 §, för grundskolan i 10 kap. 34 § och för anpassade grundskolan i 11 kap. 33 §.

Av paragrafen framgår att en kommun som har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun till sin sfi ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun. Det är dock en förutsättning för att den mottagande kommunen ska få ersättning att eleven har rätt att delta i sfi och har särskilda skäl att få delta i utbildning i den mottagande kommunen, se kommentaren till 31 b §. Personen måste alltså uppfylla de villkor för rätt till sfi som anges i 31 § för att få delta i sfi och den tidsfrist som följer av 31 a § får inte heller ha löpt ut. Med en persons hemkommun avses i lagen som huvudregel den kommun som personen är folkbokförd i (se 29 kap. 6 § första stycket, se dock även andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

24 kap. Särskilda utbildningsformer

12 § Det som sägs i 20 kap. 2, 4–6, 7–9 a, 24–27 och 32 §§ om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att även andra bestämmelser i lagen ska gälla för sådan utbildning.

I paragrafen anges vilka bestämmelser i 20 kap. som också ska gälla för en folkhögskolas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Ändringen i *första stycket* föranleds av att det införs en ny paragraf, 20 kap. 9 a §, som hänvisningen i förevarande bestämmelse ska omfatta. I 20 kap. 9 a § finns bestämmelser om när en elev ska anses ha avbrutit sfi frivilligt.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

28 kap. Överklagande

Överklagande till Skolväsendets överklagandenämnd

Beslut av en kommun eller en region

12 § Beslut av en kommun eller en region får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i anpassade grundskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till anpassade grundskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,
3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,
5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,
6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket och rätt att gå kvar vid en resursskola enligt 10 kap. 31 b § andra stycket eller 11 kap. 30 b § andra stycket,
7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 §, mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket eller mottagande enligt 22 kap. 14 §,
8. tillhörighet till målgruppen för anpassade gymnasieskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 eller 33 §,
10. förlängning av rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 20 kap. 31 a § andra stycket,
11. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,
12. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,
13. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller
14. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–13 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av kommunala beslut till Skolväsendets överklagandenämnd.

Första stycket tionde punkten är ny. Genom punkten införs en möjlighet att överklaga kommunens beslut i fråga om att förlänga den tid som en person har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) enligt 20 kap. 31 a § andra stycket till Skolväsendets överklagandenämnd.

Med anledning av införandet av den nya punkten numreras de hittillsvarande tionde till trettonde punkterna om.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j §, 20 kap. 8 a, 9, 28 och 33 §§ och 28 kap. 12 § i den nya lydelsen och bestämmelserna i de nya 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§ tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare för första gången efter den 31 december 2025.

3. För den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet gäller rätten att delta i utbildningen i tre år från och med ikraftträdandet. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett sådant beslut ska fattas för högst sex månader åt gången. En förutsättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid en person kan ha rätt till förlängning är tre år.

4. Den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet har rätt att fullfölja utbildningen enligt 20 kap. 9 § första stycket inom ramen för de tidsperioder som anges i 3. Huvudmannen får dock när som helst besluta att utbildningen för en sådan elev ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

5. Den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet och vars utbildning har upphört enligt 4 eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsperioder som anges i 3.

6. Beslut får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

a) förlängning av rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 3,

b) upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 4, eller

c) att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 5.

Ett sådant beslut får överklagas endast av eleven eller den sökande.

I *första punkten* anges att lagen träder i kraft den 1 januari 2026.

Av *andra punkten* framgår det att vissa bestämmelser i lagen ska tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) för första gången efter den 31 december 2025. Det gäller bestämmelserna i 3 kap. 12 j § om överlämning av den individuella studieplanen vid övergång till en annan huvudman, 20 kap. 8 a § om innehållet i studieplanen, 20 kap. 9 och 31 a §§ och 28 kap. 12 § om tidsgränserna för utbildningen, 20 kap. 28, 31 b, 33 och 33 b §§ om rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen och interkommunal ersättning samt 20 kap. 33 a § om bedömning av en persons kunskaper. Det innebär att dessa nya bestämmelser inte omfattar personer som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2026.

Personer som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2026 har i stället enligt *tredje punkten* rätt att delta i utbildningen i tre år från och med lagens ikraftträdande den 1 januari 2026, dvs. till och med den 31 december 2028. I punkten finns också en bestämmelse om att huvudmannen under vissa

föresättningar ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i sfi. En första föresättning för att huvudmannen ska fatta ett sådant beslut är att tidsperioden inte har löpt ut. En andra föresättning för förlängning är att personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett beslut om att förlänga tidsperioden ska fattas för högst sex månader åt gången och en föresättning för att ett förnyat beslut om förlängning ska fattas är att den tidsperiod som anges i det föregående beslutet om förlängning inte har löpt ut. Den längsta totala tid en person kan ha rätt till förlängning är tre år, dvs. för den som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2026 gäller rätten till sfi som längst till den 31 december 2031. Punkten motsvarar 20 kap. 31 a §, se kommentaren till den paragrafen. Huvudmannens beslut i fråga om förlängning enligt punkten får enligt 8 överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Fjärde punkten motsvarar 20 kap. 9 § första och andra styckena. Av punkten framgår att den som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet har rätt att fullfölja utbildningen på den kurs som personen har antagits till inom ramen för de tidsperioder som anges i 3. Den som har tagits emot till en kurs i sfi före den 1 januari 2026 har alltså inte rätt att fortsätta delta i kursen efter den tidpunkt då tidsperioderna har löpt ut, dvs. om den ursprungliga tidsperioden på tre år och eventuella förlängningsperioder har löpt ut. Oavsett om en sådan tidsperiod som anges i 3 har löpt ut eller inte får dock huvudmannen besluta att eleven inte längre ska få gå kvar i sfi, om eleven saknar föresättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Eleven ska i så fall enligt *femte punkten* bara beredas sådan utbildning på nytt om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsperioder som anges i 3. Detsamma gäller om eleven frivilligt avbrutit utbildningen. Punkten motsvarar 20 kap. 9 § fjärde stycket. Huvudmannens beslut i fråga om upphörande av utbildningen enligt 4 och om att på nytt bereda en person utbildning enligt 5 får enligt 6 överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

I *sjätte punkten* finns bestämmelser om överklagande till Skolväsendets överklagandenämnd av beslut enligt föregående punkter. Det gäller kommunens beslut i fråga om förlängning av den tid som en person har rätt att delta i sfi enligt 3, upphörande av utbildningen för en elev i sfi enligt 4 och att på nytt bereda sfi enligt 5. Besluten får överklagas endast av eleven eller den sökande. De får därmed inte överklagas av t.ex. en annan kommun. Punkten motsvarar 28 kap. 12 § första stycket 10–12 och andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:729) om ändring skollagen (2010:800)

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

Överlämning av uppgifter vid övergångar

12 j § Inför eller i samband med att ett barn i förskolan eller i pedagogisk omsorg enligt 25 kap. 2 § övergår till grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan

ska den förskoleenhet eller verksamhet som barnet lämnar till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om barnet som behövs för att underlätta övergången för barnet.

Inför eller i samband med att en elev i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna en kopia av den individuella studieplanen enligt 20 kap. 8 a § till den mottagande huvudmannen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av uppgifter om elever i vissa skolformer när de övergår från en skolform till en annan eller från en skolenhet till en annan skolenhet inom samma skolform.

Ett nytt *fjärde stycke* läggs till, som motsvarar det nya tredje stycke som föreslås i samma paragraf i den lag som föreslås i avsnitt 2.1, se kommentaren till paragrafen i avsnitt 10.1. Ändringen i paragrafen i avsnitt 2.1 ska träda i kraft den 1 januari 2026. Riksdagen har dock beslutat ändringar i samma paragraf, med anledning av förslag i propositionen En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143), som träder i kraft vid en senare tidpunkt, den 1 juli 2026. De redan beslutade ändringarna inbegriper inte det nya stycke i paragrafen som föreslås i avsnitt 2.1 i denna lagrådsremiss, men innebär också att paragrafen får tre stycken. Det görs därför en ändring i den redan beslutade lagen om ändring i skollagen som innebär att det nya stycke som föreslås i avsnitt 2.1 i denna lagrådsremiss läggs till i paragrafen i den lagen. Stycket blir därmed paragrafens fjärde stycke.

28 kap. Överklagande

Överklagande till Skolväsendets överklagandenämnd

Beslut av en kommun eller en region

12 § Beslut av en kommun eller en region får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i anpassade grundskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till anpassade grundskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,

2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,

3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,

5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,

6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket och rätt att gå kvar vid en resursskola enligt 10 kap. 31 b § andra stycket eller 11 kap. 30 b § andra stycket,

7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 §, mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket eller mottagande enligt 22 kap. 14 §,

8. tillhörighet till målgruppen för anpassade gymnasieskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 eller 33 §,

10. förlängning av rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare enligt 20 kap. 31 a § andra stycket,

- 11. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,
 - 12. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,
 - 13. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller
 - 14. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.
- Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–13 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av kommunala beslut till Skolväsendets överklagandenämnd.

Paragrafen ändras på så sätt att en ny *tionde punkt* läggs till och att resterande punkter numreras om, på motsvarande sätt som föreslås i avsnitt 2.1, se kommentaren till paragrafen i avsnitt 10.1. Ändringen i paragrafen i avsnitt 2.1 ska träda i kraft den 1 januari 2026. Riksdagen har dock med anledning av förslag i propositionen En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143) beslutat ändringar i paragrafen som innebär att hänvisningarna till 9 kap. tas bort och de ändringarna träder i kraft vid en senare tidpunkt, den 1 juli 2026. De av riksdagen redan beslutade ändringarna inbegriper inte den nya punkt i paragrafen som föreslås i avsnitt 2.1 i denna lagrådsremiss och de omnumreringar av resterande punkter som är en följd av det förslaget. Det görs därför en ändring i den redan beslutade lagen om ändring i skollagen som innebär att även de i avsnitt 2.1 föreslagna ändringarna förs in i nu aktuell paragraf.

Sammanfattning av betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66) i relevanta delar

KLIVA-utredningen lämnar i betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66) förslag om styrning och ansvarsfördelning som syftar till stärkt kvalitet i sfi, ett kommunalt språkansvar (KSA) som bl.a. innefattar skärpta krav på uppsökande verksamhet, en tidsbegränsning av sfi, insatser för att eleven ska nå målen under avsatt tid, rätt att studera i en annan kommun än hemkommunen och krav på att kommunen ska inrätta en KSA-funktion. Utredningen lämnar också förslag om studieplanering och vägledning, verksamhetspoäng, digitala studieformer samt kompetensutveckling för undervisning inom sfi och sfi i kombination med annan utbildning. Nedan redogörs för relevanta delar av betänkandet.

En handlingsplan för uppsökande verksamhet

Varje kommun ska i dag aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och motivera dem som saknar grundläggande kunskaper i svenska och omfattas av rätten till sfi att delta i utbildningen. Utredningen föreslår skärpta krav på kommunerna avseende sådan uppsökande verksamhet. Detta genom att kommunen i en handlingsplan beskriver sitt arbete med den uppsökande verksamheten, samverkan med andra aktörer, ändamålsenliga rutiner samt uppföljning och utvärdering för att nå alla de invånare som har behov av sfi.

Tidsbegränsning av sfi

Utredningen föreslår att rätten till sfi ska begränsas till fyra år från den tidpunkt eleven för första gången tagits emot i sfi, vilket ska dokumenteras i den individuella studieplanen som ska följa eleven vid byte av skolenhet inom skolformen. Under de fyra åren ska nogsamt väljas de insatser som tydligt gynnar elevens möjligheter att nå målen i sfi-kurs D. Tidsbegränsningen syftar bl.a. till att harmonisera sfi med övriga delar av skolväsendet där varje utbildning har en given tidsram och där insatser ska göras för att eleven ska nå målen under avsatt tid. Dagens förfarande då elevens tid kontinuerligt förlängs utan tydligt beräknad sluttid försvårar såväl elevens som huvudmannens möjligheter att planera. Rätten till sfi kan dock förlängas ett år i taget om det finns särskilda skäl.

Rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen

Utredningen föreslår att det ska införas en rätt för individer att delta i sfi som erbjuds av en annan kommun än hemkommunen om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i sfi

hos den andra kommunen. Detta kan exempelvis vara aktuellt för elever som arbetar på annan ort än hemorten och där sfi-studier underlättas om sfi-utbildningen ligger i anslutning till arbetsplatsen. Utredningen föreslår vidare att den individuella studieplan som ska upprättas för varje elev ska överlämnas till den mottagande skolenheten.

Obligatorisk kartläggning

Utredningen föreslår att en obligatorisk kartläggning införs med syfte att gynna genomströmningen i sfi. Genom användning av Statens skolverks material för litteracitetskartläggning kan likvärdigheten öka. En noggrann kartläggning av elevers litteracitet är en förutsättning för att elevernas erfarenheter och kunskaper ska synliggöras och kunna tillvaratas. Kartläggning är också en förutsättning för en korrekt nivåplacering i sfi.

Utredningen ställer sig bakom Valideringsdelegationens förslag om att den som vill få kunskaper och kompetenser kartlagda inför utbildning eller prövning inom komvux ska erbjudas en inledande kartläggning. Dessa två kartläggningar syftar till att synliggöra och tillvarata nyanlända elevers resurser och att lägga grunden till en individanpassad utbildning.

Lämpliga individuella insatser

Utredningen föreslår att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser och även i övrigt aktivt verka för att de vuxna som omfattas av KSA och har behov av att fullfölja utbildningen, ska fullfölja utbildningen i enlighet med den individuella studieplan som upprättats. Det föreslås också att kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 3 kap. 12 j §, 20 kap. 1 §, 8 §, 9 §, 28 §, 29 § och 31 § /.../ ska ha följande lydelse,

dels det i lagen ska införas /.../ nya paragrafer, 20 kap. 33 a–b §§ /.../ samt att det närmast före 20 kap. 29 §, 33 a §, 20 kap. 33 b § /.../ ska införas /.../ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §¹

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolför från grundskolan eller grundsärskolan till gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i utbildning i svenska för invandrare efter avbrott, under den tidsperiod som avses i 31 § fjärde stycket, påbörjar utbildning hos ny huvudman ska den individuella studieplan som upprättats enligt 20 kap. 8 § överlämnas från den skolenhet som eleven tidigare tillhörde till den mottagande skolenheten.

20 kap.

1 §²

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

¹ Senaste lydelse 2018:1098.

² Senaste lydelse 2020:446.

- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§),
- bestämmelser om betyg (34–41 §§),
- bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och
- bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

8 §³

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål, planerad omfattning av studierna *samt avseende utbildning i svenska för invandrare det datum då eleven första gången tagits emot till utbildningen enligt 31 § fjärde stycket.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

9 §⁴

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller särskilda utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller särskilda utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sådan utbildning ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket, eller som frivilligt avbrutit *utbildningen och inte omfattas av rätten till utbildningen enligt 31 § fjärde stycket*, ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. *Den som frivilligt avbrutit utbildningen och omfattas av rätten till utbildning enligt 31 § fjärde stycket ska efter önskemål på nytt beredas sådan utbildning.*

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

³ Senaste lydelse 2015:482.

⁴ Senaste lydelse 2020:446.

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket har rätt att delta i utbildningen.

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Av 31 § tredje stycket följer att en elev i vissa fall har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare i en annan kommun än hemkommunen.

Ett kommunalt språkansvar

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

Hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser till de som har rätt till utbildning enligt 31 § fjärde stycket i syfte att de som är inskrivna i utbildningen och har behov av att fullfölja utbildningen ska fullfölja sin utbildning i enlighet med den individuella studieplan som ska upprättas enligt 8 §. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kommunens skyldigheter enligt första och fjärde stycket och den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna

⁵ Senaste lydelse 2015:482.

⁶ Senaste lydelse 2017:595.

31 §⁷

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet, och
2. saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

En finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i en svensk kommun, men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år också rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

En elev har rätt att bli mottagen i utbildning i svenska som invandrare som anordnas av en annan kommun än den som annars ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den kommunen.

Rätten till utbildning i svenska för invandrare gäller fyra år från det datum eleven för första gången tagits emot till sådan utbildning. Föreligger särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden ska huvudmannen besluta att förlänga utbildningen upp till ett år i taget. Rätten till utbildning innebär ingen inskränkning i huvudmannens möjlighet att enligt 9 § andra stycket besluta att utbildningen ska upphöra.

Bedömning av en elevs kunskaper

33 a §

När en nyanländ tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund

för den individuella studieplanen. Bilaga 2
Vad som avses med nyanländ fram-
går av 3 kap. 12 a §.

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får
meddela föreskrifter om underlag
för sådana bedömningar.*

Interkommunal ersättning

33 b §

*Om en elev tas emot i utbildning
i svenska för invandrare med stöd
av 31 § tredje stycket har den mot-
tagande kommunen rätt till ersätt-
ning för sina kostnader för elevens
utbildning från elevens hem-
kommun.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022 och ska tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2022.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j §, 20 kap. 8 §, 29 §, 31 § och 33 a § ska tillämpas för de elever som första gången tas emot i utbildning i svenska för invandrare från den 1 juli 2028.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från AcadeMedia AB, Arbetsförmedlingen, Botkyrka kommun, Centrala studiestödsnämnden, Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua), Delegationen mot segregation, Diskrimineringsombudsmannen, Dorotea kommun, Falköpings kommun, Folkbildningsrådet, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Försäkringskassan, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Helsingborgs kommun, Högskolan Dalarna, Högskolan Väst, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten (tidigare Datainspektionen), Kriminalvården, Kungsbacka kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lycksele kommun, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Malmö kommun, Migrationsverket, Mora kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Nacka kommun, Norrtälje kommun, Nynäshamns kommun, Regelrådet, Region Skåne, Region Uppsala, Region Västerbotten, Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS), Skolforskningsinstitutet, Skolväsendets överklagandenämnd, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Svenskt Näringsliv, Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Skolledarförbund, Sveriges Vägledarförening, Södertälje kommun, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Täby kommun, Umeå kommun, Umeå universitet, Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet, Ystads kommun, Årjängs kommun och Östhammars kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Göteborgsregionens kommunalförbund, Malmö universitet, Folkuniversitetet, Institutet för språk och folkminnen, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Studieförbunden.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Almega Aktiebolag, Bjuvs kommun, Ekonomistyrningsverket, Funktionsrätt Sverige, Förbundet Sveriges Dövsblinda, Hallsbergs kommun, Hallstahammars kommun, Haparanda kommun, Herrljunga kommun, Härnösands kommun, Höganäs kommun, Hörselskadades Riksförbund (HRF), Jämställdhetsmyndigheten, Lernia AB, Linköpings universitet, Marks kommun, Mälardalens universitet (tidigare Mälardalens högskola), Region Kronoberg, Region Västernorrland, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sorsele kommun, Sveriges unga akademi, Tomelilla kommun och Ätvidabergs kommun.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹¹

dels att nuvarande 20 kap. 33 a och 33 b §§ ska betecknas 20 kap. 33 c och 33 d §§,

dels att 3 kap. 12 j § och 20 kap. 1, 8 a, 9, 28, 29 och 33 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 20 kap. 33 a § ska sättas närmast före den nya 20 kap. 33 c §,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§, och närmast före 20 kap. 33 a och 33 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §¹²

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna den individuella studieplan som enligt 20 kap. 8 a § upprättats för eleven till den mottagande huvudmannen.

¹¹ Senaste lydelse av

20 kap. 33 a § 2022:109

20 kap. 33 b § 2022:109

rubriken närmast före 20 kap. 33 a § 2022:109.

¹² Senaste lydelse 2022:1315.

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§),
- bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 a och 33 b §§),
- bestämmelser om betyg (34–41 a §§),
- bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och
- bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 b §§),
- bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 c och 33 d §§),

Lydelse enligt SFS 2023:951

Föreslagen lydelse

8 a §

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om

1. den enskildes utbildningsmål,
2. planerad omfattning av studierna, och
3. när det gäller utbildning i svenska för invandrare, den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om den individuella studieplanen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹⁴

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån.

¹³ Senaste lydelse 2022:1315.

¹⁴ Senaste lydelse 2022:1315.

Huvudmannen får *dock* besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *sådan utbildning* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Huvudmannen får *trots första stycket och 31 a §* besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *utbildningen* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det *och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i 31 a §*.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

28 §¹⁵

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket har rätt att delta i utbildningen.

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket *och 31 a §* har rätt att delta i utbildningen.

Av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds.

29 §¹⁶

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. *Kommunen ska upprätta*

¹⁵ Senaste lydelse 2015:482.

¹⁶ Senaste lydelse 2017:595.

en handlingsplan för sina insatser. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

31 a §

Rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om

1. tidsperioden inte har löpt ut, och

2. personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett sådant beslut får fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.

31 b §

Den som har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare enligt 31 och 31 a §§ har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.

33 §¹⁷

Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare.

Om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och tar

emot personen till utbildning i svenska för invandrare ska huvudmannen informera hemkommunen om detta.

Bilaga 4

Bedömning av en elevs kunskaper

33 a §

När en elev tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Interkommunal ersättning

33 b §

En kommun, som i sin utbildning i svenska för invandrare har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun, ska få ersättning för sina kostnader för den elevens utbildning från elevens hemkommun. Detta gäller endast om mottagandet grundar sig på 31 b §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j och 20 kap. 8 a, 9, 28 och 33 §§ i den nya lydelsen och bestämmelserna i de nya 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§ tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare för första gången efter den 31 december 2024.
 3. För den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet gäller rätten att delta i utbildningen till och med den 31 december 2027. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut får fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.

Bilaga 4

4. Huvudmannen får när som helst besluta att utbildningen för en elev som avses i 3 ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

5. Den vars kommunala vuxenutbildning i svenska för invandrare har upphört enligt 4 eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i 3.

Efter remiss har yttranden kommit in från AcadeMedia AB, Almega, Arbetsförmedlingen, Bjuvs kommun, Botkyrka kommun, Centrala studiestödsnämnden, Diskrimineringsombudsmannen, Folkbildningsrådet, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Funktionsrätt Sverige, Förbundet Sveriges Dövsblinda, Försäkringskassan, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Hallstahammars kommun, Helsingborgs kommun, Härnösands kommun, Höganäs kommun, Högsolan Dalarna, Högsolan Väst, Hörselskadades Riksförbund (HRF), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten, Jämsställdhetsmyndigheten, Kriminalvården, Kungsbacka kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Linköpings universitet, Lycksele kommun, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Malmö kommun, Migrationsverket, Mora kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Nacka kommun, Norrtälje kommun, Regelrådet, Region Västerbotten, Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS), Rörelsefolkhögskolornas Intresseorganisation (RIO), Skolväsendets överklagandenämnd, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Studieförbunden i samverkan, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Lärare, Sveriges Vägledarförening, Södertälje kommun, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Tomelilla kommun, Umeå kommun, Umeå universitet, Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet, Ystads kommun och Årjängs kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Folkuniversitetet, Föreningen Skånes Folkhögskolor i samverkan, Huddinge kommun, KISAM-Världens mammor och kvinnoätverket Världens kvinnor (VK) och Riksföreningen Lärvuxpedagogerna.

Följande remissinstanser har inte svarat eller har angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua), Dorotea kommun, Falköpings kommun, Hallsbergs kommun, Haparanda kommun, Herrljunga kommun, Lernia AB, Marks kommun, Mälardalens universitet, Nynäshamns kommun, Region Kronoberg, Region Skåne, Region Uppsala, Region Västernorrland, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Skolforskningsinstitutet, Sorsele kommun, Sveriges Skolledare, Sveriges unga akademi, Täby kommun, Ätvidabergs kommun och Östhammars kommun.